

**ÜLDHARIDUSKOOLIDE 2021.
AASTA
RAHULOLUKÜSITLUSTE
TULEMUSED

ARUANNE**

Kaja Lutsoja
Jelena Matina
Marit Rebane

Sisukord

Sissejuhatus	4
Rahuloluküsitluste teoreetiline raamistik.....	6
Andmestiku kirjeldus ja analüüsimeetodid	13
Andmestiku kirjeldus	13
Kasutatud analüüsimeetodid	16
2021. aasta rahuloluküsitluses õpilaste rahulolufaktoritele antud hinnangud ja keskmiste hinnangute tendentsid aastatel 2018-2021	18
Rahulolufaktorite keskmiste hinnangute dünaamika aastatel 2018-2021.....	21
Motivatsioonilised faktorid	21
Koolisesed rahulolufaktorid	22
Muutuva õpikäsitlusega seotud rahulolufaktorid.....	25
Kodune keskkond ja kooli maine.....	26
Rahulolufaktorite hinnangud sõltuvalt õpilaste individuaalsetest taustatunnustest 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal.....	28
Vastaja sugu	28
Erivajadus	29
Perekonna materiaalsed võimalused	30
Lapsevanemate haridustase.....	32
Küsitlusele vastamise keel	33
Õpilaste kooliga rahulolu seotus taustatunnustega ja erinevate rahulolufaktoritega	34
Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate rahuloluhinnangud	37
Vastaja sugu ja küsitlusele vastamise keel.....	40
Erivajadus	41

Töötamine ja laste olemasolu taustatunnusena	42
Õpetajate rahuloluhinnangute kokkuvõte	44
Rahulolufaktorite hinnangud sõltuvalt õpetajate taustatunnustest.....	46
Õpetajate tööga rahulolu seos taustatunnustega ja erinevate rahulolufaktoritega	48
Lapsevanemate rahuloluhinnangute kokkuvõte.....	50
Lapse rahulolu kooliga seotus taustatunnustega ja erinevate rahulolufaktoritega lapsevanemate hinnangute põhjal.....	51
Rahuloluhinnangute võrdlus sõltuvalt kooli omandivormist ja kooli asukohast	53
Õpilaste ja õpetajate kokkupuude koolikiusamisega ning selle mõju rahulolufaktorite hinnangutele	57
Digivahendite kasutamine õppetöös	61
Meeleolu ja stressi tajumine ning ajakulu digivahendite kasutamisele nn koroonakriisi ajal	66
Õpilaste distantsõppe ajal õppimisega seotud raskused ja hinnangud iseseisvalt õppimisega toimetulekule.....	66
Ajakulu erinevatele õppimisega seotud tegevustele õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate hinnangute põhjal.....	67
Meeleolu koroonakriisi ajal	70
Kokkuvõte.....	78
Õpilaste küsitluse tulemused.....	78
Õpetajate küsitluse tulemused.....	80
Lapsevanemate küsitluse tulemused	81
Kasutatud allikad	82
Lisad.....	85

Sissejuhatus

Iga lapse ja noore elus on koolil väga tähtis koht. Sellest, kui hästi õpilased tunnevad end koolis, oleneb nende elukvaliteet, teadmiste tase, huvi õppimise vastu ja oskus luua sotsiaalseid sidemeid eakaaslastega. Antud seisukohta toetab täielikult uus „Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035“, mille aluspõhimõtete ja väärtuste seas on inimeste heaolu ja turvalisus, vastutustunne ja hoolivus ning õppija võimestamine.

Seni korraldatud rahvusvaheliste võrdlusuuringute põhjal on Eestis hariduse kvaliteet väga kõrge. Samas ei hinda lapsed ise kooliga rahulolu alati nii positiivselt (Rees ja Main, 2015; Kutsar ja Kasearu, 2017). Kooliga rahulolu ja koolimeeldivus kujunevad välja paljude tegurite koostoimel, hõlmates nii positiivseid kui ka negatiivseid mõjutajaid, mis on seotud õppetöö, kaaslaste, õpetajate, õpilase enda ja koduga ning on samaaegselt pidevas muutumises. Läbiviidud riiklikud rahuloluküsitlused ei hinda ainult kooliga rahulolu tervikuna, vaid keskenduvad ka üksikutele rahulolu mõjutavatele faktoritele, mis võimaldavad lisaks tuua välja faktorite omavahelisi seoseid. Üldhariduse välishindamine on mitmetahuline ning riiklikud rahuloluküsitlused on selle hindamise lahutamatu osa. Kui testid, eksamid ja tasemetööd mõõdavad omandatud teadmiste taset, siis rahuloluküsitlus võimaldab jälgida haridussüsteemis toimuvat õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate pilgu läbi, eesmärgiga parandada õpikeskkonda.

2018. aasta PISA uuring (Tire jt, 2019) näitas, et Eesti õpilased on Euroopas esikohal nii lugemises, matemaatikas kui ka loodusteadustes. Iga senine PISA uuring on näidanud Eesti õpilaste uusi edusamme, mis peegeldavad õppimise ja õpetamise kvaliteedi tõusu. Õppetöö kvaliteet on tugevas sõltuvuses sellest, missugune on õpikeskkond (Romano jt, 2021) ja milline on õppetööga rahulolu. Rahulolu näol on tegemist mitmemõõtmelise valdkonnaga, mille kõiki aspekte korraga uurida on väga keeruline. Rahuloluhinnangud on subjektiivsed ning sõltuvad ühtaegu nii vastajast endast (nt ootused ja väärtused) kui ka tema kokkupuudetest keskkonnaga.

Õpetajate rahulolu oma tööga mõjutab oluliselt õppetöö tulemuslikkust ja kvaliteeti, samuti õpilaste rahulolu ja haridussüsteemi jätkusuutlikkust. Tööga rahulolu on mitmemõõtmeline nähtus, mis hõlmab erinevaid aspekte. Erinevate aspektidena võib käsitleda töö olemust ja mitmekesisust, töötingimusi, turvatunnet, organisatsioonikultuuri ja suhtumist töötajatesse, karjääri- ja isikliku arengu võimalusi, suhteid kaastöötajatega, töötasu jne (Spector, 1997). Antud küsitluses on lisaks üldisele tööga rahulolule keskendunud ka õpetaja-ameti eripärast tulenevatele üksikutele rahulolu valdkondadele.

Haridusega rahulolu hindamise kontseptsioonis (Lukk jt, 2016) toodud haridusega rahulolu teoreetilise raamistiku põhjal, jaotuvad uuritavad rahulolufaktorid (heaolufaktorid) kolmeks suureks grupiks:

- i. motivatsioonilised (sisemine motivatsioon) ehk rahuloluga seotud;
- ii. koolikeskkonnaga seotud ehk rahulolu ja rahulolematuse; ning
- iii. koolivälised ehk rahulolematuse komponendid.

Kolme sihtgrupi (õpilased, õpetajad ja lapsevanemad) rahulolufaktorid osaliselt kattuvad, mis võimaldab jälgida hinnanguid erinevatest vaatenurkadest, samas rahulolufaktorite mitmekesisus võtab arvesse iga sihtgrupi spetsiifikat.

Käesolev aruanne põhineb 2021. aasta üldhariduskoolide neljanda, kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste, täiskasvanute gümnaasiumi õppijate, põhikooli ja gümnaasiumi õpetajate ning põhikooli lapsevanemate rahuloluküsitluste vastuste analüüsil. Selle esimene osa annab ülevaate rahulolu hindamise üldistest põhimõtetest ja osadest, mida õpilaste, õpetajate ning lapsevanemate rahuloluküsitlustes analüüsiti. Metoodika osas on kirjeldatud andmete analüüsimisel kasutatud meetodeid, sihtrühmi ja andmekogumise põhimõtteid. Järgnevates peatükkides esitatakse õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate rahuloluküsitluste peamised tulemused ning rahulolufaktoritele antud hinnangute erinevused lähtudes taustatunnustest. Aruande kokkuvõtvast osast leiab 2021. aasta küsitluste olulisemate tulemuste lühiülevaate.

Rahuloluküsitluste teoreetiline raamistik

Rahulolu hindamine

Kooliga rahulolu mõõtmise aluseks on teadusuuringutel põhinev kontseptsioon (Lukk jt, 2016). Rahulolu hindamisel tuginetakse enesemääratlusteooriale, mille järgi mõjutavad sotsiaalsed ja individuaalsed faktorid õpilaste motivatsiooni ja tahet osaleda õppetöös. Enesemääratlemise teooria on isiksuse- ja motivatsiooniteooria, mille raskuspunkt asetub küsimusel, kas inimeste vahel esinevaid erinevusi ja erisugust käitumist tingivad nii-öelda „sisemised põhjused” või hoopis „välised põhjused“. Enesemääratlemise teooria järgi määravad psühholoogilised vajadused nagu autonoomsus, kompetentsus ja seotus / sotsiaalne kuuluvus indiviidi eesmärgile suunatud käitumise, selle suuna ja püsivuse (Ryan ja Deci, 2000).

Analüüsis vaadeldakse õppurite, õpetajate ja lapsevanemate rahulolu õppeprotsessiga küsitluse toimumise hetkel ning kooliga rahulolu käsitletakse kui subjektiivset heaolu: st isiklikku kooliga seotud kogemust, mis lähtub vastaja õpi- või töökeskkonnaga seotud tunnetest ja meeleoludest. Subjektiivse rahulolu mõttes kajastavad rahuloluhinnangud vastaja isiklikku suhtumist õpikeskkonda ning ei kirjelda objektiivseid keskkonnatunnuseid (Leppik, 2019).

Rahulolu hindamiseks töötas TÜ RAKE välja haridusega rahulolu hindamise kontseptsiooni (Lukk jt, 2016), millele tuginedes on läbi viidud üldhariduskoolide rahuloluküsitlused. Esitatud küsimused erinevatele sihtrühmadele ja õpilaste vanusegruppidele olid veidi erisugused, kajastades vastavate õpi- või töökeskkondade rahulolu spetsiifikat. Täpsem loetelu õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate puhul hinnatud faktoritest on esitatud tabelis 1.

Kooliga rahulolu kui rahulolu üldnäitaja hindamiseks on kasutatud neljanda, kaheksanda, üheteistkümnenda klassi ja täiskasvanute gümnaasiumi õpilaste puhul väiteid „*koolis on huvitav*“, „*tunnen ennast koolis hästi*“ ja „*enamasti lähen kooli hea meelelega*“.

Õpetajate **tööga rahulolu** hindamisel on tuginetud väidetega „*olen oma tööga rahul*“ ja „*tunnen ennast tööl hästi*“. Lapsevanemad hindavad rahulolu kooliga lapse seisukohalt väidetega „*minu laps tuleb enamasti koolist heatujulisena*“ ja „*minu laps tunneb end koolis hästi*“.

Tabel 1. Õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate küsitlustega hinnatud faktorid (koostatud „Haridusega rahulolu kontseptsiooni“ ja 2021. aasta küsitluses kasutatud küsimustike põhjal)

ÕPILASTE KÜSITLUSEGA HINNATUD FAKTORID	ÕPETAJATE KÜSITLUSEGA HINNATUD FAKTORID	LAPSEVANEMATE KÜSITLUSEGA HINNATUD FAKTORID
Õpilaste üldine kooliga rahulolu	Õpetajate üldine tööga rahulolu	Lapse rahulolu kooliga
Õpilaste põhivajaduste rahuldatus: autonoomia; enesetõhusus (välja arvatud neljas klass); seotus.	Õpetajate põhivajaduste rahuldatus: autonoomia; enesetõhusus (kompetentsus); seotus.	Lapsevanema hinnang lapse põhivajaduste rahuldatus: lapse autonoomia; lapse enesetõhusus; lapse seotus kaasõppijatega; lapse suhe õpetajatega.
		Lapsevanema ja kooli suhted: suhted klassijuhatajaga; infolevik.
Õppijate rahulolu koolikeskkonna erinevate aspektidega: õppedistsipliin; toitlustus (välja arvatud täiskasvanute gümnaasiumi õpilased); õpikeskkond (erinev sõnastus täisk. gümnaasiumi (TG) õppuritel); liikumisvõimalused koolis (välja arvatud TG) õpilased).	Õpetajate rahulolu koolikeskkonna erinevate aspektidega: juht – tagasiside; juht – koostöö edendamine; juht – nõudlikkus; õpetajate suhted õpilastega; rahulolu ruumidega; rahulolu digivahenditega; võimalused hariduslike erivajadustega õpilaste õpetamiseks; õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamine.	Lapsevanemate rahulolu koolikeskkonna erinevate aspektidega: õpiabi; liikumisvõimalused koolis.
Õpilaste rahulolu kooliväliste aspektidega ja hinnang kooli mainele: kodune keskkond (erinevalt sõnastatud väited TG õpilastel); kooli maine.	Õpetajate rahulolu kooliväliste aspektidega ja hinnang kooli mainele: õpetajaameti maine; hariduse maine ja ajakohasus; rahulolu riikliku hariduskorraldusega; rahulolu koolipidaja ja rahastusega; kooli maine.	Lapsevanema rahulolu kooliväliste aspektidega ja hinnang kooli mainele: rahulolu põhiharidusega; kooli maine.
Õppijate hinnangud õppimisega seotud aspektidele: ennastjuhtiv õppimine (erinevalt sõnastatud väited 4. klassi puhul); küünilisus; kurnatus.		
Muutuv õpikäsitus – õpilaste hinnangud aktiveerivate õppemeetodite kasutamisele: arengut toetav tagasiside; individuaalne tunnustamine (erinevalt sõnastatud väited 4. klassi puhul); õppetöö mõtestatus; koostöine õpetamine (TG õppijatel erinev sõnastus).	Muutuv õpikäsitus – õpetajate hinnangud aktiveerivate õppemeetodite kasutamisele: õppijate aktiivsuse toetamine; õppijakeskne õpetamine; õppetöö mõtestatus; õpioskuste toetamine; koostöine õpetamine; individuaalne tunnustamine.	

Motivatsioonilised rahulolufaktorid

Enesemääratlusteooria järgi mõjutab õpilaste kooliga ja õpetajate tööga rahulolu kolme põhivajaduse - autonoomia, enesetõhususe ja seotuse rahuldamine. Nende kolme põhivajaduse rahuldatud aitab kaasa sisemise motivatsiooni toetamisele (Ryan ja Deci, 2000).

Psühholoog Albert Bandura on määranud **enesetõhususe** kui veendumuse oma võimes konkreetsetes olukordades läbi lüüa või ülesannet täita (Bandura, 1982). Enesetõhusad inimesed suhtuvad kriisidesse kui täiendavatesse enesearengu võimalustesse (Brown, 2010). Akadeemiline enesetõhusus on inimese hinnang oma võimele õppida ning akadeemilise eluga toime tulla. Mitmed uuringud on näidanud, et kõrgem enesetõhusus aitab oluliselt kaasa akadeemilises keskkonnas motivatsiooni leidmisele ning soovitud tulemuse saavutamisele (Schunk, 1995). Bandura leiab, et tajutud enesetõhusus pole otseselt seotud reaalsete võimetega, mis inimesel tegelikult on, vaid subjektiivse hinnanguga oma võimete kohta (Bandura, 1993). Õpilaste enesetõhusus määrab ka nende motiveerituse taseme. Õpetajate enesetõhusus mõjutab nende tööga rahulolu (Caprara, 2006) ning kõrgel enesetõhususel on positiivne mõju ka õpilaste õpitulemustele ja saavutustele (Shahzad ja Naureen, 2017).

Enesetõhusust on uuringus hinnatud kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi ning täiskasvanute gümnaasiumi õppurite puhul väidetega „*ma tunnen, et saan koolis antavate ülesannetega hakkama*“ ja „*olen kindel oma võimetes need õpingud lõpetada*“ (lisa 1, tabelid 2-3).

Õpetajate grupis on enesetõhususele lähenetud eelkõige kui hinnangule oma kompetentsuse kohta ning mõõdetud väidetega „*tunnen ennast tööl kompetentsena*“, „*tunnen ennast õpetades enesekindlana*“ ja „*minu ettevalmistus õpetaja tööks on piisav*“ (lisa 1, tabel 4).

Autonoomia viitab iseseisvusele, sõltumatusele ja iseotsustamisele ning õppija ja õpetaja võimalusele ise valikuid teha. Piiratud autonoomiaga õpilased on õppetööst vähem huvitatud ja õpivad ka vähem efektiivselt (Innove, 2018).

Õpilaste autonoomiat on hinnatud väidetega „*tunnen, et saan koolis olla mina ise*“ ja „*tunnen, et saan õppida nii, nagu ise parimaks pean*“ nõustumise põhjal (lisa 1, tabelid 1-3).

Õpetajate autonoomia hindamise aluseks on sisuliselt samad väited, asendades õppimise tööga: „*tunnen, et saan tööl olla mina ise*“ ja „*tunnen, et saan teha tööd nii, nagu ma ise parimaks pean*“ (lisa 1, tabel 4).

Rahvusvahelise laste heaolu uuringu „Children’s Worlds“ tulemustest selgub, et Eesti noorte puhul ei käi õpiedukus ja koolimeeldivus teineteisega käsikäes (Pirk, 2018). „Children’s Worlds“ uuringu tulemused näitasid, et Eesti õpilased on kooli suhtes võrdlemisi kriitilised (Kutsar jt, 2015). Koolimeeldivus sõltub paljuski sellest, millised on õpilase suhted oma kaasõppijatega ning kuidas ta tunnetab teatud gruppi kuulumise vajaduse rahuldatust.

Õpilaste puhul on kõikides vanuseastmetes hinnatud **seotust** kolme väite abil: „*kaasõppijad hoolivad minust*“, „*ma saan klassikaaslastega hästi läbi*“ ja „*teised õpilased aitavad mind, kui seda vajan*“ (lisa 1, tabelid 1-3).

Õpetajate seotust hinnatakse kahe väite abil: „*ma saan kolleegidega hästi läbi*“ ja „*kolleegid aitavad mind, kui seda vajan*“ (lisa 1, tabel 4).

Koolisisesed rahulolufaktorid

Kõige rohkem rahulolufaktoreid sisaldab teine grupp – koolisisesed rahulolufaktorid, mis omakorda jagunevad mitmeks alamgrupiks: koolikeskkonnaga seotud aspektid, õppimisega seotud aspektid ja muutuva õpikäsitlusega seotud aspektid ehk aktiveerivate õppemeetodite kasutamine koolis.

Kõigi õppeastmete õpilased hindasid oma **rahulolu koolikeskkonnaga** järgmistes valdkondades: õppedistsipliin, toitlustus (välja arvatud täiskasvanute gümnaasiumi õppurid), õpikeskkond, koolis olevad liikumisvõimalused (välja arvatud täiskasvanute gümnaasiumi õppurid), küünilisus, kurnatus ning ennastjuhtiv õppimine.

Maslow´ vajaduste hierarhia järgi on inimestel vaja rahuldada kõigepealt oma primaarsed füsioloogilised, turvalisuse ning sotsiaalsed vajadused selleks, et jõuda vaimse kasvu ning eneseteostamiseni (Maslow, 1943). Soe, turvaline ning meeldiv õppekeskkond motiveerib lapsi ja noori ning olenevalt laste kodusest keskkonnast, kas täiendavalt toetab või pakub, mõnel juhul, ainsat või peamist turvalist kasvu- ning arengu-keskkonda. **Õppedistsipliini** on küsitluses hinnatud väidetega: „*minu klassis peetakse õppimist oluliseks*“ ja „*minu klassis kuulatakse, kui õpetaja räägib*“. Täiskasvanute gümnaasiumi õpilaste puhul kasutati küsimustikus sõna „klass“ asemel sõna „õpirühm“. **Õpikeskkonna** hindamisel kasutati kõikide vanusegruppide puhul sarnaselt kahte väidet: „*olen rahul õppematerjalidega (nt õpikud ja töövihikud), mida koolis kasutatakse*“ ja „*olen rahul klassiruumidega*“ ning kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste puhul lisandus väide „*olen rahul tunniplaaniga*“. Täiskasvanute gümnaasiumi õpilastele esitati küsitluses lisaks väide „*olen rahul õppetöö toimumise aegadega*“.

Toitlustusega rahulolu hindamiseks kasutati küsitluses kõikide vanusegruppide puhul väiteid „*olen rahul kooli sööklaga*“ ja „*olen rahul koolitoiduga*“.

Pikad koolipäevad ei võimalda lastele ja noortele piisavalt palju füüsilist aktiivsust, mille tulemusel suureneb terviseprobleemide tekkimise risk. Liikumisaktiivsus on oluline vaimse ja füüsilise tervise probleeme ennetavat meede, mis on seotud pingega ja depressiooniriski vähenemisega (TÜ liikumislabor, 2021). **Liikumisvõimaluste** hindamisel koolis vaadeldi õpilaste liikumisvõimalusi ja õpetajate suhtumist, kasutades väiteid „*saan iga päev vähemalt mõnes vahetunnis õue minna*“, „*tundides ei pea ma kogu aeg istuma, vaid saan vahepeal liikuda, nt rühmatööd tehes või ülesandeid lahendades*“, ja „*õpetajad julgustavad meid vahetunnis aktiivselt liikuma*“.

Elukestva õppe strateegia sätestab, et õppija vastutab oma õppimise eest ja kujundab teadlikult oma õpiteed, et omandada teadmised, oskused ja hoiakud, mis aitavad elus toime tulla ja eesmärged ellu viia. Õppimise seisukohast on kõige olulisem see, mida teeb õppija, sest vastutus teadmiste omandamise eest lasub eelkõige õppijal (Smit jt, 2014). Õppimine ja õpetamine peab olema õppijakeskne, seega õpetaja ülesandeks on korraldada õpikeskkonda viisil, mis suunaks õppijaid

ise eesmäärke seadma ja lahendusi leidma (Boekaerts, 2002). **Ennastjuhtivad õppijad** tulevad akadeemiliste ülesannetega paremini toime, kuid on ka üldiselt rahulolevamad ning nende heaolu on kõrgem. Ennastjuhtivat õppimist on neljanda klassi puhul hinnatud väidetega: „*ma oskan leida viisi, kuidas mind huvitavad asjad endale selgeks teha*“, „*mulle meeldib välja mõelda, kuidas mõnda rasket ülesannet lahendada*“ ja „*õppides kontrollin ise üle, kas ma olen asja korralikult selgeks saanud*“ (lisa 1, tabel 1).

Vanemate õppurite puhul (8. klass, 11. klass ja täiskasvanute gümnaasium) on ennastjuhtiva õppimise hindamisel tuginetud kahele väitele: „*kui mõni asi mind tunnis huvitab, siis otsin selle kohta pärast lisainfot, et asjast rohkem teada saada*“ ja „*kui mõni õpitav asi on mulle oluline, siis õpetajad aitavad mul sellega põhjalikumalt tegeleda*“ (lisa 1, tabelid 2-3).

Kuigi **kurnatus** on teatud etappides õppeprotsessi paratamatu osa, tuleb neile probleemidele koolis täiendavat tähelepanu pöörata. See on kooskõlas nt Dieneri jt leituga – inimeste subjektiivne heaolu on suur siis, kui nad on oma eluga rahul ja kogevad enam positiivseid kui negatiivseid emotsioone (Diener jt, 2002). Kurnatust koolis soodustavad suur õppekoormus ning üle jõu käivad ülesanded. 18. augustil 2017 „Õpetajate Lehes“ ilmunud artiklis väidab Inga Grinberg, et ligikaudu pooled õpilastest on kogenud koolitööga seotud ülekoormust ja ligi veerand läbipõlemist. Samas toob ta välja, et rahvusvahelistele uuringutele tuginedes on Eesti õpilased targad, kuid samal ajal ülekoormatud ja läbipõlemise ohus (Grinberg, 2017). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuringud näitavad õpilaste hulgas psüühiliste probleemide tõusutendentsi (Havik, 2020).

Kurnatuse hindamiseks kasutati õpilaste küsimustikes antud uuringus kahte väidet, mille puhul õpilased hindasid, *kas kooliga seotud probleemide tõttu magavad öösel sageli halvasti ja kas nad tunnevad, et on koolitöödega üle koormatud* (lisa 1, tabelid 1-3).

Kõrge ülekoormatuse tundega õpilased usuvad, et koolitööd on liiga palju ning see tekitab täiendavaid pingeid. Ülekoormatuse tunne ning küünilisus on oluliseks takistuseks õppimisel. **Küünilisus** väljendub kahtlustes koolitöö mõttekuses, huvipuuduses õppimise vastu ja tüdimustundes. Üldhariduskoolide 2018. aasta rahuloluküsitluste tulemustes (Innove, 2018) on välja toodud, et küünilisust tekitavad suur töökoormus, ajasurve ning ressursside piiratus, mis võivad viia huvi kadumiseni õppetöö vastu, üleväsimuse ning sisemise motivatsiooni kadumiseni (Kikas jt, 2016). Küünilisuse hindamiseks kasutati küsitluses kolme sisuliselt sarnast väidet: „*ma ei taha enam koolis õppida*“, „*tunnen, et olen kaotanud huvi õppimise vastu*“, ja „*kahtlen pidevalt, kas mu õpingutel on mingit mõtet*“ (lisa 1, tabelid 2-3).

Neljanda klassi õpilastel on kaks viimast väidet sõnastatud vastajate ealisi iseärasusi arvestades mõnevõrra teisiti (lisa 1, tabel 1).

Õpilaste poolt hinnatud **muutuva õpikäsitluse** rahulolufaktorid on arengut toetav tagasiside, individuaalne tunnustamine, õppetöö mõtestatus ja koostööine õpetamine. Õpetajate puhul on muutuva õpikäsitluse faktoriteks õppijate aktiivsuse toetamine, õppijakeskne õpetamine, õppetöö mõtestatus, õpioskuste toetamine, koostööine õpetamine ja individuaalne tunnustamine.

Teaduskirjandusele toetudes võib väita, et muutuvale õpikäsitlusele antud kõrge hinnanguga kaasnevad sageli ka teiste rahulolufaktorite kõrgemad hinnangud (Smit jt, 2014). Viimase kümne aasta jooksul on õpetamise viisidele keskendunud uuringute arv märkimisväärselt suurenenud. Rõhutatakse seda, et õpetamine ei vii automaatselt õpilaste teadmiste taseme tõusule ja selle tõttu pööratakse rohkem tähelepanu õpetamise kvaliteedile (Postareff ja Lindblom-Ylänne, 2007). Õppijakeskses õpikeskkonnas teadmisi omandavad lapsed, noored ja ka täiskasvanud näitavad suuremat õpipädevust, seotust, autonoomiat, sisemist õpimotivatsiooni ja on nõus nägema rohkem vaeva teadmiste omandamisel (Smit jt, 2014). Nüüdisaegne õpetamine on sotsiaal-interaktiivne, kontekstipõhine, konstruktiivne ja isereguleeruv protsess (Kock jt, 2004).

Arengut toetavat tagasisidet hinnati kõikides õpilasgruppides kahe väite abil: „*õpetajad selgitavad mulle, mida ma olen teinud hästi*“ ja „*õpetajad selgitavad mulle, mida ma saaksin paremini teha*“. **Individuaalset tunnustamist** mõõtvad väited on sõnastatud vastavalt õppijate vanusele. Näiteks 4.klassi lastel paluti hinnata, kas *õpetajad julgustavad õpilasi väljendama eriavamus* ja kas *õpetajad tunnustavad ka nende õpilaste püüdlikkust, kelle õpitulemused jäävad kesiseks*. Vanemad õppurid hindasid teist väidet ja seda, kas *õpetajad kiidavad mitte ainult parimaid õpilasi, vaid ka neid, kes parandasid varasemaid tulemusi*. **Õppetöö mõtestatust** hinnati väidetega „*õpetajad toovad igas tunnis näiteid elust*“, „*uut teemat sisse juhatastes selgitab õpetaja, kus ja milleks neid teadmisi kasutada saab*“ ning „*õpetajatel on tavaks kirjeldada õpitava materjali seoseid igapäevaeluga*“ (lisa 1, tabelid 1-3).

Pille Slabina toob projekti „Õpikäsitus: teooriad, uurimused, mõõtmine” lõpparuandes (Slabina, 2017) välja seisukoha, et õpetajate vahelist koostööd nähakse juba paarkümmend aastat lahendusena paljudele haridusprobleemidele, koostöös nähakse võtit õppimise ja õpetamise kvaliteedi tõstmiseks. Kaasaegne koolikorraldus on liikunud avatud klassiruumide suunas, mis omakorda loob suuremaid võimalusi õpetajate omavaheliseks koostööks ning arendab koolis meeskonnatöö kultuuri. Mitmed haridusuuringud rõhutavad, et uuenduslike õppijakesksete ja koostöisel õppimisel põhinevate praktikate rakendamiseks on vajalik just õpetajate vahelise koostöö tõhustamine (Goddard jt, 2015; Tichenor, 2019). Vastastikune teadmiste ja kogemuste jagamine peaks muutuma osaks igapäevasest koolikultuurist, kus ollakse valmis andma ja vastu võtma abi ning panustama ühistesse eesmärkidesse. Õpilased hindasid **koostöist õpetamist** kahe väite abil: „*teised õpetajad käivad meie tundides*“ ja „*meil käivad tunde andmas ka lapsevanemad*“ (lisa 1, tabelid 1-2).

Õpetajad omakorda hindasid, kui palju nad *annavad kolleegidele tagasisidet nende tundide kohta* ning kui sageli nad *küllastavad kolleegide tunde* (lisa 1, tabel 4).

Õpetajate grupis käsitleti muutuva õpikäsituse hindamisel ka õpetajate **aktiviseerivate õppemeetodite kasutamist** koolis. Õppijate aktiivsuse toetamist hinnati järgmiste väidete abil: „*panen erineva tasemega õpilasi koos ülesandeid lahendama*“, „*suunan õpilasi ise teemakohast lisamaterjali otsima*“ ja „*rühmatööd ja grupiarutelud on minu tundide tavapärase osa*“.

Õppijakeskse õpetamise hindamisel kasutati väiteid „*uue teemaga alustades kontrollin testiga vm vormis, millised on kõigil õpilastel vajalikud eelteadmised*“, „*lasen õpilastel valida ülesandeid, mis on neile jõukohased/huvipakkuvad*“ ja „*kasutan harjutamisel nõrgemate ja tugevamate õpilaste jaoks erineva raskusega ülesandeid*“. Õpioskuste toetamise hindamisel lähtuti väidetest „*õpetan tunnis, kuidas saab õppides asju paremini meelde jätta*“, „*seletan õpilastele, kuidas planeerida oma õppimist väljaspool tunde*“, „*selgitan tunnis õpilastele, kuidas õpikust või muust materjalist oluline info üles leida*“ ja „*õpetan, milliste võtetega (nt skeemid, märksõnad) saaks materjali või ülesannet organiseerida ja endale arusaadavaks teha*“ (lisa 1, tabel 4).

Koolivälised faktorid

Kooliväliste rahulolufaktoritena on õpilaste poolt hinnatud kodune keskkond ja kooli maine, lapsevanematel – põhihariduse kvaliteet ja kooli maine ning õpetajatel – ameti maine, hariduse maine ja ajakohasus, rahulolu riikliku hariduskorraldusega, rahulolu koolipidaja ja rahastusega ning kooli maine.

Haridusvaldkonna arengukava (HTM, 2020) kohaselt toetab lapsevanem alaealist õppijat ja loob õppimiseks soodsad tingimused ning panustab kooliellu. Eriolukorrast tingitud distantsõpe pani nii lapsed kui ka vanemad uude olukorda, millega nad pidid kiiresti kohanema ning distantsõppe ajal jäi õpilaste õppetöös osalemise toetamine paljuski lapsevanemate õlgadele. Paraku kaasneb distantsõppega ka lapsevanemate vastutuse suurenemine ja rolli muutus, vanemate tuge vajavad eriti algklasside õpilased ning kodu ja vanemate toetust on vaja ka vanemate klasside õpilastel eelkõige enesejuhtimise toetamisel - ajaplaneerimisel, tööde tegemisel, erinevate ülesannete meenutamisel, jne. **Koduse keskkonna** hinnangute aluseks neljanda, kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste puhul olid väited „*minu vanematel on aega, et minuga rääkida*“ ja „*minu vanemad küsivad minu koolipäeva kohta*“ (lisa 1, tabelid 1-2) ning täiskasvanute gümnaasiumi õppijate puhul „*minu lähedased on minu jaoks olemas*“ ja „*minu lähedased väärtustavad seda, et ma õpin*“ (lisa 1, tabel 3).

Kooli mainet käsitletakse haridusvaldkonnas koondmõistena, mida on sageli raske täpselt defineerida ning mis määrab kooli positsiooni abstraktses võrdluses teistega (Tikerperi, 2020). Mainekas koolis käia on väärtus omaette, kuna levinud arvamuse kohaselt on seal õppimiseks ja arenguks paremad võimalused. Üldhariduskoolide rahuloluküsitluse käigus vaadeldakse kooli mainet õpilaste poolt antud subjektiivsetele hinnangutele tuginedes. Õpilaste hinnang kooli mainele tugines nõusolekule kolme väitega: „*olen uhke, et õpin just selles koolis*“, „*soovitaksin oma kooli ka teistele õpilastele*“ ja „*minu koolil on hea maine*“ (lisa 1, tabelid 1-3). Õpetajate puhul kasutati sarnaseid väiteid asendades väidetes õppimise koolis töötamisega: „*meie koolil on hea maine*“, „*olen uhke, et töötan just selles koolis*“ ja „*soovitaksin siin töötamist ka teistele õpetajatele*“. (Lisa 1, tabel 4).

Ülevaade erinevate sihtgruppide rahulolufaktorite mõõtmiseks kasutatud väidetest on toodud lisa 1 (tabelid 1 – 5).

Andmestiku kirjeldus ja analüüsimeetodid

Andmestiku kirjeldus

Üldhariduskoolide rahulolu- ja koolikeskkonna küsitlused toimusid 8. veebruarist kuni 28. märtsini 2021. aastal. Küsitlustes osalesid:

- 4. klassi õpilased;
- 8. klassi õpilased;
- 11. klassi õpilased;
- täiskasvanute gümnaasiumi õppijad;
- 1.-12. klassi õpetajad;
- 1.-9. klassi õpilaste lapsevanemad.

Kõikide sihtgruppide rahuloluküsitlused viidi läbi elektroonselt. Küsimustikud esitati osalejatele *Lime Survey* internetipõhise küsitlusteenuse kaudu. Vastajatel oli küsimustikku võimalik täita nii eesti, vene kui ka inglise keeles, sobiva keele sai vastaja ise valida. Vastamine võttis aega sõltuvalt sihtrühmast ca 20 - 30 minutit. Õpetajad ja lapsevanemad said küsitlusele vastata endale vabalt valitud ajal ja kohas. Õpilaste küsitlused viidi võimalusel läbi kooli arvutiklassis, tulenevalt distantsõppest, vajadusel ka õpilasele sobivas kohas küsitlusperioodi jooksul. Küsimustikule vastamine oli anonüümne, ühegi vastaja vastuseid ei ole võimalik tema isikuga seostada. Kõik sihtrühmad andsid rahuloluhinnanguid enamjaolt 5-punktilisel Likerti skaalal (1 - ei ole üldse nõus, 2 - pigem ei ole nõus, 3 - natuke nõus ja natuke vastu, 4 - pigem olen nõus, 5 - olen täiesti nõus). Mõningatele digioskuseid ja -vahendeid, kiusamise kogemist ning põhjuseta puudumist käsitlevatele väidetele anti hinnanguid ka teistsugusel skaalal.

Rahuloluküsitlusele vastamise määr neljanda klassi grupis oli 73,9%, kaheksanda klassi grupis 66,9% ja üheteistkümnenda klassi grupis 66,7% õpilaste üldarvust. Täiskasvanute gümnaasiumides vastas rahuloluküsitlusele 20,8% õpilaste üldarvust. Õpetajate vastamisaktiivsus oli 52,7% õpetajate üldarvust.

Tabelis 2 on toodud küsitluses osalenud õpilaste arv ning vastajate osakaalud maakondade lõikes.

Küsitluses osalejatest moodustavad valdava osa Harjumaa koolide õpilased, järgnevad Tartu maakond ja Ida-Viru maakond. Küsitluses osalenud õpilaste kogum on esinduslik ja analüüsitava kogumi struktuur vastab suhteliselt hästi üldkogumi struktuurile.

Tabel 2. Vastajate arvud ja osakaalud erinevates vastajagruppides maakondade lõikes 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal.

	4. klassi õpilased		8. klassi õpilased		11. klassi õpilased		täis- kasvanud õppurid		õpetajad		lapse- vanemad	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Harju maakond	5080	44,7%	4193	44,3%	2402	46,2%	392	41,9%	3223	35,5%	11362	44,8%
Hiiu maakond	64	0,6%	58	0,6%	37	0,7%			84	0,9%	127	0,5%
Ida-Viru maakond	889	7,8%	790	8,4%	411	7,9%	72	7,7%	1000	11,0%	2132	8,4%
Jõgeva maakond	185	1,6%	137	1,4%	89	1,7%	32	3,4%	203	2,2%	392	1,5%
Järva maakond	291	2,6%	200	2,1%	105	2,0%	21	2,2%	244	2,7%	385	1,5%
Lääne maakond	203	1,8%	194	2,1%	128	2,5%			185	2,0%	341	1,3%
Lääne-Viru maakond	519	4,6%	489	5,2%	262	5,0%			512	5,6%	1062	4,2%
Põlva maakond	222	2,0%	190	2,0%	118	2,3%			214	2,4%	405	1,6%
Pärnu maakond	772	6,8%	684	7,2%	342	6,6%	72	7,7%	753	8,3%	2267	8,9%
Rapla maakond	341	3,0%	239	2,5%	105	2,0%	27	2,9%	291	3,2%	684	2,7%
Saare maakond	272	2,4%	223	2,4%	110	2,1%	50	5,3%	271	3,0%	769	3,0%
Tartu maakond	1605	14,1%	1203	12,7%	751	14,5%	214	22,8%	1148	12,6%	3567	14,1%
Valga maakond	244	2,1%	235	2,5%	107	2,1%	14	1,5%	251	2,8%	372	1,5%
Viljandi maakond	423	3,7%	365	3,9%	129	2,5%	43	4,6%	421	4,6%	883	3,5%
Võru maakond	255	2,2%	260	2,7%	97	1,9%			290	3,2%	622	2,5%
Vastajaid kokku	11365	100%	9460	100%	5193	100%	937	100%	9090	100%	25370	100%

Andmestiku struktuur ja vastajate osakaalud taustatunnuste lõikes on toodud lisas 2.

Aastal 2021 osales rahuloluküsitluses 11365 neljanda klassi õpilast (kokku 15373-st õpilasest), nendest 49,2% on poisid ja 50,8% tüdrukud. Küsitluses osalenud õpilastest 94,1% õpivad munitsipaalomandis olevates koolides; 5,5% eraomandis olevates koolides ja 0,5% riigi omanduses olevates koolides. Õppekeele osas domineerib eesti keel (76,1%). Kodus räägitava keele alusel domineerivad kogumis õpilased, kelle koduseks keeleks on eesti keel (67,0%),

järgnevad kodus vene keelt rääkivad õpilased (19,6%), eesti ja mõnes muus keeles rääkivad õpilased (6,4%), eesti ja vene keelt rääkivad õpilased (4,6%), ning suhteliselt väikese osakaaluga on vene ja mõnda muud keelt rääkivad õpilased (1,3%) ja mitmes muus keeles rääkivad õpilased (1,2%). Erivajadust või haigust, mis mõjutab koolis õppimist märkis ära 4,8% õpilastest, erivajadust ei ole 80,6% ning antud küsimusele ei osanud vastata 14,3% õpilastest.

Kaheksanda klassi õpilasi osales rahuloluküsitluses 9460 (14135-st õpilasest), nendest 48,3% on poisid ja 51,7% tüdrukud. Küsitluses osalenud õpilastest õpivad 94,2% munitsipaalomandis olevates koolides, 5,1% eraomandis olevates koolides ja 0,7% riigi omanduses olevates koolides. Kodus räägitava keele alusel domineerivad kogumis õpilased, kelle koduseks keeleks on eesti keel (68,3%), järgnevad kodus vene keelt rääkivad õpilased (20,4%), eesti ja vene keelt rääkivad õpilased (4,4%), eesti ja mõnes muus keeles rääkivad õpilased (4,7%). Suhteliselt väikese osakaaluga on vene ja mõnda muud keelt rääkivad õpilased (1,0%) ja mitmes muus keeles rääkivad õpilased (1,2%). Erivajadust või haigust, mis mõjutab koolis õppimist märkis ära 5,8% õpilastest, erivajadust ei ole 82,9% ning 10,9% õpilastest ei osanud antud küsimusele vastata.

Üheteistkümnenda klassi õpilasi osales rahuloluküsitluses 5193 (7791-st õpilasest), nendest 40% on poisid ja 60% tüdrukud. Küsitluses osalenud õpilastest õpivad 72,0% munitsipaalomandis olevates koolides, 3,0% eraomandis olevates koolides ja 24,9% riigi omanduses olevates koolides. Kodus räägitava keele alusel domineerivad kogumis õpilased, kelle koduseks keeleks on eesti keel (68,3%), järgnevad kodus vene keelt rääkivad õpilased (20,4%), eesti ja vene keelt rääkivad õpilased (4,4%), eesti ja mõnes muus keeles rääkivad õpilased (4,7%). Suhteliselt väikese osakaaluga on vene ja mõnda muud keelt rääkivad õpilased (1,0%) ja mitmes muus keeles rääkivad õpilased (1,2%). Erivajadust või haigust, mis mõjutab koolis õppimist märkis ära 5,6% õpilastest, erivajadust ei ole 86,0% ning antud küsimusele ei osanud vastata 8,3% õpilastest.

Täiskasvanute gümnaasiumis õppijaid on võrreldes teistega oluliselt väiksem grupp, sest selle sihtgrupi suurus on kokku 4500. Küsitluses osales 937 vastajat keskmise vanusega 27 aastat, kellest 27,4% on mehed ja 72,6% on naised. Koduseks keeleks on valdavalt eesti keel (73,2%).

Õpetajaid osales rahuloluküsitluses 9090 (17237-st õpetajast), nendest 11,5% on mehed ja 88,5% naised. 75,0% õpetab eesti keeles, umbes 12,4% vene keeles ning ülejäänud kas eesti ja vene keeles või muus keeles. Küsitluses osalenud õpetajate keskmiseks vanuseks on 49,4 aastat. Koduseks keeleks on 75,7 protsendil õpetajatest eesti keel ning 18,2 protsendil vene keel. Küsitluses osalenutest moodustavad valdava osa Harjumaa õpetajad (35,5%), järgnevad Tartu maakond (12,6%) ja Ida-Viru maakond (11,0%), sest neid piirkondades on kõige rohkem koole.

Aastal 2021 osales rahuloluküsitluses 25370 lapsevanemat, nendest 9,8% on mehed ja 90,2% on naised. Vastanute arvud ja alamgruppide osakaalud on toodud lisa 2 tabelis 6. Küsitluses osalenutest moodustavad valdava osa Harjumaa lapsevanemad (44,8%), järgnevad Tartu maakond (14,1%) ja Ida-Viru maakond (8,4%).

Kasutatud analüüsimeetodid

Andmete analüüsimiseks on kasutatud andmetöötluskeskkondasid RStudio, STATA ja Microsoft Excelit. Rahuloluküsitluse tulemuste põhjal on arvutatud rahulolufaktorite lõikes kirjeldavad statistikud (keskmine ja standardhälve) ja mõningate üksikvaidete hinnangute osakaalud. Kooliga rahulolu ja rahulolufaktorite ning tähtsamate taustatunnuste vahel esinevate seoste hindamiseks on läbi viidud korrelatsioonanalüüs ja regressioonanalüüs.

Keskmete tasemete hindamisel on kasutatud aritmeetilist keskmist. Varieerumise kirjeldamiseks on kasutatud standardhälvet, mis iseloomustab vastuste hajuvust keskmise väärtuse ümber. Kui standardhälve on suur, siis võib järeldada, et enamus vastustest paiknevad keskmisest kaugel ning kogumis on suhteliselt palju äärmuslikke väärtusi. Kui standardhälve on väike, siis saab järeldada, et vastajad on olnud oma vastustes küllaltki üksmeelsed (Rootalu, 2014).

Gruppide keskväärtuste võrdlemisel kasutati usaldusvahemikke, t-testi, Mann-Whitney testi, Wilcoxon testi ja ühefaktorilist dispersioonanalüüsi.

Rahulolufaktorite keskmistele hinnangutele on lisatud olulisuse nivool 0,05 usalduspiirkonna alam- ja ülempiirid, mis näitavad vahemikku, kus mõõdetud rühma vastava hinnangu parameeter 95% tõenäosusega asetseb (lisa 5). Kui võrreldavate gruppide keskväärtusele antud usaldusvahemikud osaliselt kattuvad, siis saame järeldada, et keskväärtuste erinevus ei ole valitud usaldusnivool statistiliselt oluline.

Kuna t-testi saab kasutada ainult siis, kui hinnangute jaotus vastab normaaljaotuse eeldusele, kasutati normaaljaotusest oluliselt erinevalt jaotunud andmeridade korral ka teisi teste erinevate sihtgruppide hinnangute võrdlemiseks. Hinnangute jaotuse kontrollimiseks kasutati Shapiro-Wilki testi. Kuna dispersioonanalüüs eeldab sarnase hajuvusega ja normaaljaotusega tunnuseid ning Shapiro-Wilki testi tulemused näitasid sageli, et hinnangute jaotused ei vasta normaaljaotusele, on hinnangute võrdlemiseks enamasti kasutatud mitteparameetrilisi teste: Mann-Whitney testi ja Kruskal-Wallise testi. Mitteparameetriline Mann-Whitney test on hea t-testi alternatiiv ja Kruskal-Wallise test on alternatiiv dispersioonanalüüsile.

Hinnangute osakaalude illustreerimiseks kasutati tulpdiagramme, rahulolufaktorite keskmiste hinnangute kaardistamiseks radar-tüüpi jooniseid.

Vaatamata sellele, et tegemist on väga suurte andmekogumitega, tekkisid alamgruppide moodustamisel kohati väikesed osakogumid, seega on lähtutud järelduste sõnastamisel asjaolust, et tulemused on statistiliselt olulised vähemalt olulisusnivool $\alpha = 0,05$ ($p < 0,05$).

Seoste analüüsimiseks on kasutatud korrelatsioon- ja regressioonanalüüsi. Seoseid hinnatakse korrelatiivsetena toomata välja põhjust ja tagajärge. Korrelatsioonanalüüs võimaldab tuvastada, kui tugevad on seosed erinevate taustatunnuste ja rahulolufaktorite vahel. Antud analüüsimeetod võimaldab saada rahulolu hinnangutest terviklikuma pildi. Korrelatsioonimaatriksid on koostatud sihtgruppide kaupa 2021. aasta küsitluse tulemustel leitud hinnangute baasil. Seoste analüüsi

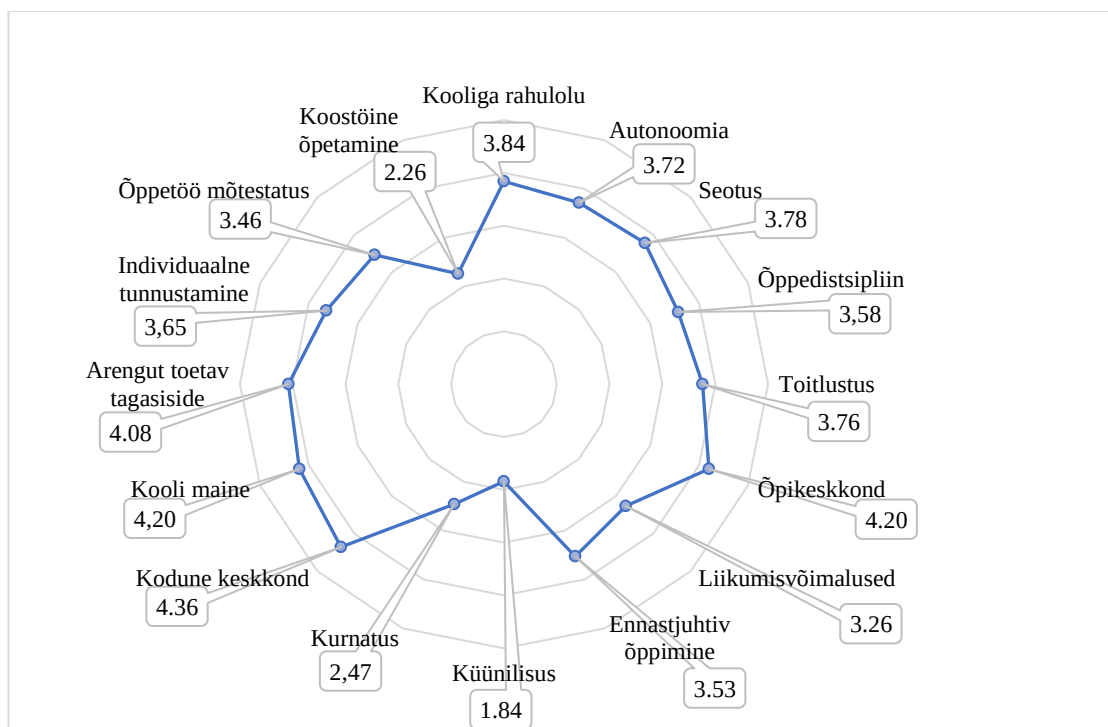
läbiviimisel kasutati lineaarset Pearsoni korrelatsioonikordajat. Lineaarne ehk Pearsoni korrelatsioonikordaja mõõdab lineaarset (ehk sirgjoonega iseloomustatavat) seost kahe arvulise tunnuse vahel. Korrelatsioonikordaja väärtused asuvad vahemikus -1 kuni 1. Kui korrelatsioonikordaja väärtus on positiivne, siis tähendab see kasvavat seost tunnuste vahel: kui ühe tunnuse väärtus on suur, siis on tavaliselt suur väärtus ka teisel tunnusel. Korrelatsioonikordajate statistilise olulisuse hindamisel on samuti lähtutud olulisuse nivoost $\alpha < 0,05$.

Regressioonanalüüsi käigus on kasutatud harilikul vähimruutude meetodil (OLS) hinnatud lineaarseid mudeleid ning vaadeldud sõltuva muutujana õpilaste kooliga rahulolu ja õpetajate puhul tööga rahulolu. Esialgse mudeli koostamisel on kaasatud need taustatunnused, mille alusel grupeerituna esines rahulolufaktorite keskmistes hinnangutes statistiliselt oluline erinevus. Regressioonimodelite koostamisel on kasutatud sammregressiooni, mille (BLUE - parima lineaarse nihketa hinnangu) eeldused on eraldi eelnevalt kontrollitud. Iga sihtgrupi kohta koostatud lõplik mudel sisaldab ainult statistiliselt oluliseks osutunud selgitavaid muutujaid. Taustatunnuste mudelite koostamisel on mitmed taustatunnused viidud binaarsele kujule. Regressioonimodelite koostamise eesmärgiks on hinnata valitud taustatunnuste koosmõju rahulolule. Leitud regressioonimodelite puhul ei ole kõrge selgitusvõime (determinatsioonikordaja R^2) eesmärgiks, kuna rahulolu on mitmemõõtmeline nähtus ja ainult kasutatavate taustatunnuste abil ei ole võimalik kõrge selgitusvõime saavutamine. Selgitavate muutujatena on mitmete taustatunnuste omavaheline korrelatiivne seos sageli tugevam kui on nende seotus sõltuva muutujaga. Seetõttu ei ole multikollineaarsuse ilmnemisel kõikide taustatunnuste samasse mudelisse lülitamine võimalik ja tuleb teha mudelisse kaasatavate selgitavate muutujate osas valik.

2021. aasta rahuloluküsitluses õpilaste rahulolufaktoritele antud hinnangud ja keskmiste hinnangute tendentsid aastatel 2018-2021

2021. aastal läbiviidud üldhariduskoolide rahuloluküsitluse tulemused näitavad, et tervikuna on kõikide vanuseastmete õpilased kooliga rahulolule ja enamusele rahulolufaktoritest andnud suhteliselt positiivse hinnangu. Kuna küünilisust ja kurnatust on mõõdetud negatiivset tähendust omavate väidete kaudu, siis madalam keskmine hinnang tähendab sisuliselt seda, et õpilased tunnetavad väiksemal määral küünilisust ja kurnatust. Õpilaste poolt rahulolufaktoritele antud hinnangute keskmised ja standardhälbed on toodud lisas 3 (tabelid 1-3).

Neljanda klassi õpilaste keskmised hinnangud erinevatele rahulolufaktoritele on toodud joonisel 1.

Joonis 1. Neljanda klassi õpilaste 2021. aasta keskmised hinnangud rahulolufaktoritele

Neljanda klassi õpilased on teiste vanusegruppidega võrreldes kooliga enam rahul ja andnud positiivsemaid hinnanguid praktiliselt kõikidele rahulolufaktoritele. Rahulolu kooliväliste aspektidega on teiste valdkondadega võrreldes kõige kõrgem; kodune keskkond sai õpilaste poolt keskmise hinnangu 4,36, samuti sai kõrge keskmise hinnangu kooli maine – 4,20.

Neljanda klassi vastajate grupis on aastal 2021 hinnatud teistest rahulolufaktoritest madalamalt koostöist õpetamist. Koostöisele õpetamisele antud hinnangute keskmine on 2,26; sama tendentsi

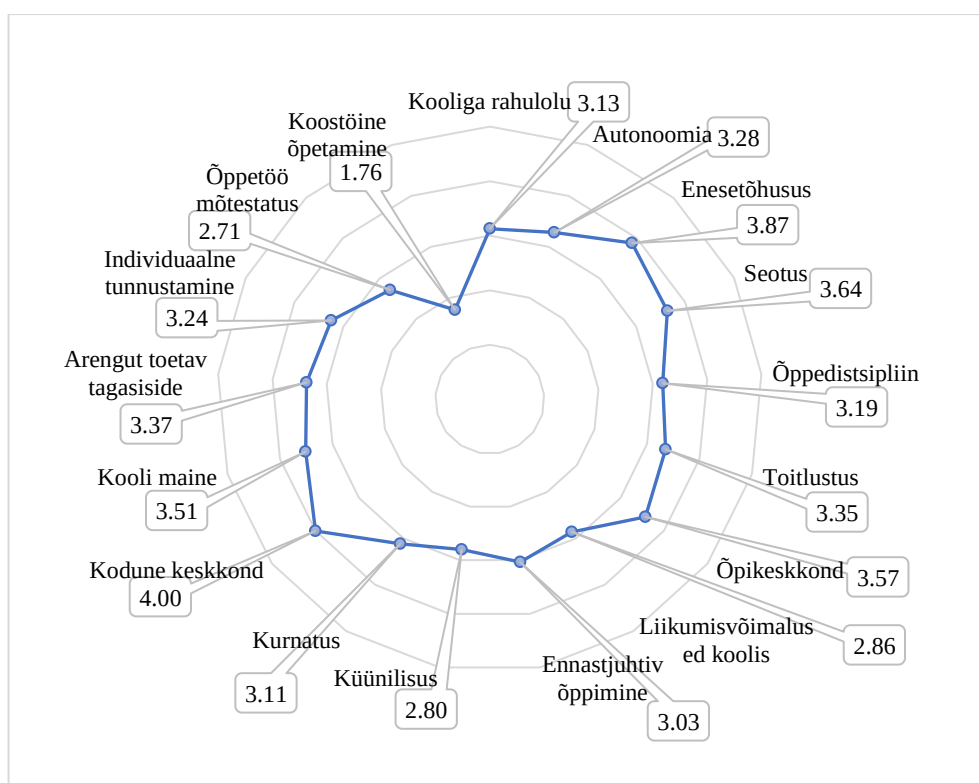
on näha ka varasemate aastate tulemustest. Neljanda klassi õpilaste keskmised hinnangud koos usalduspiiridega on toodud lisas 5 (tabel 1).

Kaheksanda klassi õpilased on nooremate õpilastega võrreldes kriitilisemad. Kõige kõrgemalt on hinnatud kodust keskkonda ja enesetõhusust – hinnangute keskmine vastavalt 4,00 ja 3,87. Selle vanusegrupi õpilased on suhteliselt rahulolevad ka õpilaste omavaheliste suhetega koolis, seotusele antud hinnangute keskmine on 3,64.

Sarnaselt neljanda klassi vastajatega on ka kaheksanda klassi õpilased rahulolufaktoritest kõige madalamalt hinnanud koostööst õpetamist - hinnangute keskmine antud rahulolufaktorile on 1,76; sama tendentsi on näha ka varasemate aastate tulemustest.

Kaheksanda klassi õpilased hindavad neljanda klassi õpilastega võrreldes oluliselt madalamalt ($p < 0,001$) kooliga rahulolu ja kõiki võrreldavaid rahulolufaktoreid (ühtemoodi sõnastatud väidete abil mõõdetavad faktorid).

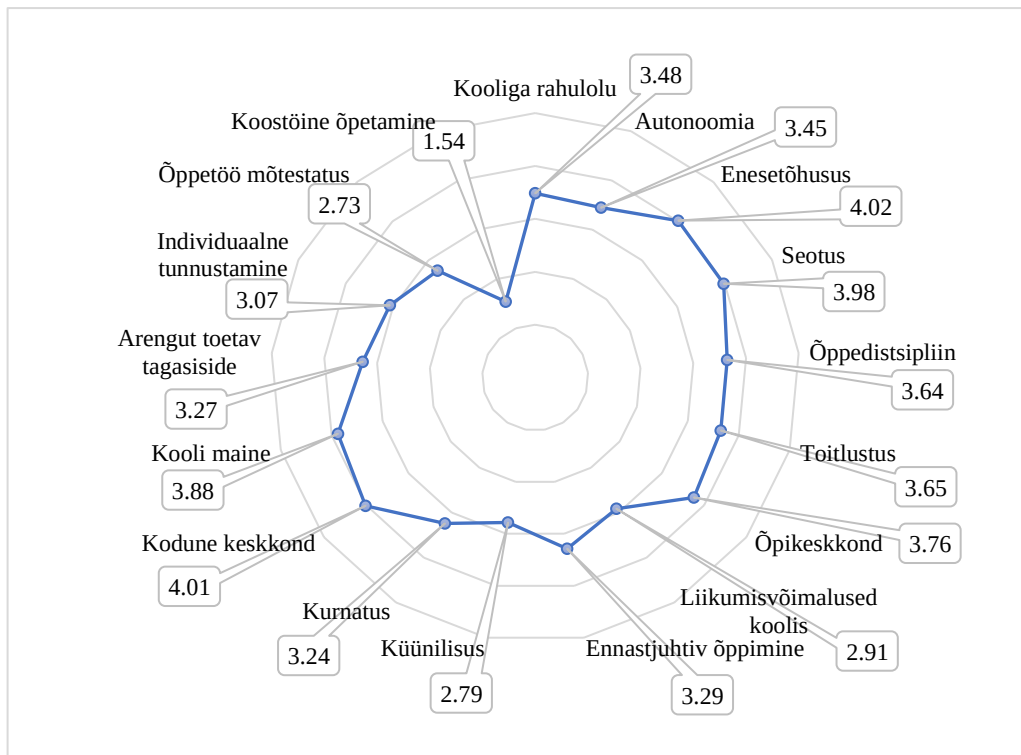
Kaheksanda klassi õpilaste keskmised hinnangud erinevatele rahulolufaktoritele on toodud joonisel 2.

Joonis 2. Kaheksanda klassi õpilaste 2021. aasta keskmised hinnangud rahulolufaktoritele

8. klassi õpilaste keskmised hinnangud koos usalduspiiridega on toodud lisas 5 (tabel 1).

Üheteistkümnenda klassi õpilaste keskmised hinnangud rahulolufaktoritele on toodud joonisel 3. Üheteistkümnenda klassi õpilaste rahulolufaktoritele antud keskmiste hinnangute analüüs näitab, et õpilased hindavad kõige kõrgemalt enesetõhusust ja kodust keskkonda. Lisaks kodusele keskkonnale ja enesetõhususele on viis rahulolufaktorit saanud keskmise hinnangu üle 3,5: seotus, kooli maine, õpikeskkond, toitlustus ja õppedistsipliin. Veel viis rahulolufaktorit on saanud keskmise hinnangu üle 3: autonoomia, ennastjuhtiv õppimine, arengut toetav tagasiside, kurnatus ja individuaalne tunnustamine.

Joonis 3. Üheteistkümnenda klassi õpilaste 2021. aasta keskmised hinnangud rahulolufaktoritele

Võrreldes teistele rahulolufaktoritele antud suhteliselt kõrgete hinnangutega on õppetöö mõtestatust hinnatud õpilaste poolt madalamalt (hinnangute keskmine 2,73). Ainus rahulolufaktor, mille keskmine hinnang on alla 2, on koostõine õpetamine (keskmine hinnang – 1,54). Üheteistkümnenda klassi õpilaste keskmised hinnangud koos usalduspiiridega on toodud lisas 5 (tabel 1).

Hinnangud küünilisusele, kodusele keskkonnale ja õppetöö mõtestatusele on sarnased kaheksanda klassi õpilaste hinnangutega. Võrreldes kaheksanda klassiga tunnetavad üheteistkümnenda klassi õpilased suuremat kurnatust. Üheteistkümnenda klassi õpilased on kriitilisemad muutuva õpikäsitluse faktorite osas; oluliselt madalamalt ($p < 0,001$) on hinnatud arengut toetav tagasiside, individuaalne tunnustamine ja koostõine õpetamine.

Rahulolufaktorite keskmiste hinnangute dünaamika aastatel 2018-2021

Kooliga rahulolu on kõikide vanusegruppide õpilased andnud keskmiselt suhteliselt positiivse hinnangu, mis näitab, et õpilased on kooliga pigem rahul. 2021. aasta rahuloluküsitlus näitab pigem positiivset muutust, sest kooliga rahulolu on eelmise aastaga võrreldes sisuliselt samaks jäänud 4. ja 8. klassi puhul ning 11. klassi õpilaste hinnangute põhjal on kooliga rahulolu statistiliselt oluliselt kasvanud. Domineerivaks hinnanguks kooliga rahulolule on 5 – „olen täiesti rahul“, samuti on suur hinnangu „pigem rahul“ andjate osakaal. Kooliga rahulolu keskmised hinnangud erinevates vanusegruppides aastatel 2018-2021 on toodud tabelis 3.

Tabel 3. kooliga rahulolu keskmised hinnangud ja nende dünaamika

Kooliga rahulolu	2018	2019	2020	2021
4. klass	3,94	3,83***	3,82	3,84
8. klass	3,14	3,11	3,11	3,13
11. klass	3,35	3,32	3,41***	3,48***

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus võrreldes eelmise aastaga nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Kooliga rahulolu on vähenenud neljanda klassi õpilaste puhul 2019. aastaks võrreldes 2018. aastaga, kuid hilisematel aastatel on jäänud suhteliselt stabiilseks. Kaheksanda klassi õpilaste puhul ei ole kooliga rahulolu oluliselt muutunud ning on kõikidel vaadeldud aastatel jäänud praktiliselt samasuguseks. Üheteistkümnenda klassi õpilaste vastuste põhjal on näha oluliselt kõrgem hinnang 2020. aastal ja 2021. aastal võrreldes eelnevate aastatega.

Motivatsioonilised faktorid

Õpilaste motivatsioonilised rahulolufaktorid on autonoomia, enesetõhusus ja seotus. Tabelis 4 on toodud õpilaste motivatsiooniliste rahulolufaktorite keskmised hinnangud aastatel 2018 kuni 2021.

„Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest (2018-19)“ (HTM, 2019) rõhutab, et Eesti koolidel on väga kõrge autonoomia tase. Riiklikult on paika pandud vaid miinimumnõuded ning õpetajatel ja kooli juhtkonnal on väga suur roll koolikeskkonna kujundamisel. **Autonoomiale** antud hinnangute põhjal võib öelda, et õpilased on pigem rahul võimalustega õppida koolis vastavalt oma äranägemisele. 2021. aasta küsitluse tulemustel hindavad autonoomiat kõige kõrgemalt neljanda klassi õpilased (keskmine hinnang 3,72). Üheteistkümnenda klassi õpilaste antud faktori keskmiseks hinnanguks on 3,45 ja kaheksanda klassi õpilased on teiste vanusegruppidega võrreldes natukene kriitilisemad (keskmine hinnang 3,30). Erinevate vanusegruppide õpilaste keskmised hinnangud autonoomiale on 2021. aasta küsitluse tulemusel eelmise aastaga võrreldes langenud ning muutus on statistiliselt oluline olulisuse nivool 0,001.

Osaliselt distantsõppel viibitud aasta jooksul olid õpilaste võimalused ise otsustada sobivaima õppimisviisi üle mõnevõrra piiratud ja samas kohati olid autonoomse õppimise võimalused isegi

varasemast suuremad. See kajastub ilmselt ka rahuloluküsitluse tulemustes ning õpilaste hinnangud võivad olla mõjutatud distantsõppest.

Tabel 4. Motivatsiooniliste rahulolufaktorite keskmised hinnangud ja nende dünaamika

	2018	2019	2020	2021
4. klass				
Autonoomia	3,87	3,76***	3,80	3,72***
Seotus	3,84	3,78***	3,78	3,78
8. klass				
Autonoomia	3,48	3,40***	3,40	3,28***
Enesetõhusus	4,03	3,93***	3,95	3,87***
Seotus	3,67	3,65	3,66	3,64
11. klass				
Autonoomia	3,59	3,50**	3,53	3,45***
Enesetõhusus	4,11	4,04*	4,07	4,02**
Seotus	3,91	3,90	3,95*	3,98

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus võrreldes eelmise aastaga nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

2021. aasta rahuloluküsitluse tulemusel hindavad õpilased **seotust** (suhteid kaasõpilastega) suhteliselt kõrgelt. Neljanda klassi õpilased on andnud seotusele keskmisena hinnangu 3,79. Kaheksanda klassi õpilased on sarnaselt teiste rahulolufaktoritega ka seotusega vähem rahulolevad, (keskmine hinnang 3,64) ning üheteistkümnenda klassi õpilased hindavad suhteid kaasõpilastega teiste vanusegruppidega võrreldes oluliselt kõrgemalt (keskmine hinnang 3,98). Vaatamata nn koroona-aastale ja distantsõppele, mille tõttu otsene suhtlus klassikaaslastega võis olla tavapärasest erinevas vormis, on selle rahulolufaktori keskmine hinnang viimasel aastal neljanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste grupis tõusnud.

Üldiselt on 2021. aasta küsitluse põhjal õpilaste **enesetõhususe** hinnang suhteliselt kõrge – 8. klassi õpilastel keskmisena 3,87 ja üheteistkümnenda klassi õpilastel 4,02. Erinevalt varasemate aastate küsitlustest ei ole neljanda klassi puhul 2021. aasta küsitluses antud rahulolufaktorit hinnatud. Enesetõhusust on mõlemad vanusegrupid hinnanud teiste motivatsiooniliste faktoritega võrreldes kõige ühtlasemalt (hinnangud on kõige väiksema varieeruvusega, kõige väiksema standardhälbe ja aritmeetilise keskmise suhtega). Vanusegruppide võrdluses hindavad 11. klassi õpilased oma enesetõhusust oluliselt kõrgemalt võrreldes kaheksanda klassi õpilastega. Nn koroona-aasta ja distantsõppe perioodil on õpilaste keskmised hinnangud enesetõhususele vähenenud võrreldes 2020. aastaga (vähenemine on statistiliselt oluline vähemalt nivool 0,01).

Koolisisesed rahulolufaktorid

Koolisisesed rahulolufaktorid jagunevad kahte gruppi: koolikeskkonnaga seotud rahulolufaktorid ja õppimisega seotud rahulolufaktorid. Tabelis 5 on toodud nende rahulolufaktorite keskmised

hinnangud aastatel 2018 kuni 2021. Koolikeskkonnaga seotud rahulolufaktorid on õppedistsipliin, toitlustus, õpikeskkond ja liikumisvõimalused koolis. Õppimisega seotud rahulolufaktorid on ennastjuhtiv õppimine, küünilisus ja kurnatus. Kuna küünilisus ja kurnatus on negatiivsed rahulolufaktorid, siis nende hinnanguid tuleb lugeda teiste rahulolufaktoritega vastupidiselt – mida madalam on hinnang, seda vähem küünilised ja kurnatud on õpilased.

Koolikeskkonnaga seotud faktoritele on kõikides vastajagruppides antud suhteliselt positiivne hinnang, mis aastate võrdluses on üsna varieeruv, aga 2021. aasta küsitluse tulemused näitavad eelmise aastaga võrreldes kõrgemaid hinnanguid.

Probleemkohaks koolikeskkonnaga seotud faktorite grupis võib lugeda **liikumisvõimalusi koolis**, mille keskmised hinnangud on 8. ja 11. klassi õpilastel madalamad võrreldes teistele koolikeskkonnaga seotud rahulolufaktoritele antud hinnangutega (keskmised vastavalt 2,86 ja 2,91). Neljanda klassi õpilaste keskmine hinnang liikumisvõimalustele koolis on madalam võrreldes teiste koolikeskkonna faktoritega, kuid ületab 3-palli ja on oluliselt kõrgem ($p<0,001$) vanemate kaasõpilaste hinnangust.

Õppedistsipliini hindavad kõige kõrgemalt 11. klassi õpilased (keskmine hinnang 3,64), neile järgneb 4. klass (keskmine hinnang 3,58) ning kõige madalamalt hindavad õppedistsipliini 8. klassi õpilased (3,19). Õppedistsipliini osas on positiivseks sõnumiks asjaolu, et 2021. aasta küsitlustulemuste põhjal on selle faktori hinnangud võrreldes 2020. aasta küsitluse tulemustega tõusnud ning oluline positiivne muutus on toimunud 8. ja 11. klassi õpilaste puhul. Kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnangutes on toimunud positiivne ja statistiliselt oluline ($p<0,01$) muutus viimase kahe aasta jooksul.

Toitlustusega on kõige enam rahul 4. klassi õpilased (keskmine hinnang 3,76), järgnevad 11. klassi õpilased (keskmine hinnang 3,65), oluliselt vähem ($p<0,001$) rahul on 8. klassi õpilased (3,35). Varasemate aastatega võrreldes on oluliselt paranenud hinnang toitlustusele kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste puhul, neljanda klassi õpilaste puhul ei osutunud muutus statistiliselt oluliseks.

Õpikeskkonda hindavad kõige kõrgemalt 4. klassi õpilased (keskmine hinnang 4,20), 11. klassi ja 8. klassi hinnangud jäävad märgatavalt madalamaks (keskmised hinnangud vastavalt 3,76 ja 3,57). Positiivse muutusena võib välja tuua kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnangute olulise tõusu viimase kahe aasta jooksul.

Kuna õppedistsipliinile, toitlustusele, õppekeskkonnale ja liikumisvõimalustele antud hinnangud on kaheksanda klassi õpilaste grupis madalamad kui neljanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste puhul, siis 8. klassi puhul võivad rolli mängida ka ealised iseärasused, mistõttu on hinnangud rahulolufaktoritele kriitilisemad. Sarnast mustrit võib täheldada ka varasemate aastate küsitluste tulemuste põhjal.

Tabel 5. Koolikeskkonna ja õppimisega seotud rahulolufaktorite keskmised hinnangud ja nende dünaamika.

	2018	2019	2020	2021
4. klass				
Õppedistsipliin	3,61	3,54***	3,56	3,58
Toitlustus	3,80	3,74**	3,73	3,76
Õpikeskkond	4,22	4,18***	4,18	4,20
Liikumisvõimalused koolis	3,13	3,13	3,27***	3,26
Ennastjuhtiv õppimine	3,77	3,61***	3,60	3,53**
Küünilisus	1,84	1,84	1,86	1,84
Kurnatus	2,47	2,44*	2,45	2,47
8. klass				
Õppedistsipliin	3,12	3,06***	3,13***	3,19***
Toitlustus	3,32	3,25***	3,20**	3,35***
Õpikeskkond	3,46	3,43	3,47**	3,57***
Liikumisvõimalused koolis	2,76	2,71***	2,80***	2,86***
Ennastjuhtiv õppimine	3,04	3,00*	3,02	3,04
Küünilisus	2,77	2,72***	2,70	2,80***
Kurnatus	3,11	3,04***	3,06	3,11***
11. klass				
Õppedistsipliin	3,44	3,41*	3,48**	3,64***
Toitlustus	3,55	3,43**	3,54**	3,65***
Õpikeskkond	3,63	3,61	3,69**	3,76***
Liikumisvõimalused koolis	2,94	2,83**	2,93*	2,91
Ennastjuhtiv õppimine	3,31	3,27*	3,34**	3,29*
Küünilisus	2,90	2,84*	2,81	2,79
Kurnatus	3,23	3,13***	3,15	3,24***

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus võrreldes eelmise aastaga nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Kaks negatiivset õppimisega seotud faktorit – **küünilisus ja kurnatus** – väärivad eraldi tähelepanu. Kurnatust koolis soodustavad õppimisega seotud pinged ning üle jõu käivad ülesanded. Küünilisust tekitavad suur töökoormus, ajasurve ning ressursside piiratus. Kui 4. klassi õpilased hindavad küünilisust kõige madalamalt (1,84), siis 8. ja 11. klassi õppurid on keskmiselt ühe hindepalli võrra küünilisemad (2,80 ja 2,79). Kurnatus on küünilisusest koolis enam levinud ning samuti madalaim 4. klassis (keskmine hinnang 2,47) ning kasvab vanusega, ehk kõige kõrgem on hinnang kurnatusele 11. klassis (keskmine hinnang 3,24). Distsantsõppe aastal on 8. ja 11. klassi õpilased võrreldes 2020. aastaga mõnevõrra enam tunnistanud kurnatust. Kaheksanda klassi õpilaste puhul on kasvanud oluliselt hinnang küünilisusele.

Ennastjuhtiv õppimine on saanud neljanda klassi õpilastelt suhteliselt kõrge hinnangu (hinnangute keskmine 3,53) ning on 2021. aastal langenud võrreldes kolme varasema aastaga.

Kaheksanda klassi õpilaste hinnangul on ennastjuhtiv õppimine sisuliselt samaks jäänud (2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal keskmine hinnang 3,04) ning erinevus võrreldes eelmise aastaga ei ole statistiliselt oluline. Üheteistkümnenda klassi õpilaste keskmine hinnang ennastjuhtivale õppimisele on 3,29 ning võrreldes eelmise aastaga on see vähesel määral langenud (aastal 2020 oli keskmine 3,34). Hinnangud on kõikuvad kõikide vanusegruppide puhul ning kindlat mustrit välja ei joonistu.

Muutuva õpikäsitlusega seotud rahulolufaktorid

Muutuva õpikäsitlusega seotud rahulolufaktoriteks on arengut toetav tagasiside, individuaalne tunnustamine, õppetöö mõtestatus ja koostöine õpetamine.

Tabelis 6 on toodud õpilaste muutuva õpikäsitlusega seotud rahulolufaktorite keskmised hinnangud aastatel 2018 kuni 2021.

Neljanda klassi puhul on **individuaalset tunnustamist** mõõdetud vastajate vanust arvesse võttes vanemate õpilaste küsimustikega võrreldes erinevalt sõnastatud väidetega (vt lisa 1, tabelid 1-3). Seetõttu ei ole keskmised hinnangud antud rahulolufaktorile vanusegruppide vahel otseselt võrreldavad. 4. klassi õpilased hindasid individuaalset tunnustamist 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal keskmisena 3,65 hindepalliga, mis eelmise aastaga võrreldes on vähesel määral langenud. Kaheksanda klassi õpilaste keskmine hinnang individuaalsele tunnustamisele (keskmisena 3,24) on eelmise aasta hinnanguga (3,29) võrreldes langenud. Üheteistkümnenda klassi õpilased hindavad individuaalset tunnustamist (3,07) eelmise aastaga võrreldes (3,11) madalamalt, kuid antud muutus ei ole statistiliselt oluline. Hinnangute erinevused 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal võrreldes 2020. aastaga on statistiliselt olulised ainult kahe vanusegrupi puhul (4. klass ja 8. klass).

8. klassi õpilaste keskmine hinnang individuaalsele tunnustamisele (keskmisena 3,24) on 11. klassi õpilaste hinnangust (3,07) oluliselt kõrgem ($p < 0,001$).

2021. aasta rahuloluküsitlusel on **arengut toetavat tagasisidet** mõõdetud kahe väitega: õpilased hindasid, kas õpetajad selgitavad neile, mis on hästi tehtud, ja kas on selgitatud, mida õpilane saaks paremini teha. Hinnangud varieeruvad vanusegrupiti oluliselt ($p < 0,001$): kui 4. klassi õpilased hindavad keskmiselt arengut toetava tagasisidet väga kõrgelt – 4,08, siis 8. klassi õpilaste keskmine hinnang on 3,37 ja 11. klassi õpilased annavad oluliselt madalama hinnangu – keskmisena 3,27. Arengut toetava tagasiside keskmistes hinnangutes on kõikide vanusegruppide puhul oluline muutus toimunud 2019. aastal võrreldes sellele eelneva aasta küsitluse tulemustega. Kõikides vanusegruppides on 2019. aastal keskmised hinnangud oluliselt langenud.

2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal on hinnangud eelmise aasta tulemustega võrreldes jäänud 8. ja 11. klassi puhul sisuliselt samaks, 4. klassi õpilaste grupis on näha väikest langust.

Tabel 6. Muutuva õpikäsitlusega seotud rahulolufaktoritele antud keskmised hinnangud ja dünaamika aastatel 2018-2021

	2018	2019	2020	2021
4. klass				
Arengut toetav tagasiside	4,22	4,10***	4,11	4,08*
Individuaalne tunnustamine	3,76	3,70***	3,69	3,65**
Õppetöö mõtestatus	3,56	3,50***	3,48	3,46
Koostöine õpetamine	2,44	2,35***	2,34	2,26***
8. klass				
Arengut toetav tagasiside	3,52	3,35***	3,38	3,37
Individuaalne tunnustamine	3,30	3,26**	3,29	3,24**
Õppetöö mõtestatus	2,80	2,76**	2,75	2,71*
Koostöine õpetamine	1,78	1,73***	1,80***	1,76**
11. klass				
Arengut toetav tagasiside	3,47	3,24***	3,30*	3,27
Individuaalne tunnustamine	3,12	3,08*	3,11	3,07
Õppetöö mõtestatus	2,78	2,75	2,80*	2,73*
Koostöine õpetamine	1,62	1,61	1,68**	1,54**

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus võrreldes eelmise aastaga nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Õppetöö mõtestatus hindamisel ilmneseid erinevate vanusegruppide keskmistel hinnangutel statistiliselt olulised ($p < 0,001$) erinevused neljanda klassi õpilaste (keskmine hinnang 3,46) ning vanemate õpilaste hinnangute vahel. Kaheksanda klassi õpilased hindasid õppetöö mõtestatust keskmise hindegaga 2,71 ja üheteistkümnenda klassi õpilased keskmise hindegaga 2,73. Neljanda klassi õpilaste puhul ei ole aastate lõikes toimunud hinnangutes olulist muutust, kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnangutes on viimasel aastal toimunud väike langus.

Koostöine õpetamine on saanud erinevate vanusegruppide õpilastelt suhteliselt madala hinnangu läbi aastate. Selle rahulolufaktori keskmine hinnang 2021. aasta küsitluse põhjal oli neljandas klassis 2,26, kaheksandas klassis 1,76 ja üheteistkümnendas klassis 1,54. Keskmised hinnangud langesid võrreldes eelmiste aastatega, mis võib olla tingitud sellest, et külaliste tundides käimise tagamine koroonakriisi ajal on väga keeruline või peaaegu võimatu.

Kodune keskkond ja kooli maine

Rahulolufaktor **kodune keskkond** on kõikides õpilasgruppides saanud läbi aastate kõrge hinnangu (tabel 7). Nooremad vastajad annavad kodusele keskkonnale 2021. aastal võrreldes varasemate aastatega keskmiselt madalama hinnangu, kuid samas on suurenenud nende õpilaste osakaal, kes on koduse keskkonna ja vanemate toetusega täiesti rahul. Positiivse muutusena saab välja tuua üheteistkümnenda klassi õpilaste rahulolu suurenemise vanemate toetuse ja koduse keskkonnaga.

Tabel 7. Kooliväliste rahulolufaktorite keskmised hinnangud ja nende dünaamika

	2018	2019	2020	2021
4. klass				
Kooli maine	4,26	4,18***	4,18	4,20
Kodune keskkond	4,45	4,36***	4,39*	4,36**
8. klass				
Kooli maine	3,55	3,50**	3,51	3,51
Kodune keskkond	4,04	4,03	4,05	4,00***
11. klass				
Kooli maine	3,76	3,73	3,8***	3,88*
Kodune keskkond	3,95	3,93	3,95	4,02**

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus võrreldes eelmise aastaga
nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Kõige kõrgemalt hindavad **kooli mainet** neljanda klassi vastajad (keskmine hinnang 4,20), vanemad õpilased on selles osas kriitilisemad andes oluliselt madalama hinnangu – kaheksanda klassi õpilaste keskmine hinnang on 3,51 ja üheteistkümnenda klassi õpilastel 3,88. Kooli maine on rahulolufaktor, mis on nelja erineva uuringu tulemustel püsinud suhteliselt stabiilsena. Rahulolu kooli mainega on viimasel aastal tõusnud üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnangute põhjal.

Rahulolufaktorite hinnangud sõltuvalt õpilaste individuaalsetest taustatunnustest 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal

Vastaja sugu

Rahulolufaktorite kaupa analüüsid on enamike faktorite puhul 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal poiste ja tüdrukute hinnangutes statistiliselt oluline erinevus, mis on toodud tabelis 8. Parema ülevaatlikkuse saamiseks on tabelis tähistatud sinise värviga poiste antud oluliselt kõrgemad hinnangud ja lilla värviga tüdrukute antud oluliselt kõrgemad hinnangud rahulolufaktoritele.

Tabel 8. Poiste ja tüdrukute keskmised hinnangud rahulolufaktoritele 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal

	4. klass		8. klass		11. klass	
	poiss	tüdruk	poiss	tüdruk	poiss	tüdruk
Kooliga rahulolu	3,74	3,91***	2,67	3,07***	3,49	3,48
Autonoomia	3,70	3,75*	3,41	3,16***	3,54	3,39***
Seotus	3,72	3,85***	3,67	3,61**	4,02	3,96***
Enesetõhusus			3,94	3,82***	4,08	3,97 **
Õppedistsipliin	3,64	3,52***	3,24	3,13***	3,60	3,67**
Toitlustus	3,81	3,71***	3,36	3,34	3,64	3,66
Õpikeskkond	4,13	4,27***	3,53	3,61***	3,72	3,78*
Liikumisvõimalused koolis	3,20	3,32**	2,87	2,85	2,95	2,89*
Ennastjuhtiv õppimine	3,57	3,50***	3,09	2,98***	3,34	3,25***
Küünilisus	2,00	1,70***	2,72	2,87***	2,74	2,82 **
Kurnatus	2,49	2,45	2,87	3,34***	2,97	3,42 ***
Kodune keskkond	4,34	4,39***	4,03	3,98*	4,02	4,01
Kooli maine	4,10	4,29***	3,48	3,54***	3,81	3,92 ***
Arengut toetav tagasiside	4,08	4,08	3,47	3,28***	3,35	3,21***
Individuaalne tunnustamine	3,60	3,69***	3,31	3,19***	3,17	3,00 ***
Õppetöö mõtestatus	3,45	3,46	2,73	2,70	2,70	2,76 **
Koostööine õpetamine	2,31	2,21***	1,87	1,66***	1,64	1,47***

Märkus: Keskväärtuste vahel on poiste ja tüdrukute hinnangutes statistiliselt oluline erinevus nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Poiste ja tüdrukute hinnangute erinevus samale rahulolufaktorile on tervikuna kõige suurem 8. klassi õpilaste puhul. Neljanda klassi õpilaste grupis on kõige suurem poiste ja tüdrukute hinnangute erinevus küünilisusele, kooli mainele ja seotusele. Kaheksanda klassi poisid ja tüdrukud annavad kõige suurema erinevusega hinnanguid kurnatusele, autonoomiale, koostöisele õpetamisele ja arengut toetavale tagasisidele. Üheteistkümnenda klassi poisid ja tüdrukud hindavad kõige erinevamalt, sarnaselt kaheksanda klassiga, kurnatust, koostöist õpetamist ja

autonoomiat ning individuaalset tunnustamist. Kõikides vanusegruppides hindavad poisid kõrgemalt ennastjuhtivat õppimist, koostöist õpetamist ja enesetõhusust (8. ja 11. klassi õpilased). Tüdrukute hinnangud on kõrgemad kooli maine osas.

Neljanda klassi poisid ja tüdrukud hindavad praktiliselt võrdselt õppetöö mõtestatust, arengut toetavat tagasisidet ja kurnatust. Kaheksanda klassi poiste ja tüdrukute hinnangud ei erine oluliselt õppetöö mõtestatusele, liikumisvõimalustele koolis ja toitlustusele. Üheteistkümnenda klassi õpilaste puhul on sarnaselt hinnatud kooliga rahulolu, toitlustus ja kodune keskkond.

Erivajadus

Tabel 9. Rahulolufaktoritele antud hinnangud sõltuvalt õpilase erivajaduse olemasolust

	4. klass			8. klass			11. klass		
	on erivajadus	ei ole erivajadust	ei oska vastata	on erivajadus	ei ole erivajadust	ei oska vastata	on erivajadus	ei ole erivajadust	ei oska vastata
Kooliga rahulolu	3,57***	3,92	3,48***	2,76***	3,21	2,64***	3,08***	3,55	3,01***
Autonoomia	3,42***	3,80	3,38***	2,83***	3,37	2,79***	3,06***	3,52	2,94***
Seotus	3,47***	3,87	3,34***	3,19***	3,72	3,21***	3,66***	4,03	3,71***
Enesetõhusus				3,39***	3,97	3,36***	3,57***	4,09	3,53***
Õppedistsipliin	3,50**	3,61	3,42***	2,95***	3,22	3,01***	3,48***	3,67	3,51***
Toitlustus	3,76	3,77	3,67***	3,13***	3,39	3,19***	3,40***	3,67	3,55***
Õpikeskkond	3,99***	4,26	3,91***	3,33***	3,62	3,33***	3,53***	3,79	3,61***
Liikumisvõimalused koolis	3,15**	3,29	3,11***	2,71***	2,88	2,73***	2,82	2,93	2,85
Ennastjuhtiv õppimine	3,31***	3,58	3,30***	3,07	3,05	2,92***	3,29	3,30	3,21
Küünilisus	2,20***	1,76	2,27***	3,29***	2,68	3,46***	3,31***	2,70	3,36***
Kurnatus	2,83***	2,36	3,03***	3,51***	3,03	3,57***	3,73***	3,17	3,70***
Kodune keskkond	4,12***	4,43	4,04***	3,60***	4,08	3,61***	3,65***	4,08	3,61***
Kooli maine	3,97***	4,26	3,89***	3,16***	3,58	3,11***	3,57***	3,92	3,65***
Arengut toetav tagasiside	3,92***	4,12	3,86***	3,20***	3,42	3,11***	3,02***	3,30	3,10***
Individuaalne tunnustamine	3,52***	3,69	3,36***	3,05***	3,30	2,93***	2,71***	3,11	2,86***
Õppetöö mõtestatus	3,44	3,47	3,33***	2,68	2,74	2,56***	2,59***	2,76	2,58***
Koostöine õpetamine	2,44***	2,23	2,42***	1,77	1,75	1,84**	1,58	1,54	1,57

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus võrreldes erivajaduse puudumisega nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Erivajadus kui taustatunnus on käsitletud kolme erineva kategooriana, s.t õpilased on jagatud kolmeks alamgrupiks õpilaste subjektiivsete hinnangute alusel: õpilasel ei ole erivajadust; õpilasel on erivajadus ning kolmandas grupis on õpilased, kes ei osanud antud küsimusele vastata. Vastavalt õpilase erivajaduse olemasolule või puudumisele grupeeritud vastajate hinnangute keskmised on toodud tabelis 9.

Praktiliselt kõik tabelis 9 toodud erivajadusega ja erivajaduseta õpilaste keskmised hinnangud on rahulolufaktorite lõikes statistiliselt oluliselt erinevad v.a. toitlustuse hinnang 4. klassi puhul; õppetöö mõtestatuse, enastjuhtiva õppimise ja koostöise õpetamise hinnang 8. klassi puhul ning enastjuhtiva õppimise, koostöise õpetamise ja liikumisvõimaluste hinnang 11. klassi õpilaste puhul.

Erivajadusega õpilased hindavad enamust rahulolufaktoritest oluliselt madalamalt võrreldes erivajaduseta õpilaste antud hinnangutega. Kõige suurem lahknevus rahulolufaktoritele antud hinnangutes nende kahe alamgrupi vahel ilmneb kaheksanda klassi õpilaste hulgas.

Kõikide vanusegruppide õpilaste hinnangutes ilmneb erinevus kõigi kolme alamgrupi vahel. Erivajadusega õpilastel ja nendel, kes ei osanud erivajaduse olemasolu kohta vastata, on madalamalt hinnatud kõik rahulolufaktorid, välja arvatud koostöine õpetamine (enastjuhtiva õppimise puhul ei ole erinevus statistiliselt oluline).

Eriti suur erinevus paistab kõikide vanusegruppide puhul välja autonoomia, seotuse ning kooliga rahulolu hinnangute osas. Kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste puhul on üks suurimatest erinevustest erivajadusega ja erivajaduseta õpilaste vahel ka enesetõhususe hinnangutes.

Samuti saab keskmiste hinnangute põhjal järeldada, et kõikide vanusegruppide puhul tunnetavad erivajadusega õpilased teistega võrreldes kurnatust ja küünilisust oluliselt enam.

Perekonna materiaalsed võimalused

Perede erinevad rahalised võimalused toovad kaasa rahulolufaktoritele antud suhteliselt suurt keskmiste hinnangute erinevust. Õpilastele esitati rahuloluküsitluse käigus küsimus, kas pere rahalised vahendid võimaldavad neil teha eakaaslastega samu asju või mitte. Sellele küsimusele antud vastuste põhjal on õpilased jaotatud kahte alamgruppi. Vähekindlustatud peredest pärit õpilased ei moodusta küsitluses osalenud õpilaste hulgas väga suuri alamgruppe (4. klassis – 1552 (13,9%), 8.klassis – 559 (6%), 11.klassis – 270 (5,2%) vastajat), kuid selgelt joonistub välja, et perekonna materiaalsed võimalused mõjutavad õpilaste hinnanguid erinevatele rahulolufaktoritele. Õpilaste keskmised hinnangud rahulolufaktoritele sõltuvalt perekonna materiaalsest võimalusest on toodud tabelis 10.

Rahaliste vahendite piisavus tegemaks eakaaslastega samu asju on taustatunnus, mille põhjal on näha kindlat mustrit: rahaliste vahendite piiratus toob kaasa oluliselt madalamad keskmised hinnangud peaaegu kõikidele rahulolufaktoritele.

Kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste puhul on keskmiste hinnangute erinevus väga suur enesetõhususele: 8. klassi õpilastel on kahe alamgrupi hinnangute erinevus 0,52 ja 11. klassi õpilastel 0,44 hindepalli. Suured erinevused nende kahe alamgrupi võrdluses kõikides vanusegruppides on rahulolufaktoritel kodune keskkond, autonoomia ja seotus. Piiratud rahaliste võimalustega õpilased on kõikides vanusegruppides oluliselt vähem rahul kooliga ning hindavad probleemsemana ka küünilisust ja kurnatust. Toitlustust (v. a. 11. klassi vastajad) ja koostöist õpetamist on piiratud rahaliste võimalustega õpilased hinnanud natukene kõrgemalt, kuid need erinevused ei ole statistiliselt olulised.

Tabel 10. Õpilaste keskmised hinnangud rahulolufaktoritele sõltuvalt perekonna materiaalsest võimalustest teha eakaaslastega samu asju

	4. klass		8. klass		11. klass	
	võimalik teha eakaaslastega samu asju	ei ole võimalik teha eakaaslastega samu asju	võimalik teha eakaaslastega samu asju	ei ole võimalik teha eakaaslastega samu asju	võimalik teha eakaaslastega samu asju	ei ole võimalik teha eakaaslastega samu asju
Kooliga rahulolu	3,88	3,65 ***	3,14	2,84***	3,50	3,13***
Autonoomia	3,78	3,41***	3,30	2,92***	3,47	3,02***
Seotus	3,84	3,43***	3,66	3,24***	4,00	3,58***
Enesetõhusus			3,91	3,39***	4,04	3,60***
Õppedistsipliin	3,59	3,51**	3,20	3,00***	3,66	3,42***
Toitlustus	3,75	3,83*	3,35	3,36	3,65	3,59*
Õpikeskkond	4,23	4,04***	3,58	3,37***	3,77	3,47***
Liikumisvõimalused koolis	3,29	4,06***	2,86	2,74***	2,92	2,80***
Ennastjuhtiv õppimine	3,56	3,35***	3,04	3,00	3,29	3,25
Küünilisus	1,81	2,09***	2,78	3,20***	2,76	3,27***
Kurnatus	2,41	2,82***	3,10	3,29***	3,22	3,64***
Kodune keskkond	4,40	4,09***	4,03	3,48***	4,05	3,31***
Kooli maine	4,23	3,99***	3,53	3,22***	3,89	3,62***
Arengut toetav tagasiside	4,10	3,92***	3,37	3,30	3,28	3,11***
Individuaalne tunnustamine	3,67	3,46***	3,26	3,09***	3,08	2,88***
Õppetöö mõtestatus	3,46	3,43	2,71	2,74	2,74	2,62**
Koostöine õpetamine	2,25	2,36***	1,76	1,82	1,54	1,53

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Lapsevanemate haridustase

Mitmed uuringud (näiteks Pöder jt., 2017) viitavad sellele, et perekonna taust ja lapsevanemate haridustase mõjutavad oluliselt laste õpitulemusi. Perekonna taustatunnuseks on loetud sellistes uurimustes vanemate haridustase, perekonna sissetulek, vanemate sotsiaalne staatus jne. Lapsevanemate haridustase võiks olla oluliseks taustatunnuseks ka rahulolufaktoritele antud hinnangute erinevuse selgitamisel. 2021. aasta küsitluse rahulolufaktorite keskmised hinnangud sõltuvalt lapsevanemate haridustasemest on esitatud tabelis 11. Kuna küsimused lapsevanemate hariduse kohta olid ainult 8. ja 11. klassi küsimustikes, siis rahulolufaktorite hinnangute erinevusi on analüüsitud ainult nende kahe vanusegrupi tulemuste põhjal. Õpilased on vastavalt vanemate haridustasemele jaotatud alamrühmadesse ning võrreldud alamrühmade lõikes õpilaste keskmisi hinnanguid erinevatele rahulolufaktoritele.

Tabel 11. Kooliga rahulolu ja rahulolufaktorite keskmised hinnangud, lähtudes lapsevanemate haridustasemest

	8. klass			11. klass		
	emal ja isal ei ole kõrg-haridust	emal on kõrg-haridus	mõlemal lapsevanemal on kõrg-haridus	emal ja isal ei ole kõrg-haridust	emal on kõrg-haridus	mõlemal lapsevanemal on kõrg-haridus
Kooliga rahulolu	3,08	3,17**	3,23**	3,41	3,47	3,64**
Autonoomia	3,26	3,28	3,33*	3,42	3,46	3,49
Enesetõhusus	3,76	3,97**	4,12***	3,93	4,06*	4,16**
Seotus	3,57	3,67*	3,79**	3,93	3,98	4,09*
Õppedistsipliin	3,14	3,20*	3,29**	3,56	3,66*	3,79**
Toitlustus	3,39	3,33	3,24**	3,64	3,69	3,64
Õpikeskkond	3,57	3,58	3,59	3,73	3,77	3,80*
Liikumisvõimalused koolis	2,89	2,85	2,77**	2,97	2,91**	2,80**
Ennastjuhtiv õppimine	3,02	3,06	3,07	3,25	3,29	3,36*
Küünilisus	2,88	2,74*	2,63**	2,87	2,81	2,61***
Kurnatus	3,12	3,13	3,09*	3,29	3,23*	3,16**
Kodune keskkond	3,94	4,07*	4,10*	3,92	4,07*	4,16**
Kooli maine	3,49	3,51	3,56*	3,83	3,87	3,97**
Arengut toetav tagasiside	3,38	3,37	3,34	3,27	3,26	3,29
Individuaalne tunnustamine	3,26	3,26	3,20	3,06	3,08	3,07
Õppetöö mõtestatus	2,75	2,65*	2,66*	2,71	2,72	2,79
Koostöine õpetamine	1,78	1,72	1,74	1,56	1,52	1,54

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Varasemad uurimused (Greenstone jt, 2013; Gilman ja Huebner 2006; Crede jt, 2015) on näidanud, et vanemate haridustase on üheks oluliseks õpitulemuste mõjuriks. Olenevalt riigist,

võib kõrghariduse olemasolu emal avaldada suuremat mõju laste õpitulemustele kui isal. Seega, antud raporti raames on analüüsitud kolme alamgruppi lähtudes lapsevanemate haridustasemest: õpilased, kelle mõlemal vanemal on kõrgharidus; õpilased, kelle emal on kõrgharidus ja õpilased, kelle mõlemal vanemal on kõrgharidusest madalam haridustase.

Rahulolufaktorite hinnangute erinevused näitavad, et vanemate haridustaseme lõikes on rahulolufaktoritele antud hinnangud erinevad, aga mitte kõik. 8. klassi õpilaste antud vastuste põhjal autonoomia, kurnatuse ja toitlustuse hinnangute erinevus tekib ainult siis, kui mõlemal vanemal on kõrgharidus. Õpikeskkonna, ennastjuhtiva õppimise, arengut toetava tagasiside ja individuaalse tunnustamise hinnangud ei erine alamgruppide lõikes. 11. klassi õpilaste antud vastuste põhjal õpikeskkonna, ennastjuhtiva õppimise ja kooli maine hinnang erineb ainult siis, kui mõlemal vanemal on kõrgharidus. Autonoomia, toitlustuse ja kõigi nelja muutuva õpikäsitluse rahulolufaktorite hinnangutes statistiliselt olulist erinevust ei ole.

Küsitlusele vastamise keel

Võttes rahulolufaktorite kirjeldamisel ja hinnangute võrdlemisel taustatunnuseks õpilaste õppekeelet, on võimalik erinevates vanusegruppides keskenduda mitmele erinevale variandile: kooli õppekeel, klassi õppekeel ning täiendavalt õppekeelele ka kodus räägitav keel. Lisaks eelnevatele võimalustele rühmitati kõikides vanusegruppides õpilased vastavalt küsimustiku täitmise alustamise keele põhjal ja tulemuste analüüsi läbiviimisel keskenduti võrreldavuse huvides just küsimustiku täitmisel kasutatavale keelele. Kuna õppekeelet alusel on võimalik grupeerida ainult 8. ja 11. klassi õpilasi (4. klassi küsimustikus õppekeelet kohta esitatud küsimus puudub), siis on vanusegruppide parema võrreldavuse huvides vastajad rühmitatud küsimustiku täitmise alustamise keele alusel.

Kõikides vanusegruppides on domineerivaks vastamise keeleks eesti keel: 9455 õpilast (83,2%), 8. klassis 7973 õpilast (84,3%), 11. klassis 4471 õpilast (86,1%). Vene keeles vastajaid on 4. klassi grupis 1892 õpilast (16,6%), 8. klassi grupis 1467 (15,5%) ja 11. klassi grupis 714 (13,7%). Kuna inglise keeles vastas 4. klassi grupis ainult 18 õpilast, 8. klassi grupis 20 õpilast ja 11. klassi grupis 8 õpilast, siis inglise keeles küsimustiku täitjate hinnangud ei ole selle osakogumi liiga väikese mahu tõttu kahe ülejäänud grupiga võrreldavad.

Õpilaste keskmised hinnangud erinevates vanusegruppides vastavalt küsimustiku täitmise alustamise keelele on toodud tabelis 12.

Tabel 12. Keskmised hinnangud rahulolufaktoritele küsimustiku täitmise alustamise keele alusel

	4. klass		8. klass		11. klass	
	eesti	vene	eesti	vene	eesti	vene
Kooliga rahulolu	3,84	3,89***	3,11	3,22***	3,53	3,23***
Autonoomia	3,75	3,58***	3,24	3,49***	3,46	3,38
Seotus	3,79	3,74	3,66	3,53***	4,00	3,88**
Enesetõhusus			3,88	3,87	4,03	3,93*
Õppedistsipliin	3,57	3,61**	3,19	3,18	3,67	3,48***
Toitlustus	3,75	3,82***	3,32	3,50***	3,67	3,52*
Õpikeskkond	4,22	4,13	3,57	3,60	3,80	3,51***
Liikumisvõimalused koolis	3,42	2,37***	2,93	2,44***	2,96	2,65***
Ennastjuhtiv õppimine	3,52	3,62***	3,02	3,12***	3,30	3,22
Küünilisus	1,84	1,87	2,81	2,72**	2,76	2,94***
Kurnatus	2,44	2,60***	3,15	2,93***	3,25	3,19
Kodune keskkond	4,35	4,42***	3,99	4,07***	4,03	3,92
Kooli maine	4,18	4,30***	3,48	3,66***	3,93	3,50***
Arengut toetav tagasiside	4,08	4,05	3,33	3,59***	3,26	3,33
Individuaalne tunnustamine	3,65	3,64	3,18	3,55***	3,07	3,08
Õppetöö mõtestatus	3,45	3,49	2,70	2,80**	2,75	2,66*
Koostöine õpetamine	2,25	2,36***	1,76	1,77	1,55	1,50*

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Hinnangutes rahulolufaktoritele kodus eesti keelt ja vene keelt rääkivate õpilaste puhul märkimisväärsed erinevusi ei ilmne. Huvitavaks kõrvalekaldeks tervikmuustrist on venekeelsete õpilaste poolt liikumisvõimalustele antud oluliselt madalam keskmine hinnang.

Õpilaste kooliga rahulolu seotus taustatunnustega ja erinevate rahulolufaktoritega

Õpilaste kooliga rahulolu ja rahulolufaktorite seoste analüüsil ja mudelite koostamisel lähtuti seisukohast, et põhivajaduste rahuldatud ning heaolu kogemine sõltuvad keskkonnast, mis toetab või pärsib seda. Koolikeskkonnas kogetud heaolu omakorda mõjutab tagasisidena õpilaste edasist käitumist. Korrelatsioonanalüüsi tulemusel (lisa 4, tabel 1) on kõikides vanusegruppides kõige tugevam seos kooliga rahuloluga kooli mainel, 4. klassi puhul on korrelatsioonikordaja 0,75, 8. klassi grupis 0,69 ja 11. klassi õpilaste andmetel 0,68. Teisele kohale jääb seose tugevuselt kõikides vanusegruppides seos kooliga rahulolu ja küünilisuse vahel. Seos on negatiivne ja üle keskmise tugevusega: 4. klassi andmete põhjal on korrelatsioonikordaja -0,64; 8. klassi puhul -0,62 ja 11. klassi õpilaste tulemuste põhjal -0,61. Neljanda klassi õpilastel on tugevamad seosed veel õpikeskkonnaga (0,60), seotusega (0,53) ja autonoomiaga (0,50). Kaheksanda klassi õpilaste puhul on arvestatav seos autonoomiaga (0,55), õpikeskkonnaga (0,51) ja seotusega (0,48). Üheteistkümnenda klassi küsitluse tulemuste põhjal on lisaks kooli mainele ja küünilisusele

kooliga rahulolul tugevamad seosed autonoomiaga (0,56), seotusega (0,48) ja õpikeskkonnaga (0,47).

Regressioonanalüüsi käigus on koostatud regressioonimudelid, mille abil kirjeldatakse õpilaste kooliga rahulolu sõltuvana taustatunnustest. Taustatunnuste tulemuste teisendamisel on viidud kategoriaalsed muutujad binaarsele kujule andes neile väärtused 1 (vaadeldav väärtus esineb) ja 0 (vaadeldav väärtus puudub). Taustatunnustel põhinevate regressioonimodelite parameetrite hinnangud koos täpsemate selgitusega teisendamise kohta on esitatud tabelis 13. Sõltuvaks muutujaks on regressioonimudelites valitud õpilaste kooliga rahulolu. Enne regressioonanalüüsi läbiviimist uuriti õpilaste kooliga rahulolu ja taustatunnuste vahel esinevaid korrelatiivseid seoseid. Need taustatunnused, mille seosed kooli rahuloluga olid kõige tugevamad, kaasati esialgsesse mudelisse.

Tabel 13. Õpilaste kooliga rahulolu kirjeldavate regressioonimodelite parameetrite hinnangud (sõltumatuteks muutujateks on õpilaste individuaalsed taustatunnused ja kooli omandivorm)

	4. klass	8.klass	11.klass
Erivajadus (erivajaduse puudumine = 0; erivajadus on = 1)	-0,292***	-0,439***	-0,436***
Ankeedi täitmise keel (eesti keel = 1, teised keeled = 0)	-0,116***		0,214***
Sugu (poiss = 1, tüdruk = 0)	-0,067***		
Perekonna materiaalsed võimalused (võimaldavad teha eakaaslastega samu asju =1; ei võimalda... = 0)	0,110***	0,142**	0,252***
Norimine ja mõnitamine (ei ole selle kiusamise vormiga kokku puutunud =0; teised vastusevariandid = 1)	-0,433***		
Kooli omandivorm (munitsipaal = 1; teised variandid = 0)		-0,192***	-0,193***
Keelekümblus (õpib keelekümblusprogrammi alusel = 1; ei õpi keelekümblusprogrammi alusel = 0)		0,068**	
Puudumine koolist (ei ole põhjuseta puudunud = 0; on põhjuseta puudunud = 1)		-0,237***	-0,254***
Kiusamine internetis (ei ole selle kiusamise vormiga kokku puutunud = 0; teised vastusevariandid = 1)		-0,288***	-0,226***
Huviringides osalemine (õpilane osales kooli huviringides =1; õpilane ei osalenud kooli huviringides = 0)	0,199***	0,239***	0,179***
Konstant	3,481***	3,272***	3,275***
R ²	0,086	0,080	0,086

Märkus: Hinnang on statistiliselt oluline nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Kuigi taustatunnuste mudelite selgitusvõime on suhteliselt madal (8,0%-8,6% sõltuvalt vanuserühmast), ilmnes siiski paljude taustatunnuste statistiline olulisus mudelites. Seega saame järeldada, et valitud taustatunnused kirjeldavad õpilaste kooliga rahulolu kujunemist. Üldjoontes on regressioonanalüüsi tulemused kooskõlas varasemalt läbi viidud keskmiste hinnangute ja osakaalude võrdleva analüüsi tulemustega taustatunnuste järgi.

Erivajaduse olemasolu vähendab kooliga rahulolu õpilase vanuse kasvades. Kui õpilasel on erivajadus, siis neljanda klassi mudeli põhjal väheneb erivajaduse korral kooliga rahulolu hinnang 0,292 hindepalli võrra, kaheksanda klassi mudeli põhjal 0,439 hindepalli võrra ja üheteistkümnenda klassi mudeli põhjal 0,436 hindepalli võrra.

4. klassi mudeli põhjal seostub kooliga rahulolu kooli küsimustiku täitmise keelega teatud määral. Eesti keeles küsimustiku täitnud õpilastel on kooliga rahulolu madalam (0,116 hindepalli võrra). 11. klassi mudeli põhjal ilmneb vastupidine seaduspärasus – eesti keeles küsimustiku täitvad õpilased annavad 0,214 hindepalli võrra kõrgemad hinnangud. Keelekümblus kui taustatunnus osutus oluliseks ainult 8. klassi mudelis, mis on loogiline tulemus, sest 4. klassi korral on tegemist ainult varase keelekümblusega (algab 1. klassist) ja 8. klassi korral nii varase kui ka hilise keelekümblusega (algab 5. klassist)

Tunnuse „sugu“ regressioonikordaja näitab, et 4. klassi tüdrukute seas hinnatakse reeglina kooliga rahulolu on kõrgemalt kui poiste seas.

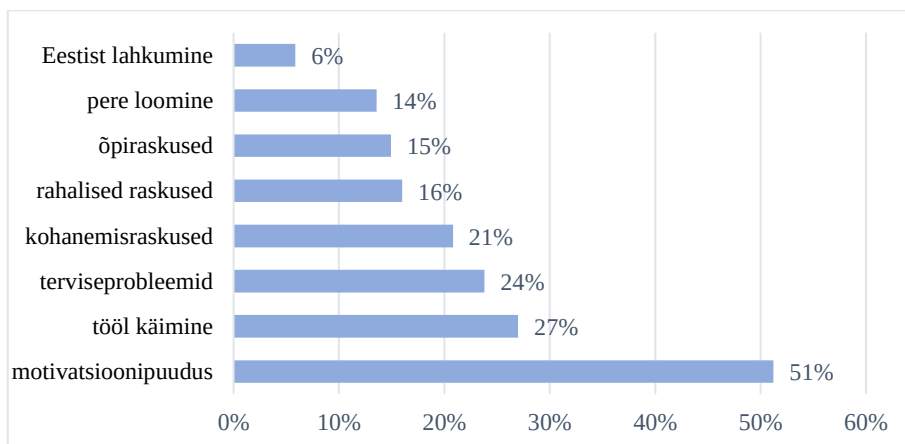
Kui perekonna materiaalsed võimalused võimaldavad teha eakaaslastega samu asju, suureneb kooliga rahulolu kõiges kolmes vanusegrupis. Gümnaasiumiõpilastel on antud regressioonikordaja oluliselt suurem kui nooremates vanusegruppides. Seega vanemate õpilaste puhul oleneb kooliga rahulolu perekonna materiaalistest võimalustest enam võrreldes noorematega.

Erinevad kiusamise vormid osutusid ettearvatult oluliseks kooliga rahulolu selgitavaks teguriks: kui 4. klassi õpilastel vähendab kooliga rahulolu kokkupuude norimise ja mõnitamisega, siis 8. ja 11. klassi õpilaste kooliga rahulolu vähendab enam kokkupuude kiusamisega Internetis. 8. ja 11. klassi õpilaste kooliga rahulolu hinnangut võib langetada ka koolis põhjuseta puudumine, mille kordaja gümnaasistide mudelis on suurem, seega põhjuseta puudumised vähendavad kooliga rahulolu vanemas vanusegrupis rohkem.

Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate rahuloluhinnangud

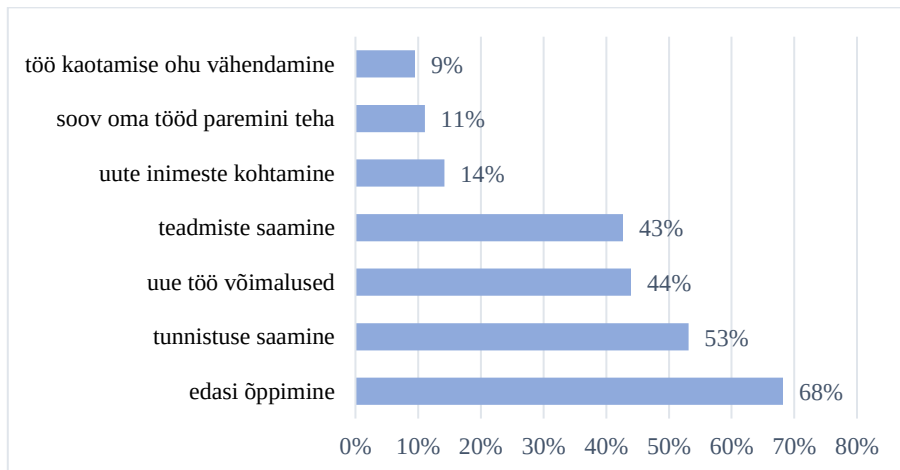
Täiskasvanute gümnaasiumitest küsitluses osalenud õppijate arv võrreldes teiste õppuritega oli oluliselt väiksem - 937 õpilast ning nad moodustavad teiste õpilasgruppidega võrreldes oluliselt heterogeensem kogumi. 2021. aasta küsitluses osalenud täiskasvanute gümnaasiumi õppijate kogumi jaotus taustatunnuste lõikes on toodud lisas 2 (tabel 4).

Varasemalt on täiskasvanute gümnaasiumis õppijate haridustee katkenud vägagi erinevatel põhjustel. Peamised haridustee katkemise põhjused on toodud joonisel 4.

Joonis 4. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate varasema haridustee katkemise põhjused

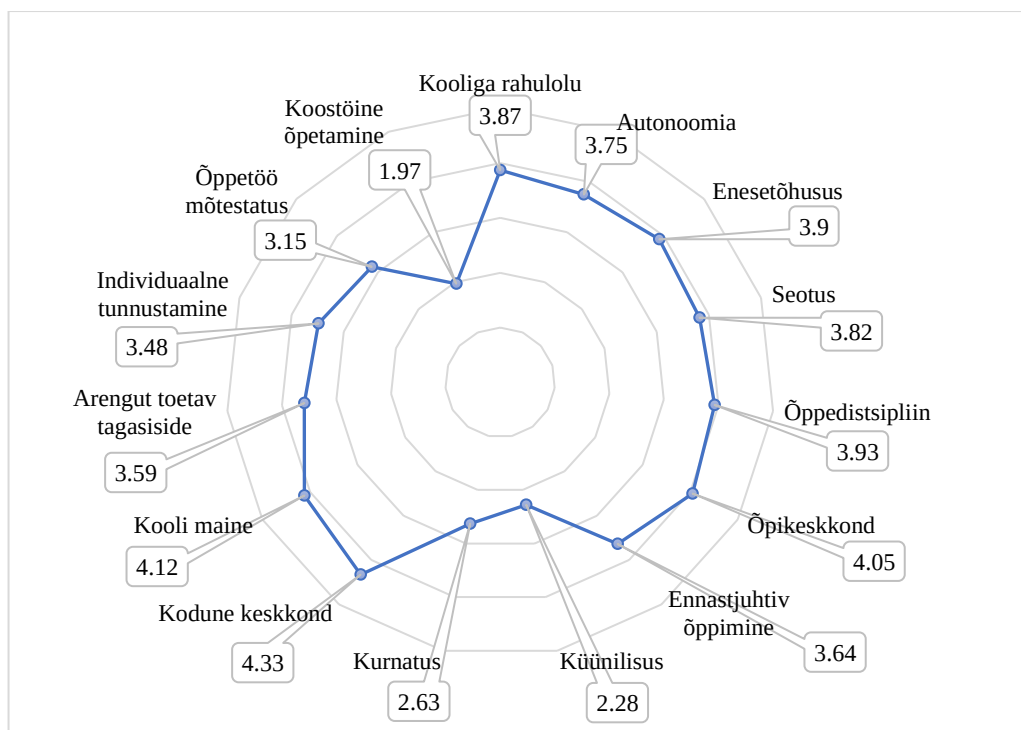
Kõige tüüpilisema põhjusena õpingute katkestamisel tuuakse välja varasemat motivatsioonipuudust (51,2% vastajatest), suur hulk vastajatest on õpingud katkestanud ka tööl käimise (27,0%) ja terviseprobleemide tõttu (23,8%). Täiskasvanute gümnaasiumi õppurite peamised motivaatorid uuesti õppima tulemiseks on toodud joonisel 5.

Joonis 5. Õppima tulemise põhjused täiskasvanute gümnaasiumi õppijate küsitluse põhjal

Kõige tüüpilisema põhjusena oma õpingute jätkamiseks täiskasvanute gümnaasiumis toovad vastajad välja soovi edasi õppida (68,2%). Üle poole vastajatest nimetab õppima tuleku motivaatorina soovi saada tunnistus (53,1%).

Võrreldes teiste sihtgruppidega, on õppijate tausta arvestades täiskasvanute gümnaasiumi õppuritele suunatud küsimustes ka mõnevõrra teistsugused taustatunnused (näiteks: laste olemasolu ja tööl käimine). Veel ühe erinevusena võrreldes teiste õpilastega saab välja tuua, et täiskasvanute gümnaasiumi õppurid hindasid ainult 15 rahulolufaktorit (küsitluse käigus ei esitatud väiteid toitlustust ja liikumisvõimalusi koolis puudutavate aspektide kohta). Lisaks eelnevale on koduse keskkonna hindamiseks mõeldud väited teisiti sõnastatud („*minu lähedased on minu jaoks olemas*“ ja „*minu lähedased väärtustavad seda, et ma õpin*“). Õpikeskkonnaga rahulolu hindamisel on täiskasvanute gümnaasiumi õppijate küsitluses kasutatud nelja väidet (lisandub *rahulolu õppetöö toimumise ajaga*). Koostöise õpetamise puhul on kasutatud täiskasvanute gümnaasiumi õppijate puhul teisiti sõnastatud väidet (*tunde käivad andmas asjatundjad vs tunde käivad andmas lapsevanemad*). Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate rahulolufaktorite keskmised hinnangud 2021. aasta küsitluse põhjal on esitatud joonisel 6.

Joonis 6. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate 2021. aasta keskmised hinnangud rahulolufaktoritele

Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate hinnangute keskmised koos usalduspiiridega on toodud lisas 5 (tabel 2). Üldjoontes on täiskasvanute gümnaasiumi õppurid kooliga rahul ja erinevatele

võrreldavatele rahulolufaktoritele antud hinnangud on suhteliselt sarnased 11. klassi õpilaste hinnangutega, kohati annavad täiskasvanute gümnaasiumi õppurid rahulolufaktoritele isegi positiivsema ja optimistlikuma hinnangu. Näiteks on kõrgemalt hinnatud kooliga rahulolu, autonoomia, õppedistsipliin, ennastjuhtiv õppimine, kooli maine, arengut toetav tagasiside, individuaalne tunnustamine, õppetöö mõtestatus ja koostöine õpetamine. Kolme rahulolufaktori keskmised hinnangud ületavad 4 palli, nendeks on õpikeskkond, kooli maine ja kodune keskkond ning ainult kaks rahulolufaktorit said keskmise hinnangu alla 3,5 (individuaalne tunnustamine ja õppetöö mõtestatus). Küünilisuse ja kurnatuse tase oli täiskasvanute gümnaasiumi õppijatel madalam kui 11. klassi õpilastel.

Tabel 14 näitab täiskasvanute gümnaasiumi õppijate rahulolufaktorite keskmisi hinnanguid ja nende võrdlust eelneva aasta tasemetega. Kuigi muutused ei olnud igal aastal võrreldes eelneva aasta tulemustega statistiliselt olulised, näitab üldine tendents hinnangute mõningat alanemist nelja aasta jooksul. Samas langused rahulolufaktorite lõikes ei ole suured ja üldiselt võib pidada hinnanguid heaks, sest enamiku rahulolufaktorite hinnangud ületavad 3,5 palli ja mõned rahulolufaktorite hinnangud on üle 4 palli.

Nii nagu teistes õpilasgruppides, on ka täiskasvanute gümnaasiumi õppijate grupis muutuva õpikäsitluse rahulolufaktorid hinnatud keskmiselt madalamalt. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate rahulolufaktorite keskmised hinnangud aastatel 2018- 2021 on toodud tabelis 14.

Tabel 14. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate keskmised hinnangud rahulolufaktoritele ja nende dünaamika.

	2018	2019	2020	2021
Kooliga rahulolu	4,06	4,02	3,97	3,87*
Autonoomia	4,13	3,96***	3,90	3,75***
Enesetõhusus	4,18	4,04***	4,00	3,90**
Seotus	4,00	4,02	3,91	3,82
Õppedistsipliin	3,92	3,87	3,90	3,93
Õpikeskkond	4,13	4,08	4,06	4,05
Ennastjuhtiv õppimine		3,66	3,65	3,64
Küünilisus	2,05	2,12	2,18	2,28*
Kurnatus	2,38	2,35	2,37	2,63***
Kodune keskkond	4,43	4,40	4,34	4,33
Kooli maine	4,20	4,19	4,17	4,12
Arengut toetav tagasiside	3,98	3,78***	3,74	3,59**
Individuaalne tunnustamine	3,81	3,75	3,70	3,48***
Õppetöö mõtestatus	3,39	3,35	3,32	3,15***
Koostöine õpetamine	2,48	2,41	2,37	1,97***

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus võrreldes eelmise aastaga nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate grupis on toimunud väike langus autonoomia, enesetõhususe ja arengut toetava tagasiside hinnangute osas 2019. aastal võrreldes eelneva aastaga. 2020. aastal jäid hinnangud sisuliselt samaks, üksikuid muutusi rahulolufaktorite keskmistes hinnangutes ilmneb, kuid ükski nendest ei osutunud statistiliselt oluliseks. 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal on näha täiskasvanute gümnaasiumi vastajate hinnangutes olulisi ($p < 0,05$) negatiivseid muutusi võrreldes eelneva aastaga. Langenud on keskmine hinnang kooliga rahulolu osas, samuti on saanud madalama hinnangu autonoomia, enesetõhusus, arengut toetav tagasiside, individuaale tunnustamine, õppetöö mõtestatus ja koostöine õpetamine. Samuti on täiskasvanute gümnaasiumi õppijad võrreldes eelneva aastaga enam tunnetanud kurnatust ja küünilisust.

Vastaja sugu ja küsitlusele vastamise keel

Soolise tunnuse alusel grupeeritult on keskmised hinnangud kooliga rahulolule ja erinevatele rahulolufaktoritele esitatud tabelis 15. Soolise tunnuse alusel täiskasvanute gümnaasiumi õppijaid grupeerides ilmneb, et naised hindavad kõrgemalt kooliga rahulolu ja kooli mainet. Hinnang kooli mainele on meestel keskmiselt 3,95 ja naistel 4,18. Keskmine hinnang kooliga rahulolule on vastavalt 3,75 (mehed) ja 3,91 (naised).

Tabel 15. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate kooliga rahulolu ja rahulolufaktorite keskmised hinnangud soolise tunnuse ja küsitlusele vastamise keele alusel

	sugu		vastamise keel	
	naine	mees	eesti keel	vene keel
Kooliga rahulolu	3,91**	3,75	3,88	3,76
Autonoomia	3,76	3,74	3,77	3,63
Enesetõhusus	3,89	3,91	3,91	3,74
Seotus	3,82	3,82	3,84	3,71
Õppedistsipliin	3,90	4,01	3,95	3,74*
Õpikeskkond	4,04	4,09	4,06	4,02
Ennastjuhtiv õppimine	3,63	3,65	3,66	3,45*
Küünilisus	2,25	2,37	2,24	2,66**
Kurnatus	2,70***	2,42	2,61	2,80
Kodune keskkond	4,34	4,31	4,38	3,98*
Kooli maine	4,18**	3,95	4,13	4,02
Arengut toetav tagasiside	3,56	3,67	3,59	3,61
Individuaalne tunnustamine	3,45	3,57	3,48	3,51
Õppetöö mõtestatus	3,16	3,12	3,15	3,15
Koostöine õpetamine	1,92	2,09	1,99	1,80*

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Kurnatuse keskmised hinnangud peegeldavad olulist erinevust meeste ja naiste arvamuste vahel, mehed tunnetavad vähem kurnatust (keskmine hinnang kurnatusele oli 2,42) võrreldes naistega (keskmine hinnang 2,70).

Sarnaselt noorematele vanusegruppidele, rühmitati täiskasvanute gümnaasiumi õppijad vastavalt küsimustiku täitmise alustamise keelele ja tulemuste analüüsi läbiviimisel keskenduti võrreldavuse huvides just küsimustiku täitmisel kasutatavale keelele. Kooliga rahulolu ja rahulolufaktorite keskmised hinnangud lähtudes küsitlusele vastamise keelest on esitatud tabelis 15.

Erinevalt noorematest vanusegruppidest, kus küsitlusele vastamise keele alusel esineb paljude rahulolufaktorite keskmiste hinnangute vahel oluline erinevus, ei anna täiskasvanute gümnaasiumi õppijate puhul vastamiskeele alusel rühmitamine sarnaseid tulemusi. Vene keeles küsimustikule vastajad annavad enamasti madalamaid hinnanguid rahulolufaktoritele (välja arvatud arengut toetav tagasiside ja individuaalne tunnustamine). Näiteks on eesti keeles vastajate keskmine hinnang küünilisusele 2,24, kuid vene keeles vastajate puhul on küünilisust tunnetatud oluliselt enam, keskmine hinnang 2,66. Oluline erinevus ($p < 0,05$) rahuloluhinnangute vahel esineb nende kahe vastajagruppide puhul ainult õppedistsipliini, ennastjuhtiva õppimise, küünilisuse, koduse keskkonna ja koostöise õpetamise hinnangutes.

Erivajadus

Küsimusele „*Kas Sul on mõni haigus või erivajadus, mis mõjutab koolis õppimist?*“ vastavad jaatavalt 170 õppijat ehk 18,2% , vastusevariandi „ei oska vastata“ on valinud 121 õppijat ehk 12,9% ja eitava vastuse antud küsimusele annavad 646 õppijat ehk 68,9% vastajatest. Keskmised hinnangud kooliga rahulolule ja erinevatele rahulolufaktoritele lähtudes õppijate erivajadusest või selle puudumisest on esitatud tabelis 16. Võrreldes teiste õpilasgruppidega on täiskasvanud õppurite seas erivajadusega õppijate osakaal suurem.

Erivajaduse osas ilmneb täiskasvanute gümnaasiumi õppijate puhul samasugune muster nagu on ka teistes õpilaste gruppides. Antud sihtgrupi erivajadustega õppurite hinnangud on võrreldes erivajaduseta õppijatega pessimistlikumad, mis näitab seda, et erivajaduse olemasolul hinnatakse rahulolufaktoreid üldiselt madalamalt, vaatamata õpilaste vanusele.

Erivajadusega õppijad on rohkem kurnatud, tunnetavad enam küünilisust ja on vähem rahulolevad praktiliselt kõikide rahulolufaktoritega. Statistiliselt oluline erinevus tuvastati kooliga rahulolu ja järgmiste rahulolufaktorite hinnangutel: autonoomia, enesetõhusus, seotus, õpikeskkond, küünilisus, kurnatus, kodune keskkond, kooli maine, individuaalne tunnustamine ja arengut toetav tagasiside. Nende faktorite keskmised hinnangud on oluliselt madalamad erivajadusega õppijatel ja nendel, kes valisid vastusevariandi „ei oska vastata“.

Tabel 16. Keskmised hinnangud kooliga rahulolule ja erinevatele rahulolufaktoritele lähtudes õppija erivajadusest

	on erivajadus	ei ole erivajadust	ei osanud vastata
Kooliga rahulolu	3,50***	4,01	3,57***
Autonoomia	3,46***	3,90	3,37***
Enesetõhusus	3,65***	4,02	3,58***
Seotus	3,60***	3,96	3,45***
Õppedistsipliin	3,85	3,96	3,88
Õpikeskkond	3,92***	4,13	3,81***
Ennastjuhtiv õppimine	3,64	3,67	3,45***
Küünilisus	2,63***	2,13	2,60***
Kurnatus	2,93***	2,50	2,90***
Kodune keskkond	4,07***	4,47	3,96***
Kooli maine	3,96***	4,20	3,87***
Arengut toetav tagasiside	3,44***	3,67	3,38***
Individuaalne tunnustamine	3,36***	3,56	3,25***
Õppetöö mõtestatus	3,08	3,19	3,04
Koostöine õpetamine	2,02	1,93	2,08

Märkus: Keskvärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus võrreldes erivajaduseta õpilastega nivool ***
 $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Töötamine ja laste olemasolu taustatunnusena

Järgnevalt on võetud taustatunnusena vaatluse alla töö käimine ning täiskasvanute gümnaasiumi õppijad on grupeeritud vastavalt töötamisele ja mittetöötamisele õpingutega samal perioodil. 2021. aasta küsitluses osalenud 48,3% täiskasvanute gümnaasiumi õppijat on vastanud töö käimise küsimusele jaatavalt ja 51,7% eitavalt. Vaadeldes taustatunnusena õpingutega samal ajaperioodil ka töötamist ilmneb, et töö käivad õppijad hindavad kõrgemalt enamust rahulolufaktoritest. Rahulolufaktorite keskmised hinnangud vastavalt õpingutega samal ajal töötamisele või mittetöötamisele on esitatud tabelis 17.

Kahe alamgrupi võrdluse põhjal saab järeldada, et õpingutega samal ajaperioodil töötavad õppijad on enam rahulolevad ($p < 0,05$) kooliga tervikuna, autonoomiaga, seotusega, ennastjuhtiva õppimisega ja kooli mainega.

Lapsevanem olemine on oluline taustatunnus, mille alusel rühmitades ilmneb statistiliselt oluline erinevus mitme rahulolufaktori lõikes. Täiskasvanute gümnaasiumi õppurid, kellel on lapsed, hindavad kõrgemalt kõiki rahulolufaktoreid. Statistiliselt olulist erinevust ei ilmnenu enesetõhususe, õpikeskkonna, kurnatuse ja koostöise õpetamise puhul. Tulemuste interpreteerimisel tuleb arvestada ka nende kahe alamgrupi vanuselise erinevusega. Õppijad, kellel ei ole lapsi (671 vastajat) on keskmise vanusega 20 aastat ja lapsed omavad õppijad (257 vastajat) 44,5 aastat.

Tabel 17. Kooliga rahulolu ja erinevate rahulolufaktorite keskmised hinnangud vastavalt õppija tööl käimisele ja laste olemasolule

	tööl käimine		laste olemasolu	
	õppija käib tööl	õppija ei käi tööl	õppijal on lapsed	õppijal ei ole lapsi
Kooliga rahulolu	3,97	3,77***	4,30	3,70***
Autonoomia	3,82	3,68*	3,97	3,67***
Enesetõhusus	3,93	3,86	3,97	3,87
Seotus	3,97	3,69***	4,01	3,75***
Õppedistsipliin	3,96	3,90	3,99	3,90*
Õpikeskkond	4,06	4,04	4,06	4,05
Ennastjuhtiv õppimine	3,71	3,57*	3,87	3,54***
Küünilisus	2,21	2,36	1,91	2,43***
Kurnatus	2,64	2,62	2,56	2,65
Kodune keskkond	4,39	4,28	4,47	4,27***
Kooli maine	4,21	4,03**	4,44	3,99***
Arengut toetav tagasiside	3,58	3,60	3,73	3,54*
Individuaalne tunnustamine	3,49	3,48	3,63	3,43*
Õppetöö mõtestatus	3,21	3,10	3,36	3,08**
Koostööine õpetamine	1,95	1,98	1,86	2,00

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate puhul seostub kooliga rahulolu kõige tugevamalt kooli mainega (korrelatsioonikordaja 0,744), küünilisusega (-0,656), õpikeskkonnaga (0,606), autonoomiaga (0,599), arengut toetava tagasisidega (0,510), individuaalse tunnustamisega (0,507) ja ennastjuhtiva õppimisega (0,507). Kooliga rahulolu seosed ülejäänud rahulolufaktoritega on nõrgemad, kuid sellele vaatamata statistiliselt olulised (Lisa 4, tabel 2).

Tabel 18. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate kooliga rahulolu kirjeldava regressioonimudeli parameetrite hinnangud

	kooliga rahulolu
Erivajadus (erivajaduse puudumine = 0; erivajaduse olemasolu = 1)	-0,397***
Laste olemasolu (õppijal on laps(ed) = 1; õppijal ei ole lapsi = 0)	0,538***
Konstant	3,841***
R ²	0,105

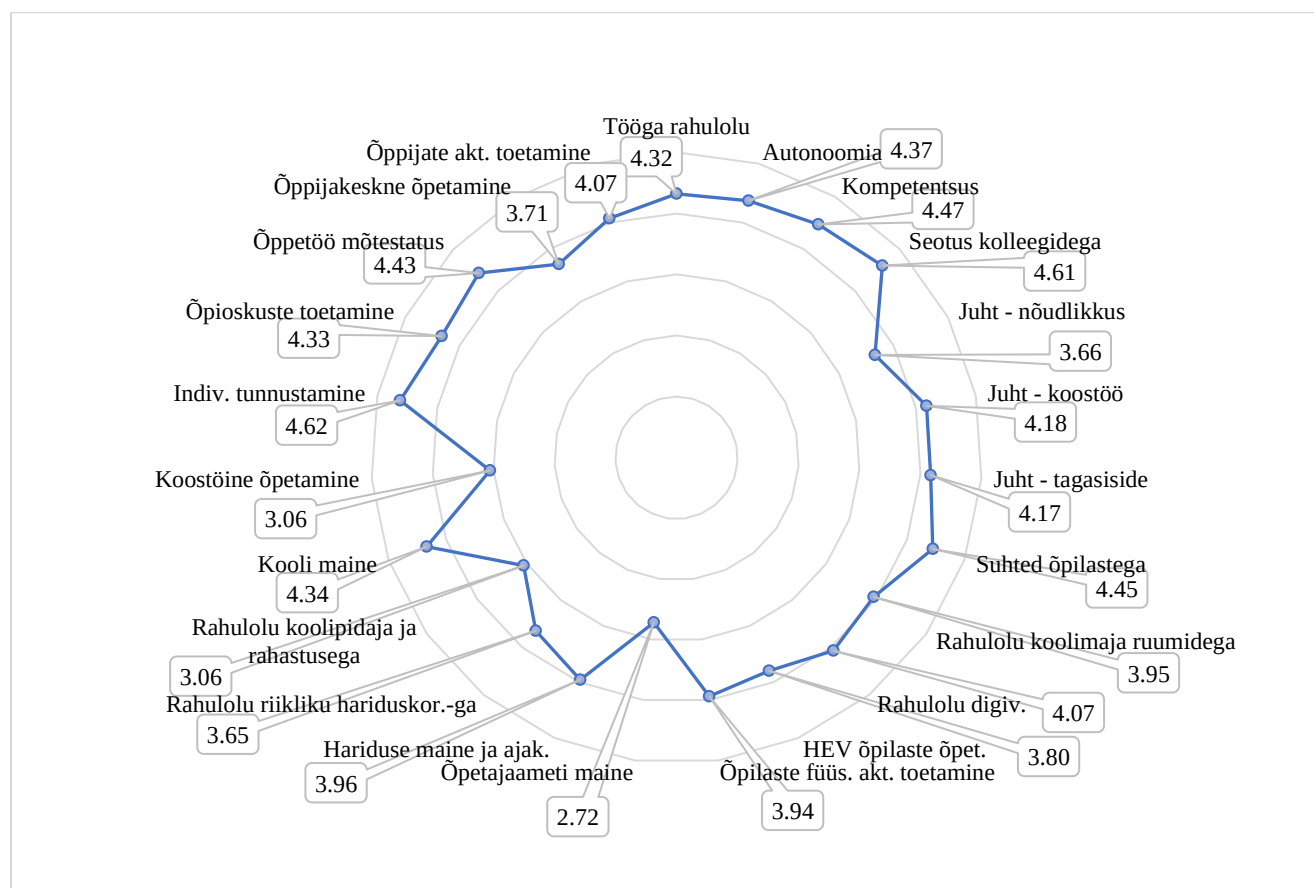
Märkus: Hinnang on statistiliselt oluline nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Kuna täiskasvanute gümnaasiumi õppijate grupp on väga heterogeenne, siis ainult kaks taustatunnust osutusid statistiliselt oluliseks (tabel 18). Õppuri erivajadus langetab kooliga rahulolu keskmiselt 0,397 hindepalli võrra, mis on üldjoontes sarnane teiste õpilasgruppide tulemustega.

Õpetajate rahuloluhinnangute kokkuvõte

2021. aastal vastas rahuloluküsitlusele 9090 õpetajat. Õpetatavate ainete poolest on kaetud kõik valdkonnad, kõige enam vastanud õpetab võõrkeeli (23,4%), matemaatikat (20,0%), loodusaineid (keemia, bioloogia, füüsika, geograafia – 19,6%) ning eesti keelt ja kirjandust (18,4%). Õpetatavatest klassidest on hästi kaetud kõik klassid 1. kuni 12. klassini. Kõige aktiivsemad vastajad on põhikooli õpetajad. Valdaval enamikul õpetajatest on magistrikraad (77%) ja tähtjatu tööleping (84,1%). Täiskoormusega õpetab alla poole küsitluses osalenud õpetajatest (46,1%), levinud on üle täiskoormuse töötamine (23,7%) ja osaline töökoormus 0,5-0,99 (20,8%). (Lisa 2, tabel 5)

Õpetajate puhul kaardistati kõige rohkem eri tüüpi rahulolufaktoreid (23) ning rahulolufaktoritele antud keskmiste hinnangute ülevaade on toodud joonisel 7.

Joonis 7. Õpetajate keskmised hinnangud rahulolufaktoritele 2021.

Enamiku faktorite puhul on kõige levinumaks hinnanguks „4“ 5-palli skaalal. Kõige enam kasutatakse maksimumhinnet „5“ faktorite „seotus kolleegidega“, „juht - koostöö“, „individuaalne

tunnustamine“ ning „õppetöö mõtestatus“ puhul. Kõige kõrgemalt on hinnatud 2021. aasta küsitluse tulemustel seotust kolleegidega ja kompetentsust – keskmine hinnang vastavalt 4,61 ja 4,47. Teistest rahulolufaktoritest erineva vastamismustriga on õpetajatel kolm faktorit, kus domineerivaks hinnanguks on „3“ ning levinud on ka hinnangud „2“ ja „1.“ Nendeks faktoriteks on: „õpetajaameti maine“ (keskmine 2,72), „rahulolu koolipidaja ja rahastusega“ (keskmine 3,06) ning „koostöine õpetamine“ (keskmine 3,06). 2021. aastal sai kõige madalama keskmise hinnangu faktor „õpetajaameti maine” – keskmiselt 2,72 5-palli skaalal. Sarnane tulemus esines juba 2018. aasta küsitluses.

Kahe küsitluse (2018. aastal ja 2021. aastal) õpetajate tööga rahulolule ja rahulolufaktoritele antud hinnangute keskmisi ning hinnangute erinevuste statistilist olulisust kirjeldab tabel 19.

Tabel 19. Õpetajate tööga rahulolu ja rahulolufaktorite keskmised hinnangud 2018. ja 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal

	keskmine hinnang 2018. aastal	keskmine hinnang 2021. aastal
Tööga rahulolu	4,32	4,32
Autonoomia	4,35	4,37
Kompetentsus	4,50	4,47
Seotus kolleegidega	4,60	4,61
Juht - nõudlikkus	3,74	3,66***
Juht - koostöö	4,16	4,18
Juht - tagasiside	4,16	4,17
Suhted õpilastega	4,45	4,45
Rahulolu koolimaja ruumidega	3,94	3,95
Rahulolu digivahenditega	3,89	4,07***
Võimalused HEV ¹ õpilaste õpetamiseks	3,67	3,80***
Õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamine	3,85	3,94***
Õpetajaameti maine	2,62	2,72***
Hariduse maine ja ajakohasus	3,95	3,96
Rahulolu riikliku hariduskorraldusega	3,55	3,65***
Rahulolu koolipidaja ja rahastusega	3,04	3,06
Kooli maine	4,29	4,34***
Koostöine õpetamine	3,14	3,06***
Individuaalne tunnustamine	4,64	4,62
Õpioskuste toetamine	4,35	4,33
Õppetöö mõtestatus	4,44	4,43
Õppijakeskne õpetamine	3,76	3,71***
Õppijate aktiivsuse toetamine	4,14	4,07***

Märkus: Keskväärtuste vahel on võrreldes eelneva küsitlusega statistiliselt oluline erinevus nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$; ¹ hariduslike erivajadustega õpilased

Kõige suurema variatsiooniga on hinnatud koostöine õpetamine (standardhälve 1,13), rahulolu koolimaja ruumidega (0,96), võimalused HEV õpilaste (hariduslike erivajadustega õpilaste) õpetamiseks (0,95), õpetajaameti maine (0,93), rahulolu koolipidaja ja rahastusega (0,91), juht - nõudlikkus (0,92). Kõige homogeensemaid vastuseid said faktorid „seotus kolleegidega” ja „suhted õpilastega” – standardhälbed vastavalt 0,51 ja 0,52 (lisa 3, tabel 5).

Õpetajad on tervikuna oma tööga väga rahulolevad ning rahulolu ei ole eelmise küsitluse tulemustega võrreldes muutunud, tööga rahulolu keskmiseks hinnanguks on mõlema küsitluse tulemuste põhjal 4,32.

Võrreldes eelmise küsitlusega on kasvanud keskmised hinnangud rahulolule digivahenditega, võimalustele hariduslike erivajadustega õpilaste õpetamiseks, õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamisele ja õpetajaameti mainele ($p < 0,05$).

Keskmised hinnangud võrreldes eelmise küsitlusega on langenud ($p < 0,05$) juhipoolsele nõudlikkusele, koostöisele õpetamisele, õppijakesksele õpetamisele ja õppijate aktiivsuse toetamisele.

Rahulolufaktorite hinnangud sõltuvalt õpetajate taustatunnustest

Valides rahulolufaktorite hinnangute kirjeldamisel taustatunnuseks keele, saab grupeerida tulemusi vastavalt kooli õppekeelele, õpetamise keelele, kodusele keelele ja küsimustiku täitmise keelele. Õpetajate jaotus koduse ning õpetamise keele alusel on toodud lisa 2, tabel 5. Tulemuste parema võrreldavuse huvides on järgnevas analüüsis valitud taustatunnuseks küsimustiku täitmise keel. Küsimustiku täitmist alustas eesti keeles 89,7% vastajatest, vene keeles 10,1% ja inglise keeles 0,2% vastajatest. Õpetajate keskmised hinnangud erinevatele rahulolufaktoritele lähtudes küsimustiku täitmise keelest, soost ja haridustasemest on toodud tabelis 20.

Tööga rahulolu pole statistiliselt olulisi erinevusi eri keelegruppide, soolise tunnuse ega ka haridustaseme lõikes, kuid on mitmed statistiliselt olulised erinevused üksikute faktorite alusel. Eesti keeles vastajad hindavad oluliselt ($p < 0,05$) kõrgemalt autonoomiat, võrdset kohtlemist, rahulolu kooli ruumidega, füüsilist aktiivsust ja hariduse mainet. Vene keeles vastajate puhul on hinnangud oluliselt ($p < 0,05$) kõrgemad kompetentsusele, juhiga koostööle, HEV õpilaste õpetamisvõimalustele, rahulolule digivahenditega, juhipoolsele tagasisidele, koostöisele õpetamisele, individuaalsele tunnustamisele, õpioskuste toetamisele ja õppijakesksele õpetamisele. Rühmitades tulemusi õpetamise keele alusel joonistub välja praktiliselt samasugune muster.

Küsitluses osalenud õpetajatest 11,5% ehk 1047 on mehed ja 88,5% ehk 8043 - naised. **Õpetajate soost** tulenevad erinevused rahulolufaktorite hindamisel on veelgi suuremad võrreldes keelest või haridustasemest tulenevate erinevustega. Mehed hindavad naistega võrreldes kõrgemalt enamust rahulolufaktoritest.

Tabel 20. Õpetajate hinnangud tööga rahulolule ja rahulolufaktoritele lähtudes küsimustiku täitmise keelest, vastaja soost ja haridustasemest 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal

	küsitlusele vastamise keel		sugu		haridustase	
	eesti keel	vene keel	naine	mees	magister või kõrgem	bakalaureus või madalam
Tööga rahulolu	4,32	4,34	4,32	4,35	4,32	4,32
Autonoomia	4,38	4,27***	4,36***	4,47	4,37	4,35
Enesetõhusus (kompetentsus)	4,45	4,59***	4,47	4,45	4,53	4,25***
Seotus kolleegidega	4,62	4,58	4,61	4,60	4,61	4,62
Juht - nõudlikkus	3,66	3,68	3,65**	3,77	3,66	3,69
Juht - koostöö edendamine	4,17	4,32***	4,17***	4,30	4,18	4,18
Juht - tagasiside	4,15	4,30***	4,15***	4,27	4,16	4,19
Õpetajate suhted õpilastega	4,45	4,41	4,45*	4,40	4,44	4,46
Rahulolu koolimaja ruumidega	3,96	3,84***	3,94**	4,05	3,95	3,93
Rahulolu digivahenditega	4,05	4,25***	4,06***	4,18	4,08	4,05
Võimalused HEV ¹ õpilaste õpetamiseks	3,77	4,12***	3,78***	3,95	3,79	3,83
Õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamine	3,98	3,62***	3,96**	3,79	3,89	4,11***
Õpetajaameti maine	2,72	2,7	2,69***	2,90	2,67	2,87***
Hariduse maine ja ajakohasus	3,97	3,83***	3,95**	4,01	3,96	3,95
Rahulolu riikliku hariduskorraldusega	3,65	3,64	3,64	3,65	3,64	3,67
Rahulolu koolipidaja ja rahastusega	3,02	3,33***	3,04**	3,16	3,04	3,13*
Kooli maine	4,33	4,40**	4,33**	4,40	4,34	4,33
Koostöine õpetamine	3,02	3,44***	3,07**	2,95	3,05	3,09
Individuaalne tunnustamine	4,61	4,67***	4,63***	4,50	4,61	4,64*
Õpioskuste toetamine	4,32	4,39***	4,35***	4,10	4,34	4,28*
Õppetöö mõtestatus	4,43	4,40	4,43	4,44	4,43	4,41
Õppijakeskne õpetamine	3,67	4,02***	3,72***	3,61	3,71	3,72
Õppijate aktiivsuse toetamine	4,06	4,13**	4,09***	3,94	4,07	4,08

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$; ¹ hariduslike erivajadustega õpilased

Meessoost õpetajad hindavad kõrgemalt autonoomiat, juhi nõudlikkust, koostööd juhiga ja juhi tagasisidet, kooli ruume, digivahendeid, HEV õpilaste õpetamisvõimalusi, õpetajaameti mainet, kooli mainet ja hariduse mainet ning on ka rahulolevamad koolipidaja ja rahastusega. Naissoost õpetajad hindavad meeskolleegidest keskmiselt kõrgemalt suhteid õpilastega, õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamist, koostöist õpetamist, individuaalset tunnustamist, õpioskuste toetamist, õppijakeskset õpetamist ning õppijate aktiivsuse toetamist.

Vaadeldes taustatunnusena haridustaset on õpetajate vastused jagatud kaheks rühmaks vastavalt sellele, kas õpetajal on vähemalt magistritase või bakalaureusetase (või madalam). **Kõrgemalt haritud** ehk vähemalt magistrikraadiga õpetajad hindavad oma madalama haridustasemega kolleegidega võrreldes kõrgemalt ($p < 0,05$) oma kompetentsust ja õpilaste õpioskuste toetamist. Samas bakalaureusekraadiga õpetajad hindavad oma kolleegidega võrreldes kõrgemalt ($p < 0,05$) õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamist, õpetajaameti mainet, rahulolu koolipidaja ja rahastusega ning individuaalset tunnustamist. Mõlemas grupis on kõige madalamalt hinnatud õpetajaameti maine ja koostööne õpetamine.

Õpetajate tööga rahulolu seos taustatunnustega ja erinevate rahulolufaktoritega

Eraldi läbiviidud korrelatsioonanalüüs näitab, et rahulolufaktoritest on tööga rahulolu kõige tugevamalt seotud kooli mainega (korrelatsioonikordaja 0,621), autonoomiaga (0,571), suhtega õpilastega (0,492) ja juhi poolse tagasisidestamisega (0,452). (Lisa 4, tabel 3).

Õpetajate tööga rahulolu kirjeldav regressioonimudel (kasutades selgitavate muutujatena taustatunnuseid) ning muutujate binaarseks teisendamise selgitused on toodud tabelis 21.

Tabel 21. Õpetajate tööga rahulolu kirjeldava regressioonimudeli parameetrite hinnangud (sõltumatuteks muutujateks on taustatunnused)

	tööga rahulolu
Vanus (aastates)	0,003***
Kooli omandivorm (munitsipaalkool = 1; teised omandivormid = 0)	0,145***
Keelekümblus (õpetab keelekümblusprogrammi järgi = 1; ei õpeta ... = 0)	0,081**
Aineõpetajaks olemine (aineõpetaja = 1; teised vastusevariandid = 0)	-0,049**
Kiusatud õpilaste poolt (õpetajal on kokkupuude antud kiusamise allikaga = 1; ei ole kogenud õpilaste poolset kiusamist = 0)	-0,234***
Kiusatud kolleegide või juhtkonna poolt (õpetajal on kokkupuude antud kiusamise allikaga = 1; ei ole kogenud kolleegide poolset kiusamist = 0)	-0,467***
Kiusatud lapsevanemate poolt (õpetajal on kokkupuude antud kiusamise allikaga = 1; ei ole kogenud õpilaste poolset kiusamist = 0)	-0,125***
Konstant	4,456***
R ²	0,088

Märkus: Parameetri hinnang on statistiliselt oluline *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Regressioonimudelites on sõltuvaks muutujaks valitud õpetajate tööga rahulolu. Õpetajate tööga rahulolu kirjeldava parima regressioonimudeli saamiseks rakendati sammregressiooni, mille käigus toimus ebaoluliste muutujate ükshaaval eemaldamine. Analüüsist on välja jäetud statistiliselt mitteolulised muutujad nagu õpetajate haridustase, töökoormus, kooli asukoht (maa,

muud linnad, pealinn) ning õpetaja küsimustikule vastamise keel (eesti või vene). Saadud mudel on suhteliselt madala kirjeldusvõimega (8,8%), näidates seda, et õpetajate tööga rahulolu on mõjutatud kindlasti suurema hulga tunnuste poolt ja selgitavate muutujatena tuleks kaasata rohkem tunnuseid, sh isiksuseomadustest jm tulenevaid, mida ei saagi ühe küsimustikuga uurida. Õpetaja vanuse kasvades ühe aasta võrra keskmine hinnang rahulolule suureneb 0,003 punkti võrra. Era- ja riigiomandis olevates koolides õpetamine tõstab õpetajate tööga rahulolu keskmiselt 0,145 hindepalli võrra. Õpetajate kokkupuude kiusamisega viib kõikidel juhtudel tööga rahulolu vähenemisele ning kõige tugevama mõjuga nendest allikatest on kiusamine kolleegide või juhtkonna poolt.

Korrelatsioonanalüüsi on kasutatud ka **sama kooli õpilaste ja õpetajate rahulolufaktorite hinnangute** vahel esinevate seoste väljaselgitamiseks. Rühmitades keskmised hinnangud rahulolufaktoritele koolide kaupa, selgub, et õpilaste ja õpetajate hinnangud rahulolufaktoritele korreleeruvad suhteliselt nõrgalt, enamus korrelatsioonikordajaid on nullilähedased.

Õpetajate kõrgem rahulolu tööga on seotud eelkõige üheteistkümnenda klassi õpilaste antud kõrgemate hinnangutega autonoomiale (0,25), kooli mainele (0,37), õpikeskkonnale (0,31) ja kooliga rahulolule (0,31). Neljanda klassi rahulolufaktoritega jäävad õpetajate tööga rahulolu seosed väga nõrgaks ning kaheksanda klassi vastajate puhul on arvestatav seos ainult ennastjuhtiva õppimisega (0,22).

Huvitav seos ilmneb õpetajate rahulolu kooli rahastamise ja õpilaste rahuloluhinnangute vahel. Nimelt joonistub välja teiste seostega võrreldes tugevam sõltuvus (korrelatsioonikordajad 0,22 kuni 0,26) rahulolu kooli rahastamisega ja kaheksanda klassi enamuse rahulolufaktorite hinnangute vahel: autonoomia, kurnatus, kooli maine, õppetöö mõtestatus, õpikeskkond, kooliga rahulolu, arengut toetav tagasiside ja individuaalne tunnustamine. Õpetajate rahulolu kooli mainega on tugevamalt seotud kaheksanda klassi küsitluse tulemustel hinnatud rahulolufaktoritest õppedistsipliini (0,26), enesetõhususe (0,25), ennastjuhtiva õppimise (0,23) ja kooli mainega (0,38). Üheteistkümnenda klassi hinnangute hulgast korreleerub õpetajate hinnang kooli mainele õpikeskkonnaga (0,33), kooliga rahuloluga (0,34) ja õpilaste hinnanguga kooli mainele (0,53).

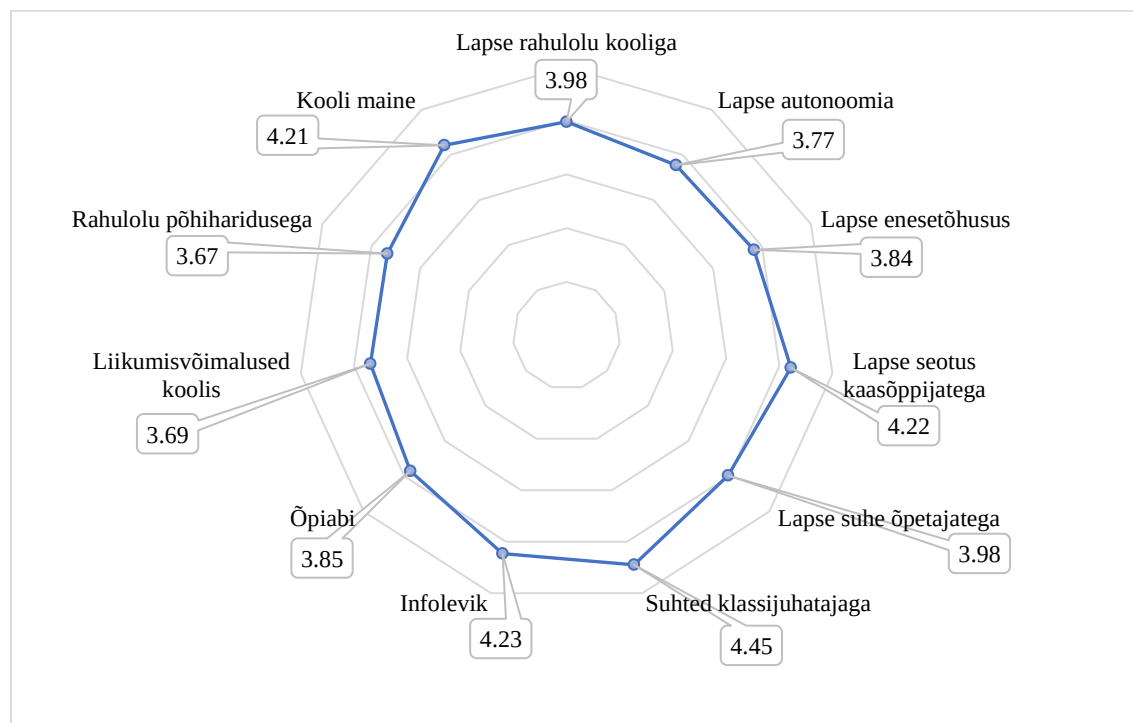
Lapsevanemate rahuloluhinnangute kokkuvõte

Lapsevanemate puhul hinnati lisaks lapse rahulolule kooliga kümmet rahulolufaktorit.

Lapse rahulolu kooliga mõõdetakse kahe väitega: „*minu laps tunneb end koolis hästi*“ ja „*minu laps tuleb koolist enamasti heatujulisena*“. Lapsevanemate hinnangul on 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal lapsed kooliga rahulolevad ning hindavad nende rahulolu keskmisena 3,98 hindepalliga.

Lapsevanemate hinnanguid lapse rahulolule kooliga mõjutavad mitmed tegurid, mida saab grupeerida: 1) lapse põhivajaduste rahuldatus, mida on hinnatud lapse seisukohalt: lapse autonoomia, lapse seotus kaasõppijatega, lapse enesetõhusus ja lapse suhe õpetajatega; 2) lapsevanema rahulolu koolikeskkonna erinevate aspektidega nagu liikumisvõimalused koolis ja õpiabi; 3) lapsevanema kooli suhted nagu suhted klassijuhatajaga ja infolevik; ning 4) lapsevanema rahulolu põhiharidusega ja kooli maine. Lapsevanemate rahulolu hindamiseks küsimustikus kasutatud väited on toodud lisas 1, tabel 5.

Üldiselt on lapsevanemate keskmised hinnangud 2021.aasta küsitluse tulemuste põhjal suhteliselt kõrged, keskmised hinnangud lapse rahulolule kooliga ja erinevatele rahulolufaktoritele on toodud joonisel 8. Kõige kõrgemalt hindavad lapsevanemad suhteid klassijuhatajaga (4,45), infolevikut (4,23) ja lapse seotust kaasõppijatega (4,22) ning kooli mainet (4,21). Madalamalt on lapsevanemad hinnanud rahulolu põhiharidusega (3,67) ning liikumisvõimalusi koolis (3,69).

Joonis 8. Lapsevanemate keskmised hinnangud lapse rahulolule kooliga ja rahulolufaktoritele

Lapsevanemate võrdlevad hinnangud lapse rahulolule kooliga ja erinevatele rahulolufaktoritele 2018. ja 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal on toodud tabelis 22.

Kuigi paljud hinnangute keskmiste väärtuste absoluutsed muutused ei ole suured, siis andmekogumi suure mahu tõttu osutuvad kõik muutused, välja arvatud suhted klassijuhatajaga, statistiliselt oluliseks. Võrreldes eelmise küsitlusega on lapsevanemad rahulolevamad õpiabiga, kooli mainega, põhiharidusega ja liikumisvõimalustega koolis. Kõige enam ongi kahe küsitluse võrdluses tõusnud just hinnang liikumisvõimalustele koolis (muutus 3,33-lt 3,69-le). 2021. aasta küsitluses on lapsevanemad võrreldes 2018. aasta küsitlusega hinnanud madalamalt lapse rahulolu, kooliga, lapse autonoomiat, lapse enesetõhusust, seotust kaasõppijatega, suhet õpetajatega, suhteid klassijuhatajaga ning infolevikut.

Tabel 22. Lapsevanemate keskmised hinnangud lapse rahulolule kooliga ja rahulolufaktoritele 2018. ja 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal

	keskmine hinnang 2018. aastal	keskmine hinnang 2021. aastal
Lapse kooliga rahulolu	4,02	3,98***
Lapse autonoomia	3,81	3,77***
Lapse enesetõhusus	3,97	3,84***
Lapse seotus kaasõppijatega	4,28	4,22***
Lapse suhe õpetajatega	4,00	3,98**
Suhted klassijuhatajaga	4,45	4,45
Infolevik	4,29	4,23***
Õpiabi	3,81	3,85*
Liikumisvõimalused koolis	3,33	3,69***
Rahulolu põhiharidusega	3,60	3,67***
Kooli maine	4,16	4,21***

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Kõige rohkem varieeruvad lapsevanemate rahuloluhinnangud liikumisvõimalustele ja põhiharidusele. Kõige üksmeelsemad hinnangud on vanemate poolt antud lapse seotusele kaasõppijatega, suhetele klassijuhatajaga ning infolevikule (lisa 3, tabel 6).

Lapse rahulolu kooliga seotus taustatunnustega ja erinevate rahulolufaktoritega lapsevanemate hinnangute põhjal

Korrelatsioonanalüüs lapse rahuloluga kooliga ja erinevate rahulolufaktorite vahel näitab tugevamaid seoseid lapse suhtega õpetajatega (korrelatsioonikordaja 0,659) lapse autonoomiaga (korrelatsioonikordaja 0,628), lapse seotusega kaasõppijatega (0,600), õpiabiga (0,587) ja kooli

mainega (0,564). Kõige nõrgemalt on seotud vanemate hinnangute põhjal lapse rahuloluga liikumisvõimalused koolis (0,333) ja rahulolu põhiharidusega (0,348) (lisa 4, tabel 4).

Regressioonanalüüs selgitavate muutujatena taustatunnuseid kasutades (tabel 23) illustreerib, millised individuaalsed ja koolist tulenevad tegurid selgitavad statistiliselt oluliselt lapsevanemate hinnangul lapse rahulolu kooliga. Tunnused, mis pole statistiliselt olulised, nagu näiteks kooli asukoht (maa vs linn) on lõplikult analüüsist välja jäetud. Saadud regressioonimodeli põhjal saab järeldada, et emad hindavad lapse rahulolu kooliga isadest madalamalt (regressioonikordaja – 0,05), kõrgharidusega vanemad hindavad lapse rahulolu kooliga keskmiselt kõrgemalt (regressioonikordaja 0,05) kui madalama haridusetasemega vanemad. Hinnang lapse rahulolule kooliga kasvab seoses vanemate vanusega, aga langeb iga järgmise klassiga, kuhu laps läheb. Eesti keelt kodus rääkivad ning materiaalselt paremini toime tulevad vanemad hindavad lapse rahulolu kooliga (regressioonikordajad vastavalt 0,10 ja 0,13) kõrgemalt. Munitsipaalkoolis käivate laste vanemad hindavad rahulolu kooliga keskmiselt 0,26 hindepalli võrra madalamalt kui riigi- ja erakoolides käivate laste vanemad (regressioonikordaja -0,26) – see on ka kõige tugevama mõjuga tunnus analüüsis. Saadud regressioonimudel on tervikuna usaldusväärne ($p < 0,001$), kuid mudeli kirjeldusvõime on suhteliselt madal ($R^2 = 0,09$, saame mudelisse valitud taustatunnustega ära seletada 9% lapse rahulolu hinnangute varieeruvusest). Käesolev regressioonimudel prognoosib rahulolu kaasatud tunnuste piires.

Tabel 23. Lapsevanemate hinnangutel lapse rahulolu kooliga kirjeldava regressioonimodeli parameetrite hinnangud (selgitavateks muutujateks on taustatunnused)

	lapse rahulolu kooliga lapsevanemate hinnangul
Lapsevanema sugu (mees = 1; naine = 0)	-0,05*
Haridustase (magister või kõrgem = 1; bakalaureus või madalam = 0)	0,05**
Lapsevanema vanus (5 gruppi skaalal 1 - 5)	0,05***
Eesti keel koduse keelena (eesti keel = 1; teised keeled = 0)	0,10***
Lapse klass (1.- 9.)	-0,08***
Materiaalne toimetulek (6 gruppi: raske kuni jõukalt)	0,13***
Kooli omandivorm (munitsipaalkool = 1; teised omandivormid = 0)	-0,26***
Konstant	3,91***
R^2	0,09

Märkus: Parameetri hinnang on statistiliselt oluline nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Rahuloluhinnangute võrdlus sõltuvalt kooli omandivormist ja kooli asukohast

Vastavalt kooli omandivormile on vastajate hinnangud jaotatud kolme gruppi (munitsipaalkoolid, eraomanduses olevad koolid ja riigiomandis olevad koolid) ning arvatatud rahulolufaktorite keskmised hinnangud iga grupi kohta. **Õpilaste** keskmised hinnangud kooliga rahulolule ja rahulolufaktoritele sõltuvalt kooli omandivormist on toodud tabelis 24, **õpetajate** rahulolufaktorite keskmised hinnangud on esitatud tabelis 25. Kooli omandivormi osas on domineerivaks munitsipaalomand. Munitsipaalomandis olevates koolides õpib 94,1% neljanda klassi, 94,2% kaheksanda klassi ja 72,1% üheteistkümnenda klassi küsitluses osalenud õpilastest.

Tabel 24. Õpilaste keskmised hinnangud rahulolufaktoritele sõltuvalt kooli omandivormist

	4.klass			8. klass			11. klass		
	era- oman- duses	munit- sipaal	riigi oman- duses	era- oman- duses	munit- sipaal	riigi oman- duses	era- oman- duses	munit- sipaal	riigi oman- duses
Kooliga rahulolu	3,91	3,84	3,96	3,31***	3,11	3,54***	3,83***	3,42	3,63***
Autonoomia	3,76	3,72	3,50	3,39**	3,27	3,48	3,66***	3,40	3,56***
Enesetõhusus				4,04***	3,86	3,98	4,14	4,03	3,97*
Seotus	3,87	3,78	3,71	3,79***	3,63	3,84*	4,04*	3,97	4,02
Õppedistsipliin	3,60	3,57	3,77	3,41***	3,17	3,57***	3,96***	3,63	3,66
Toitlustus	3,69	3,77	3,56	3,35	3,35	2,95*	3,75	3,57	3,85***
Õpikeskkond	4,22	4,20	4,09	3,73***	3,56	3,80*	3,90***	3,67	4,01***
Liikumisvõimalused koolis	3,63***	3,24	2,83**	3,15***	2,84	2,80	3,48***	2,79	3,22***
Ennastjuhtiv õppimine	3,52	3,53	3,53	3,16**	3,03	3,34**	3,58***	3,25	3,36***
Küünilisus	1,71**	1,85	1,68	2,64***	2,81	2,46*	2,62*	2,80	2,78
Kurnatus	2,36*	2,47	2,19*	2,92***	3,12	2,96	2,95***	3,24	3,27
Kodune keskkond	4,40	4,36	4,28	4,17***	3,99	4,05	4,12	4,02	4,00
Kooli maine	4,27*	4,19	4,38	3,76***	3,49	3,99***	4,26***	3,76	4,14***
Arengut toetav tagasiside	4,13	4,07	3,90	3,68***	3,35	3,68**	3,54***	3,24	3,35***
Individuaalne tunnustamine	3,80***	3,64	3,48	3,47***	3,23	3,24	3,57***	3,02	3,14**
Õppetöö mõtestatus	3,40	3,46	3,45	2,76	2,71	2,66	3,08***	2,69	2,81***
Koostööine õpetamine	2,46***	2,25	2,26	1,91***	1,75	1,72	1,50	1,53	1,58***

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus munitsipaalkoolidega võrreldes nivool *** $p < 0,001$,

** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Kõik täiskasvanute gümnaasiumi õppurid on munitsipaalomandis olevatest koolidest. Neljanda klassi õpilastest 5,5%, kaheksanda klassi õpilastest 5,1%, ja 3,0% üheteistkümnenda klassi õpilastest õpivad eraomanduses olevates koolides. Üheteistkümnenda klassi õpilastest suhteliselt suur osa (24,9%) õpib riigi omanduses olevates koolides.

Rahulolufaktoritele antud hinnangute keskmiste tasemete võrdlemisel on aluseks võetud munitsipaalomandis olevate koolide õpilaste hinnangud ning nendega võrreldud eraomanduses ja riigiomanduses olevate koolide õpilaste hinnanguid.

Neljanda klassi grupis enamus keskmiste hinnangute erinevusi on suhteliselt väikesed. Kuna riigi omanduses olevates koolides õppijate hulk on teistega võrreldes oluliselt väiksem, siis ei ole ka enamus hinnangute erinevusi munitsipaalkoolidega võrreldes statistiliselt olulised. Statistiliselt oluline erinevus ($p < 0,05$) riigi omanduses olevates koolides munitsipaalkoolidega võrreldes ilmneb liikumisvõimalustele koolis ja kurnatusele. Munitsipaalkoolide õpilased hindavad liikumisvõimalusi kõrgemalt (keskmise 3,24p) kui riigikoolide õpilased (keskmise 2,83p). Kurnatust tunnetavad munitsipaalkoolides õppijad enam: munitsipaalkoolide õpilaste keskmine hinnang on 2,47 ja riigiomanduses olevates koolides 2,19. Erakoolide võrdlus munitsipaalkoolidega toob välja erinevused keskmistes hinnangutes: erakoolide õpilased hindavad enamust rahulolufaktoritest kõrgemalt, kuid oluliseks osutusid erinevused liikumisvõimalustele koolis, küünilisusele, kurnatusele, kooli mainele, individuaalsele tunnustamisele ja koostöisele õpetamisele. Eraomandis ja riigiomanduses olevaid kooli võrreldes ilmnes statistiliselt oluline erinevus ainult liikumisvõimaluste puhul. Eraomanduses olevates koolides hindavad õpilased liikumisvõimalusi koolis oluliselt ($p < 0,001$) positiivsemalt.

Kaheksanda klassi grupis on eraomanduses olevates koolides õppivate vastajate hinnangud praktiliselt kõikidele rahulolufaktoritele kõrgemad, võrreldes munitsipaalkoolides õppijatega. Statistiliselt olulised erinevused ($p < 0,05$) ilmnemise kooliga rahulolu ja kõikide rahulolufaktorite lõikes, välja arvatud toitlustus ja õppetöö mõtestatus. Suurimate erinevustega hinnangud era- ja munitsipaalkoolide õpilaste poolt on antud õppedistsipliinile (keskmised vastavalt 3,41 ja 3,17), liikumisvõimalustele koolis (keskmised vastavalt 3,15 ja 2,84), kooli mainele (keskmised vastavalt 3,76 ja 3,49), arengut toetavale tagasisidele (keskmised vastavalt 3,68 ja 3,35) ja individuaalsele tunnustamisele (keskmised vastavalt 3,47 ja 3,23). Riigi omanduses olevates koolides on õpilased võrreldes munitsipaalomanduses olevatega oluliselt ($p < 0,05$) rahulolevamad kooliga (keskmised vastavalt 3,54 ja 3,11), õppedistsipliini, seotuse, õpikeskkonna, kooli maine, arengut toetava tagasiside ja enastjuhtiva õppimisega ning vähem rahulolevad toitlustusega. Samuti on hindavad riigi omanduses olevates koolides õppijad tajunud küünilisust madalamaks. Era- ja riigiomanduses olevate koolide võrdluses hindavad eraomandis olevate koolide õpilased oluliselt ($p < 0,05$) kõrgemalt liikumisvõimalusi koolis ja toitlustust, teised erinevused ei ole statistiliselt olulised.

Üheteistkümnenda klassi hinnangutes eristuvad rahuloluküsitluse tulemused kooli omandivormist lähtudes võrreldes nooremate vastajatega oluliselt selgemalt. Kooliga rahulolu on

munitsipaalkoolides õppijatel teistega võrreldes oluliselt ($p < 0,05$) väiksem. Eraomanduses olevate koolide õpilased on hinnanud munitsipaalkoolidega võrreldes kõrgemalt kõiki rahulolufaktoreid välja arvatud koostöine õpetamine. Statistiliselt mitteoluliseks osutusid kõrgemad hinnangud enesetõhususele, toitlustusele, küünilisusele ja koostöisele õpetamisele; kõik ülejäänud rahulolufaktorid on hinnatud oluliselt erinevalt. Riigiomanduses olevate koolide õpilased on munitsipaalkoolidega kõrgemalt hinnanud kõiki rahulolufaktoreid välja arvatud enesetõhusus ja kodune keskkond. Suurimad erinevused riigi- ja munitsipaalkooli õpilaste antud hinnangutes on kooli maine, liikumisvõimalustel koolis ja õpikeskkonnal.

Tabel 25. Õpetajate keskmised hinnangud tööga rahulolule ja rahulolufaktoritele sõltuvalt kooli omandivormist 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal

	eraomandis olevad koolid	munitsipaalomandis olevad koolid	riigiomanduses olevad koolid
Tööga rahulolu	4,49***	4,31	4,48***
Autonoomia	4,52***	4,35	4,56***
Enesetõhusus (kompetentsus)	4,40*	4,47	4,56**
Seotus	4,71***	4,60	4,65
Juht - nõudlikkus	3,66	3,66	3,69
Juht - koostöö edendamine	4,51***	4,15	4,43***
Juht - tagasiside	4,41***	4,14	4,38***
Õpetajate suhted õpilastega	4,52**	4,44	4,55***
Rahulolu ruumidega	3,93	3,93	4,33***
Rahulolu digivahenditega	4,08	4,06	4,37***
Võimalused HEV ¹ õpilaste õpetamiseks	3,82	3,80	3,70
Õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamine	3,94	3,96	3,61***
Õpetajaameti maine	2,80	2,71	2,78
Hariduse maine ja ajakohasus	3,89*	3,96	3,98
Rahulolu riikliku hariduskorraldusega	3,58	3,65	3,69
Rahulolu koolipidaja ja rahastusega	3,25***	3,04	3,28***
Kooli maine	4,57***	4,31	4,65***
Koostöine õpetamine	3,23*	3,05	3,09
Individuaalne tunnustamine	4,65*	4,62	4,53*
Õpioskuste toetamine	4,25	4,33	4,31
Õppetöö mõtestatus	4,40	4,43	4,49*
Õppijakeskne õpetamine	3,70	3,71	3,61*
Õppijate aktiivsuse toetamine	4,10	4,07	4,11

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus munitsipaalkoolidega võrreldes nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$; ¹ hariduslike erivajadustega õpilased

Erakoolide õpilased hindavad riigiomanduses olevate koolide õpilastega võrreldes oluliselt ($p < 0,05$) kõrgemalt kooliga rahulolu, enesetõhusust, õppedistsipliini, liikumisvõimalusi koolis,

ennastjuhtivat õppimist, arengut toetavat tagasisidet, individuaalset tunnustamist ja õppetöö mõtestatust. Samuti on erakoolide õpilaste kurnatuse tase oluliselt ($p < 0,001$) madalam.

Õpetajate keskmised hinnangud tööga rahulolule ja rahulolufaktoritele sõltuvalt kooli omandivormist on toodud tabelis 25. Küsitluses osalenud õpetajatest töötab munitsipaalkoolides 90,6%, riigikoolides 4,2% ja erakoolides 5,2%.

Tööga rahulolu on munitsipaalkoolis töötavatel õpetajatel võrreldes era- ja riigimandis olevate koolide õpetajatega oluliselt ($p < 0,05$) madalam. Statistiliselt olulised erinevused era- ja munitsipaalkoolide õpetajate hinnangute vahel on autonoomial, enesetõhususel, seotusel, kõigil neljal juhti puudutaval faktoril, õpetaja suhtel õpilastega, rahulolul hariduse mainega, rahulolul koolipidaja ja rahastusega, kooli mainel ning koostöisel õpetamisel. Loetletud faktoritest on munitsipaalkoolides erakoolidega võrreldes kõrgemalt hinnatud ainult enesetõhusus ja hariduse maine. Kõige suurem erinevus eraomandis olevate koolide kasuks on koostöö edendamisel (erinevus 0,36 ühikut).

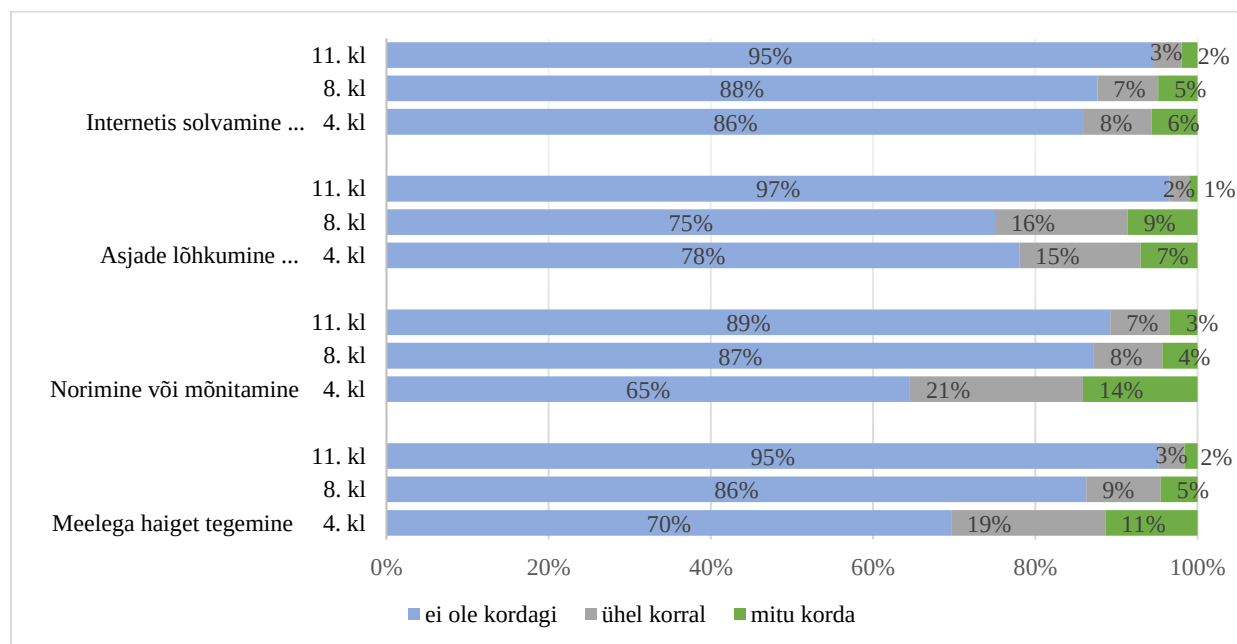
Sarnaselt eraomandis olevate koolide õpetajatele on ka riigikoolide õpetajad hinnanud munitsipaalkoolidega võrreldes kõrgemalt enamust rahulolufaktoritest. Munitsipaalkoolides on oluliselt kõrgemad hinnangud antud ainult individuaalsele tunnustamisele ja õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamisele.

Erakoolides hindavad õpetajad võrreldes riigimanduses olevate koolidega oluliselt ($p < 0,05$) kõrgemalt seotust, juhi töötajate vahelist koostöö edendamist, õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamist ja individuaalset tunnustamist. Riigimanduses olevates koolides on õpetajad eraomandis olevate koolidega võrreldes kõrgemalt hinnanud kompetentsust, õppetöö mõtestatust, on rahulolevamad ruumidega ja digivahenditega.

Õpilaste ja õpetajate kokkupuude koolikiusamisega ning selle mõju rahulolufaktorite hinnangutele

Kõikide klasside **õpilastele** esitati rahuloluküsitluses küsimusi selle kohta, kas nad on kogenud koolis nende suhtes rakendatud vägivalda või kiusamist. Konkreetselt paluti õpilasel allpooltoodud neljale küsimusele vastates hinnata, kas viimase kahe nädala jooksul on teised õpilased koolis (1) *talle meelega haiget teinud (löönud, tõuganud)*, (2) *temaga norinud või teda mõnitanud*, (3) *tema asju lõhkunud, temalt midagi ära võtnud või* (4) *teda Internetis solvanud või ähvardanud*. Iga väite puhul sai õpilane valida, kas ta on antud kiusamise vormi koolis kogenud mitu korda, ühel korral või mitte kordagi.

Neljanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste hulgas oli enim mainitud vägivalda vormiks norimine ja mõnitamine, kaheksanda klassi puhul asjade ära võtmine või lõhkumine. Korduva kiusamisega kokku puutunud õpilaste osakaalud vähenevad vastajate vanuse kasvades. Gümnaasiumiastmes on nii korduva kui ka ühekordse kiusamise all kannatavate õpilaste osakaal märkimisväärselt madalam võrreldes neljanda ja kaheksanda klassi õpilastega. Koolikiusamisega kokku puutunud õpilaste osakaalud erinevates õpilaste vanusegruppides on toodud joonisel 9.

Joonis 9. Koolikiusamisega kokkupuude erinevates õpilaste vanusegruppides

Tabelis 26 on toodud õpilaste keskmised hinnangud kooliga rahulolule ja rahulolufaktoritele vastavalt kokkupuutele koolikiusamisega. Andmete grupeerimisel on igas vanuseastmes õpilased jagatud kahte gruppi: õpilased, kes mitte kordagi ei ole kokku puutunud mitte ühegi nimetatud neljast kiusamise vormist ning teises grupis on õpilased, kellel vähemalt ühel korral on kokkupuude vähemalt ühega nimetatud koolikiusamise vormidest, viimase kahe nädala jooksul.

Koolikiusamist kogenud õpilased andsid madalama hinnangu kooliga rahulolule ning kõikidele rahulolufaktoritele, välja arvatud koostöine õpetamine. Tabelis 26 toodud hinnangute erinevused on neljanda ja kaheksanda klassi õpilaste puhul kõik statistiliselt olulised, üheteistkümnenda klassi õpilaste grupis ei osutunud statistiliselt oluliseks ainult hinnangute erinevus liikumisvõimalustele koolis, ennastjuhtivale õppimisele ja õppetöö mõtestatusele. Kõigis kolmes vanusegrupis on ettearvatult kõige suurem erinevus koolikiusamist kogenud ja mitte kogenud õpilaste hinnangute vahel seotusele; neljanda klassi õpilaste puhul ka kurnatusele ning vanemate õpilaste gruppides küünilisusele.

Tabel 26. Rahulolufaktoritele antud keskmised hinnangud sõltuvalt õpilase kogetud koolikiusamise kogemusest

	4. klass		8. klass		11. klass	
	mitte kordagi	ühel või mitmel korral	mitte kordagi	ühel või mitmel korral	mitte kordagi	ühel või mitmel korral
Kooliga rahulolu	4,08	3,61***	3,24	2,89***	3,53	3,18***
Autonoomia	3,91	3,52***	3,38	3,04***	3,48	3,21***
Seotus	4,08	3,47***	3,81	3,28***	4,04	3,59***
Enesetõhusus			3,96	3,68***	4,05	3,80***
Õppedistsipliin	3,72	3,43***	3,27	3,00***	3,69	3,38***
Toitlustus	3,85	3,67***	3,41	3,22***	3,69	3,40***
Õpikeskkond	4,37	4,03***	3,66	3,40***	3,79	3,53***
Liikumisvõimalused koolis	3,38	3,13***	2,89	2,79***	2,92	2,87
Ennastjuhtiv õppimine	3,62	3,44***	3,06	2,99**	3,29	3,25
Küünilisus	1,66	2,06***	2,67	3,09***	2,73	3,18***
Kurnatus	2,16	2,81***	3,00	3,35***	3,20	3,54***
Kodune keskkond	4,50	4,22***	4,10	3,79***	4,06	3,71***
Kooli maine	4,35	4,03***	3,62	3,29***	3,93	3,54***
Arengut toetav tagasiside	4,16	3,98***	3,43	3,25***	3,30	3,12***
Individaalne tunnustamine	3,77	3,52***	3,32	3,10***	3,10	2,90***
Õppetöö mõtestatus	3,53	3,39***	2,74	2,66***	2,74	2,68
Koostöine õpetamine	2,21	2,32***	1,73	1,83***	1,52	1,72***

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Kiusamise kogemus võib mõjutada hinnanguid kõikidele rahulolufaktoritele. **Õpetajate** kiusajateks võivad olla kas õpilased, teised õpetajad või lapsevanemad. Õpetajate kiusamise sagedus, allikad ja nende osakaalud erinevates kooliastmetes on toodud tabelis 27. Küsitluse tulemustel saab järeldada, et enamik vastanud õpetajatest pole küsitlusele eelneva 2 nädala jooksul kiusamisega kokku puutunud. Kõige suurem mitmel korral kogetud kiusamiskogemus on põhikooli õpetajatel õpilaste poolt (6% õpetajatest on saanud kiusata mitu korda viimase 2 nädala jooksul). Kõige harvem kiusavad õpetajaid teised õpetajad või kooli juhtkond.

Tabel 27. Õpetajate kiusamise allikad erinevates kooliastmetes viimase kahe nädala jooksul

		algkooliastme õpetajad (1.-4. klass)		põhikooliastme õpetajad (5.-9. klass)		gümnaasiumiastme õpetajad (10.-12. klass)	
		N	%	N	%	N	%
Õpilaste poolt	Ei ole kordagi	2701	83,7%	5145	82,9%	2143	87,6%
	Mitu korda	172	5,3%	356	5,7%	91	3,7%
	Ühel korral	355	11,0%	704	11,3%	212	8,7%
Teiste õpetajate või juhtkonna poolt	Ei ole kordagi	2906	90,2%	5604	90,4%	2221	90,8%
	Mitu korda	82	2,5%	156	2,5%	51	2,1%
	Ühel korral	235	7,3%	436	7,0%	175	7,2%
Lapsevanemate poolt	Ei ole kordagi	2787	86,6%	5395	87,2%	2222	90,9%
	Mitu korda	100	3,1%	187	3,0%	52	2,1%
	Ühel korral	333	10,3%	609	9,8%	170	7,0%

Õpetajate puhul on loetud kiusamiseks ka ühel korral kogetud kiusamine. Õpetajad on jaotatud kaheks grupiks vastavalt kiusamise kogemusele (mitte kordagi kiusamisega kokku puutunud ja vähemalt ühel korral kiusamist kogenud õpetajad) ning analüüsitud keskmisi hinnanguid rahulolufaktoritele ka kiusamise allikate lõikes. Tabelis 28 on toodud rahulolufaktorite keskmised hinnangud õpetajaid kiusamise allikate ja kogemuse alusel grupeerides. Õpilaste poolt tulenev kiusamine mõjutab statistiliselt oluliselt ($p < 0,05$) ja negatiivselt eranditult kõiki rahulolufaktorite keskmisi hinnanguid, samuti on oluliselt madalam õpilaste poolt kiusatud õpetajate tööga rahulolu.

Õpetajad, kes on vähemalt korra kogenud teiste õpetajate või juhtkonna poolt kiusamist hindavad tööga rahulolu madalamalt. Teiste õpetajate või juhtkonna poolt kiusatud õpetajad hindavad tööga rahulolu keskmiselt 0,58 palli võrra madalamalt, samas õpilaste poolt kiusamist kogenud õpetajad keskmiselt 0,37 palli võrra madalamalt.

Enamust rahulolufaktoritest hindavad kolleegide või juhtkonna poolt kiusamist mitte kogenud õpetajad oluliselt kõrgemalt. Üldisest mustrist erineb õppijate aktiivsuse toetamine, mida kiusamiskogemusega õpetajad on hinnanud oluliselt ($p < 0,05$) kõrgemalt.

Tabel 28. Õpetajate keskmised hinnangud rahulolufaktoritele lähtudes kiusamise allikast

	õpilaste poolt		teiste õpetajate või juhtkonna poolt		lapsevanemate poolt	
	mitte kordagi	on kiusatud	mitte kordagi	on kiusatud	mitte kordagi	on kiusatud
Tööga rahulolu	4,38	4,01***	4,38	3,80***	4,36	4,07***
Autonoomia	4,41	4,13***	4,42	3,79***	4,40	4,12***
Kompetentsus	4,50	4,31***	4,47	4,41*	4,47	4,44
Seotus kolleegidega	4,63	4,48***	4,64	4,29***	4,63	4,49***
Juht - nõudlikkus	3,68	3,60*	3,69	3,41***	3,68	3,57*
Juht - koostöö	4,21	4,00***	4,26	3,33***	4,21	3,96***
Juht - tagasiside	4,20	3,99***	4,24	3,38***	4,20	3,93***
Suhted õpilastega	4,50	4,14***	4,45	4,38*	4,47	4,32***
Rahulolu koolimaja ruumidega	3,98	3,79***	4,00	3,47***	3,98	3,74***
Rahulolu digivahenditega	4,11	3,89***	4,10	3,80***	4,10	3,91***
Võimalused HEV ¹ õpilaste õpetamiseks	3,84	3,60***	3,84	3,38***	3,83	3,59***
Õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamine	3,96	3,84**	3,94	3,92	3,94	3,92
Õpetajaameti maine	2,75	2,54***	2,74	2,44***	2,76	2,39***
Hariduse maine ja ajakohasus	3,98	3,84***	3,97	3,83***	3,98	3,84***
Rahulolu riikliku hariduskorraldusega	3,67	3,51***	3,66	3,48***	3,66	3,51***
Rahulolu koolipidaja ja rahastusega	3,08	2,91***	3,09	2,78***	3,09	2,83***
Kooli maine	4,38	4,13***	4,40	3,70***	4,37	4,15***
Koostöine õpetamine	3,08	2,94**	3,07	2,92*	3,06	3,10
Individuaalne tunnustamine	4,63	4,57***	4,62	4,60	4,62	4,58
Õpioskuste toetamine	4,33	4,27**	4,32	4,35	4,32	4,36**
Õppetöö mõtestatus	4,44	4,38*	4,43	4,45	4,43	4,43
Õppijakeskne õpetamine	3,73	3,61***	3,71	3,66	3,71	3,69
Õppijate aktiivsuse toetamine	4,08	4,01**	4,07	4,11*	4,07	4,07

Märkus: Keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline erinevus nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$;

¹ hariduslike erivajadustega õpilased

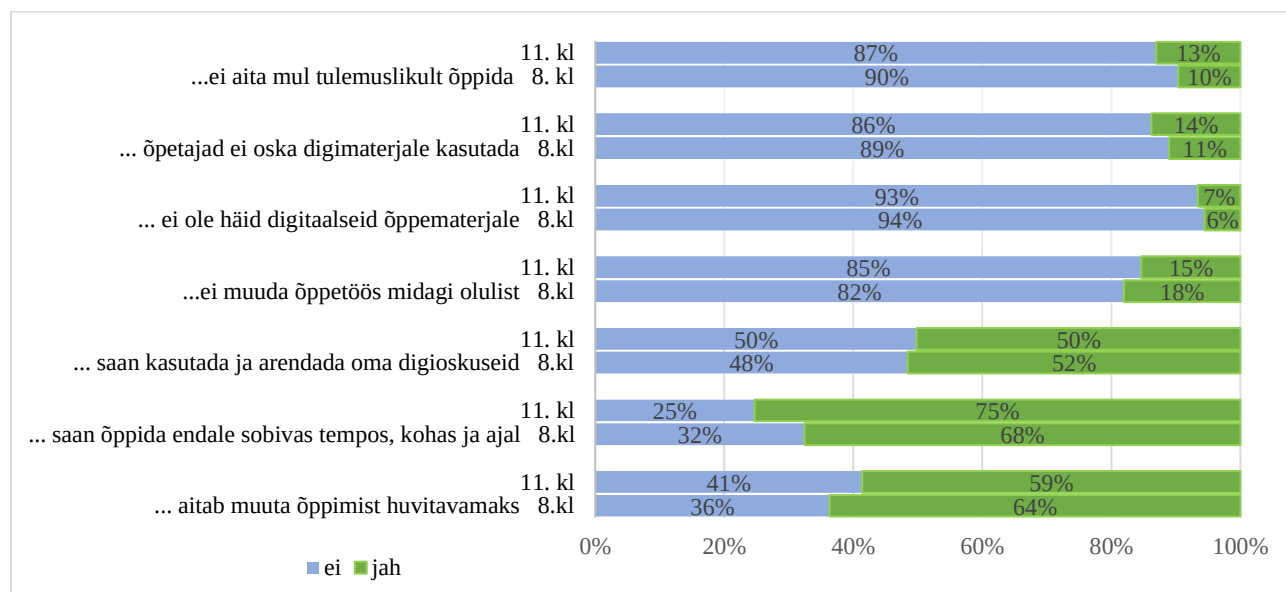
Enamust rahulolufaktoritest hindavad lapsevanemate poolt kiusamist kogenud õpetajad oluliselt madalamalt, kuid muutuva õpikäsituse faktorite keskmised hinnangud eristuvad üldisest mustrist. Muutuva õpikäsitluse faktorite keskmised hinnangud üldjuhul ei erine oluliselt sõltuvalt kogetud lapsevanemate poolsest kiusamisest. Sarnaselt kolleegide ja juhtkonna poolse kiusamisega kokku puutunud õpetajatele on ka lapsevanemate poolt kiusamist kogenud õpetajad kõrgemalt hinnanud õpioskuste toetamist, mis antud juhul osutus statistiliselt oluliseks.

Digivahendite kasutamine õppetöös

Digivahendite kasutamine õppetöös on üks osa muutuvast õpikäsitusest. Arvuti ja digimaterjalide kasutamise osas on õpilaste hinnangud valdavalt positiivsed ja enamus õpilastest leiavad, et õpetajad soosivad digivahendite kasutamist õppetöös. Samas on ka õpilasi, kes väidavad, et õpetajad ei suuna õppimisel piisavalt kasutama digivahendeid.

Joonisel 10 on toodud 8. ja 11. klassi õpilaste vastuste osakaalud õppetöös digivahendite kasutamisega seotud väidetele. Väitega, et arvuti kasutamine õppetöös nii koolis kui mujal ei meeldi, sest see ei aita tulemuslikult õppida ei nõustu valdav enamus kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilastest. Samuti on nii kaheksanda kui ka üheteistkümnenda klassi õpilased arvamusel, et õpetajate digivahendite ja digimaterjalide kasutamise oskus ei ole oluliseks probleemiks. Samas on üksikuid koole, kus üle viiendiku vastajatest leiab, et õpetajad ei oska digimaterjale ja -vahendeid hästi kasutada. Selliste koolide hulgas on erineva suuruse ja asukohaga koole ning ühtset mustrit taustatunnuste osas välja ei joonistu.

Heade digitaalsete õppematerjalide osas on vastajad vägagi üksmeelsed ning ainult 5,5% kaheksanda ja 6,5% üheteistkümnenda klassi õpilastest nõustub väitega, et arvuti kasutamine ei meeldi, kuna puuduvad head digitaalsed õppematerjalid.

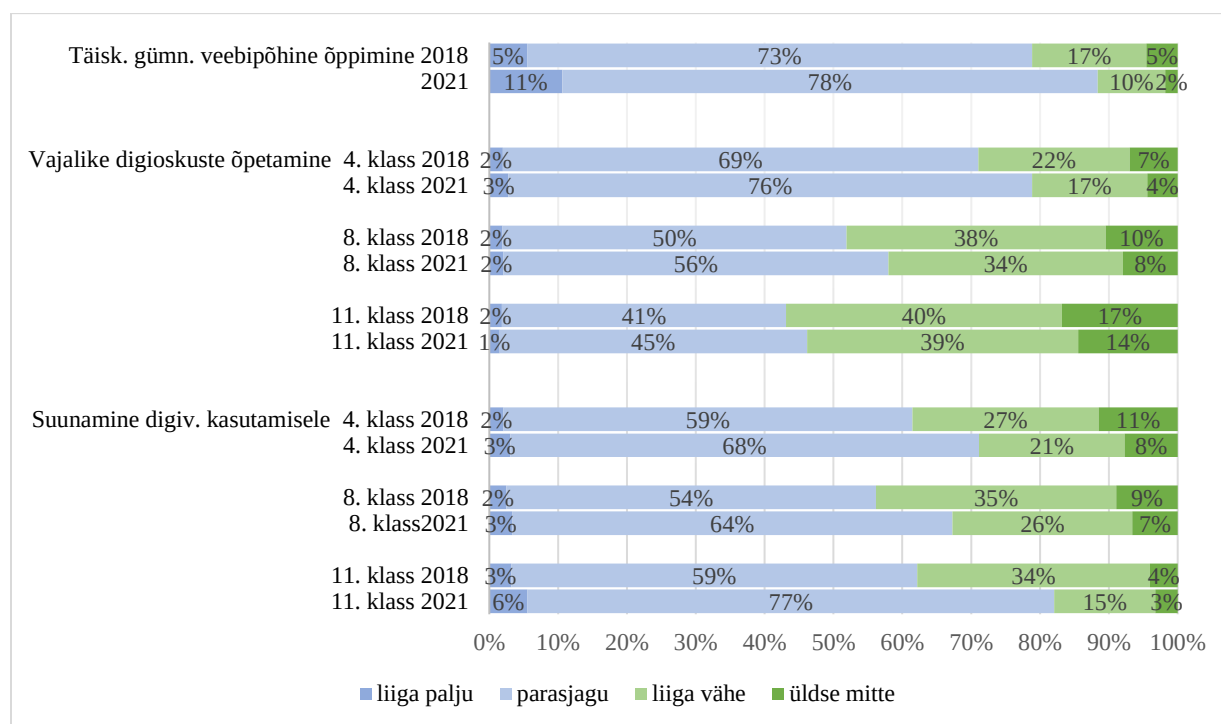

Joonis 10. Õpilaste hinnangud arvuti kasutamise meeldivusele ja vajalikkusele

Väitega, et arvuti kasutamine õppetöös nii koolis kui mujal meeldib, sest see aitab muuta õppimist huvitavamaks nõustub üle poole õpilastest. Digioskuste arendamise eesmärgil arvuti kasutamise osas õpilased üksmeelset hinnangut ei anna ning vastajate hinnangud jagunevad praktiliselt võrdselt nõustumise ja mittenõustumise vahel. Väide selle kohta, et arvuti kasutamine meeldib,

sest võimaldab õppida endale sobivas tempos on saanud nõustuva hinnangu 75,3% üheteistkümnenda ja 67,6% kaheksanda klassi õpilastelt.

Õpilaste hinnangud selle kohta, kui palju suunavad õpetajad kasutama erinevaid digivahendeid, on suhteliselt positiivsed. Joonisel 11 on toodud õpilaste hinnangute osakaalud õppetöös digivahendite kasutamisele, digioskuste õpetamisele ja kasutamisele suunamisele. Täiskasvanute gümnaasiumi õpilastele esitati digivahendite õppetöös kasutamise küsimus natukene teises sõnastuses võrreldes nooremate õpilastega. Võrreldes nooremate õpilastega leiab suurem hulk (11,0% vastajatest) täiskasvanute gümnaasiumi õppuritest, et õppetöös kasutatakse arvuti abi isegi liiga palju. Täiskasvanute gümnaasiumi õpilastest 77,8% leiab, et arvuti abil või veebipõhist õppimist on parasjagu. Valdav osa neljanda, kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilastest arvavad, et õpetajate poolt suunatakse neid digivahendeid kasutama parasjagu.

Joonis 11. Digivahendite kasutamine õppetöös õpilaste hinnangul 2018. ja 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal

Siiski leiab osa õpilastest, et õpetajad peaksid neid enam suunama digivahendite kasutamisele. 21,2% neljanda, 26,1% kaheksanda ja 14,7% üheteistkümnenda klassi vastajatest väidab, et õpetajad suunavad neid digivahendeid kasutama liiga vähe. Äärmuste osakaalud (digivahendeid kasutatakse liiga palju või digivahendeid ei kasutata üldse) jäävad 3% ja 8% vahele.

Õpilased on suhteliselt kriitilised koolitöös vajalike digioskuste õpetamise piisavuse osas ning nende õpilaste osakaal, kes leiavad, et koolis õppimiseks vajalikke digioskusi õpetatakse ebapiisavalt (liiga vähe või üldse mitte) on 53,9% üheteistkümnenda ja 42,0% kaheksanda klassi õpilaste hulgas. Neljanda klassi vastajad on oluliselt rahulolevamad ning ainult 21,1% õpilastest

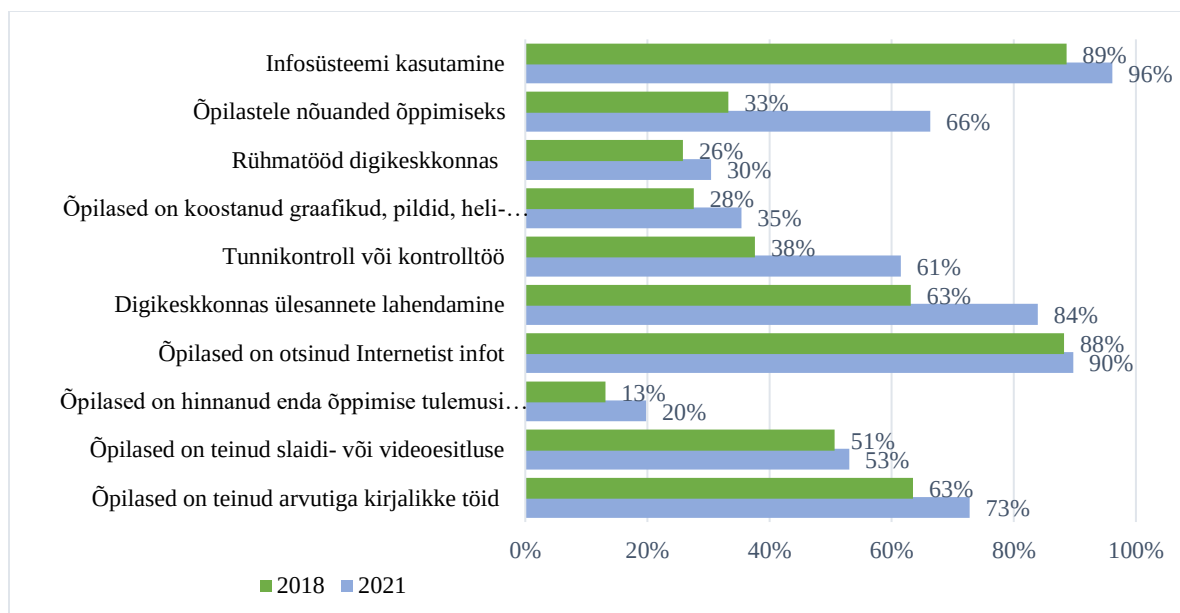
leiab, et digioskusi õpetatakse ebapiisavalt, samas 76,1% vastajatest kinnitab, et vajalikke digioskusi õpetatakse parasjagu.

Digivahendite kasutamise ja digioskuste õpetamise dünaamika välja toomiseks on võrreldud 2018. ja 2021. aasta küsitluse tulemusi (joonis 11).

Täiskasvanute gümnaasiumi õpilaste puhul arvuti abil või veebipõhise õppimise hinnangute osakaalud on muutunud 2021. aastaks positiivses suunas. Nende õpilaste osakaal, kes leidsid, et arvuti abil või veebipõhist õppimist on parasjagu, kasvas 73,4%-lt 77,8%-le. Vähenes õpilaste osakaal, kelle arvates veebipõhist õppimist on liiga vähe (16,6% vs 10,1%), samas kasvas ka veebipõhist õpet liiga paljaks pidavate õpilaste osakaal (4,5% vs 11,0%).

4., 8. ja 11. klassi õpilaste hinnang digioskuste õpetamisele on samuti liikunud positiivses suunas. Näiteks 76,1% neljanda klassi õpilaste arvates õpetatakse digioskusi parasjagu (võrreldes 69,1% 2018. aasta küsitluse tulemustel). Vähenes õpilaste osakaal, kelle hinnangul õpetatakse digioskusi liiga vähe või üldse mitte, sarnane dünaamika joonistub välja kõikide vanusegruppide puhul. Üheteistkümnenda klassi õpilaste vastuste põhjal on erinevate hinnangute osakaalude muutus teiste vanusegruppidega võrreldes natukene väiksem. Kõige enam on kasvanud nende õpilaste osakaal, kelle arvates digivahendite kasutamisele suunatakse parasjagu, üheteistkümnenda klassi õpilaste hulgas. Õpilaste osakaal, kelle arvates digivahendite kasutamisele suunatakse liiga vähe on 11. klassi õpilaste hulgas kahanenud 33,8%-lt 15,0%-le.

Õpetajate hinnangul on digivahendite kasutamine õppetöös suhteliselt tavapärane praktika ning kõige enam on õpetajad suunanud õpilasi internetist infot otsima (89,7% õpetajatest) ja kasutanud digivahendeid ka hinnete, kodutööde ja sõnumite edastamiseks (96,2% vastajatest). Digivahendite kasutamisel on siiski piisavalt arenguruumi, sest oma õppimise tulemusi on õpilased hinnanud ainult 19,8% ja rühmatöid on tehtud digikeskkonnas ainult 30,4% õppeainetes. Erinevaid digivahendeid kasutanud õpetajate osakaalud on toodud joonisel 12.

Joonis 12. Õppetöös erinevaid digilahendusi kasutavate õpetajate osakaalud 2018. ja 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal

Digivahendite kasutamine õppetöös on muutunud populaarsemaks ning kasvanud on õpetajate osakaal, kes erinevaid digilahendusi õppetöös kasutavad. Võrreldes 2018. aasta küsitluse tulemustega on kõige enam (kaks korda) kasvanud õpetajate osakaal, kes on digikeskkonnas andnud õpilastele nõuandeid õppimiseks. Oluliselt on kasvanud õpetajate osakaal, kes teevad õpilastele arvutis tunnikontrolli või kontrolltöö ja on lahendanud digikeskkonnas ülesandeid.

Lisas 6 on toodud õpetajate küsitluse tulemustel koostatud ülevaade digilahenduste kasutamisest õppetöös õpilaste vanuseastmete lõikes. Digitehnoloogiate kasutamine õppetöös on aktiivne juba algkoolis, veidi enam leiab kasutamist põhikoolis ja veelgi enam gümnaasiumi astmes. Kõige vähem on levinud digikeskkonnas õpilaste enesehindamise võimaluste kasutamine ja seda kõikides vanuseastmetes. Õpilaste enesehindamise võimalusi kasutavad kõige vähem algklassides õpetavad õpetajad, põhikoolis ja gümnaasiumis vastav osakaal kasvab. Kõige enam ja sõltumatult õpilaste vanuseastmest kasutatakse digitehnoloogiaid hinnete, kodutööde ja sõnumite edastamiseks kooli infosüsteemi kaudu. Internetist infot otsima suunamine ja tunnis või kodutööna digikeskkonnas ainealaste ülesannete lahendamine on suhteliselt tavapärane ja ei ole seotud õpilaste vanuseastmega.

Regressioonanalüüs (tabel 29) kirjeldab digivahendite kasutamist õppetöös, lähtudes õpetajate ja kooli taustatunnustest. Regressioonanalüüsis pole õpetaja sugu eraldi muutujana välja toodud, kuna nais- ja meesõpetajate vahel puudusid statistiliselt olulised erinevused digivahendite kasutamisel. Digivahendite kasutamise sagedus on hinnatud vastuste põhjal küsimusele „*Kui sageli Te ühe kursuse käigus lasete õpilastel digilahendusi kasutada?*“. Õpetajatel oli valida vastusevariantide vahel, mis on nende praktikale kõige lähedasem.

Tulemuste kodeerimisel kasutati järgmist lähenemist: õpilased ei kasuta antud kursustel õppides digilahendusi = 1; „mitte rohkem kui paaris tunnis“ võrdsustati 2-ga; „kuni pooltes tundides“ võrdsustati 3-ga; „rohkem, kui pooltes tundides“ võrdsustati 4-ga ning „peaaegu igas tunnis“ võrdsustati 5-ga.

Tabel 29. Digivahendite kasutamise sageduse kirjeldamine taustatunnuste abil

	regressioonifunktsiooni parameetri hinnang
Õpetaja staaž aastates	-0,003***
Kooli omandivorm (munitsipaalkool = 1; teised omandivormid = 0)	-0,140***
Õpetaja kodune keel (eesti keel = 1; teised keeled = 0)	-0,194***
Kooli asukoht (linnakool = 1; maakool = 0)	0,066**
Kasutamise sageduse muutus 2021. aasta vs 2018. (2021 = 1; 2018 = 0)	0,380***
Konstant	3,084***
R ²	0,030

Märkus: Hinnangud on statistiliselt olulised nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

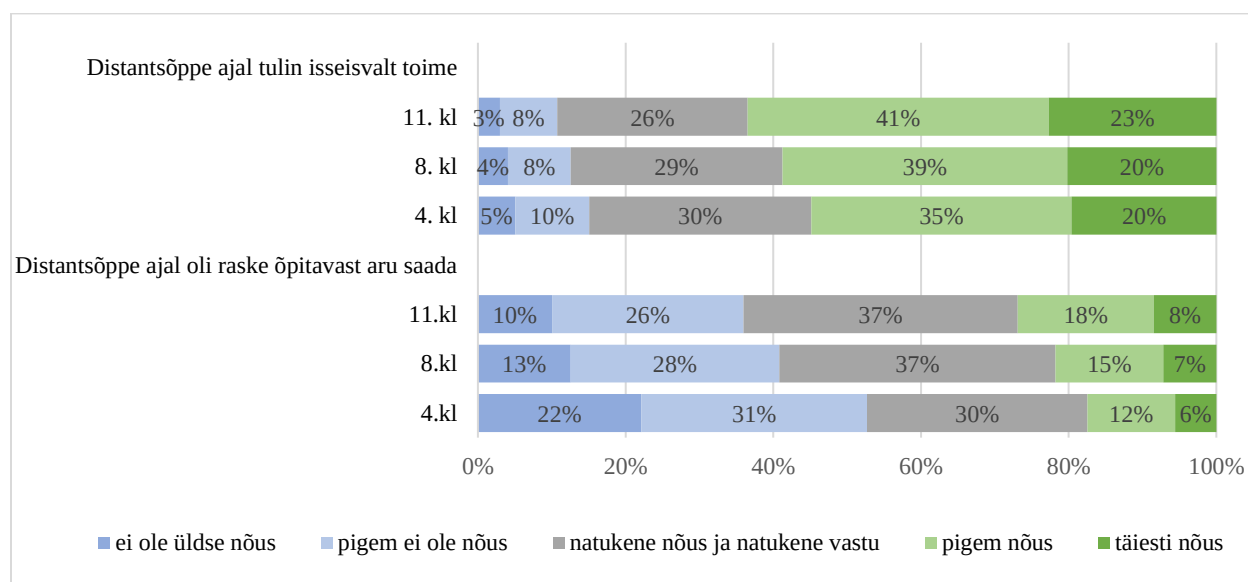
Kõige paremini kirjeldab statistiliselt oluliseks osutunud tunnustest digivahendite kasutamist dünaamika (digivahendite kasutamissageduse muutus võrreldes 2018. aasta tulemustega). Kooli asukoht osutus samuti statistiliselt oluliseks, linnakoolides kasutatakse digivahendeid veidi enam kui maakoolides. Õpetajate staaž, kooli omandivorm (munitsipaalkool), ja eesti keel koduse keelena on negatiivselt seotud digivahendite kasutamisega. Munitsipaalkoolides on digivahendite kasutamise sagedus madalam ning pikema staažiga (ja tõenäoliselt vanemaealised) õpetajad kasutavad digivahendeid õppetöös harvem.

Meeleolu ja stressi tajumine ning ajakulu digivahendite kasutamisele nn koroonakriisi ajal

Õpilaste distantsõppe ajal õppimisega seotud raskused ja hinnangud iseseisvalt õppimisega toimetulekule

COVID-19 lai levik tõi endaga kaasa eriolukorra kehtestamise Eestis, mis muutis ka senist tavapärase hariduselu korraldust. Distantsõppega kaasnesid uued väljakutsed ning tavapärasest täielikult erinev õpikogemus nii õpilastele, õpetajatele kui ka lapsevanematele. Rahuloluküsitluse käigus esitati kõikidele sihtgruppidele küsimusi nende emotsioonide ja pingete tajumise kohta distantsõppe ajal. Distantsõppe ajal erinevatele tegevustele kulunud aja ja probleemide analüüsimisel on vaatluse alla võetud ainult need õpilased, kes küsitluses antud vastuste põhjal olid mingisuguse perioodi õppeaastast distantsõppel.

Õpilaste hinnangute jaotus distantsõppe ajal õppimisega toimetulekut puudutavatele väidetele on esitatud joonisel 13. Rühmitades individuaalsed vastused väitele „*distantsõppe ajal oli mul raske õpitavast aru saada*” selgub, et õpitavast arusaamise üle vastajad pigem ei kurda. Kõikides vanusegruppides domineerib neutraalne vastus (natukene nõus ja natukene vastu). Neljanda klassi õpilased olid suhteliselt positiivsed ja üle poole vastajatest leiab, et ei ole selle väitega nõus või pigem ei ole nõus. Vanemate klasside õpilaste puhul oli nimetatud väitega mittenõustujate osakaal väiksem (40,8% ja 36,0%). Distantsõppe ajal õpitavast arusaamise raskustega nõustujate (väitega pigem nõus või täiesti nõus) osakaalud on suuremad vanemate õpilaste grupis ning jäävad vahemikku 17,5% – 26,9%.

Joonis 13. Õpilaste hinnangute jaotus väidetele „distantsõppe ajal oli mul raske õpitavast aru saada“ ja „distantsõppe ajal tulin õppimisega iseseisvalt toime“

Sõltumata õpilase vanusegrupist on väitega, et õpitavast oli raske aru saada, täielikult nõustujate hulk võrdlemisi väike ja suhteliselt sarnane (5,6%, 7,2% ja 8,5%).

Joonisel 13 toodud hinnangute jaotus võimaldab järeldada, et üle poole õpilastest kõikides vanusegruppides nõustuvad väitega, et nad tulid distantsõppe ajal õppimisega iseseisvalt toime.

Kõigi kolme vanusegrupi puhul on õpilased olnud distantsõppe ajal suhteliselt iseseisvad ning mingil määral täiendavat abi on vajanud alla poole õpilastest. Kõikides vanusegruppides joonistub õpilaste hinnangute puhul välja sarnane muster, iseseisvalt õppimisega toimetuleku osas mittenõustujate (õpilased, kes väitega ei nõustunud või pigem ei nõustunud) osakaal ei ületa 15%.

Ajakulu erinevatele õppimisega seotud tegevustele õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate hinnangute põhjal

Küsitluses paluti õpilastel hinnata neljale erinevale tegevusele (uute vahendite/keskkondade tundmaõppimine, suhtlus klassikaaslastega koolitööde teemal, iseseisev ülesannete lahendamine ja üle veebi tundides osalemine) päevas kulutatud aega distantsõppe ajal.

Õpilaste hinnangute jaotus ajakulule distantsõppe ajal on toodud tabelis 30.

Tabel 30. Õpilaste hinnangute jaotus ajakulule distantsõppe ajal

	ei kulunudki	1-2 tundi	2-3 tundi	3-4 tundi	4-5 tundi	5-6 tundi	6-7 tundi	rohkem kui 7 tundi
Zoomi, GoogleMeetsi jms vahendusel tundides osalemine								
4. klass	11.9%	46.5%	17.5%	10.9%	6.9%	3.6%	0.8%	2.1%
8. klass	6.1%	24.3%	21.6%	18.9%	13.0%	8.3%	6.1%	2.1%
11. klass	2.2%	15.3%	20.9%	22.7%	17.3%	9.9%	7.8%	4.0%
Iseseisev ülesannete lahendamine								
4. klass	7.7%	60.9%	18.3%	6.6%	2.9%	1.6%	0.6%	1.6%
8. klass	2.2%	32.6%	29.1%	18.2%	8.3%	4.5%	2.6%	2.4%
11. klass	1.3%	24.8%	29.6%	21.0%	12.1%	6.1%	2.9%	2.2%
Suhtlus klassikaaslastega koolitööde teemal								
4. klass	40.5%	45.8%	7.5%	2.7%	1.4%	0.9%	0.3%	0.8%
8. klass	32.2%	48.4%	10.0%	4.6%	2.4%	1.3%	1.1%	0.2%
11. klass	19.9%	53.8%	14.2%	5.6%	2.6%	1.6%	0.9%	1.5%
Uute vahendite/keskkondade tundmaõppimine								
4. klass	33.9%	49.2%	10.1%	3.2%	1.5%	1.0%	0.4%	0.8%
8. klass	56.8%	31.6%	5.9%	2.7%	1.3%	0.6%	0.5%	0.7%
11. klass	61.4%	28.8%	5.0%	2.2%	1.2%	0.7%	0.2%	0.4%

Distantsõppe ajal uute vahendite tundmaõppimisele kulutasid praktiliselt kõikide vanusegruppide õpilased aega minimaalselt, see tähendab keskmiselt päevas kas üldse mitte või 1-2 tundi (ligikaudu 83-90% õpilastest). Väike oli ka ajakulu suhtlusele klassikaaslastega koolitööde teemadel: valdav osa õpilastest ei kulutanud sellele tegevusele aega või 1 kuni 2 tundi päevas. Kõige tüüpilisemalt kulutasid iseseisvale ülesannete lahendamisele neljanda ja kaheksanda klassi õpilased 1-2 tundi päevas (vastavalt 60,9% ja 32,6% vastajatest) ning üheteistkümnenda klassi grupis 2-3 tundi (29,6% vastajatest). Kui neljanda klassi puhul domineerib ülekaalukalt vastus 1-2 tundi, siis vanemate õpilaste puhul on jaotumine ühtlasem.

Suhteliselt suur hulk õpilasi (nooremas vanusegrupis kuni 11,9% vastajatest) leiab, et aega ei kulunudki *online* tundides osalemisele. Iseseisvale ülesannete lahendamisele kulus veerandil kuni kuuekümnendil protsendil vastajatest kõigest 1-2 tundi.

Õpetajad hindasid küsitluse käigus päevast ajakulu uute vahendite/keskkondade tundmaõppimisele, kogemuste vahetusele teise kooli õpetajatega, suhtlusele lapsevanematega, koostööle kolleegidega, õpilastele tagasiside andmisele, õpilaste hindamisele, otsesuhtlusele ja õppetöö läbiviimisele video või audio vahendusel, õppematerjalide koostamisele ja ülesseadmisele ning järgmise päeva õppetegevuste planeerimisele (tabel 31).

Tabel 31. Õpetajate hinnangute jaotus ajakulule distantsõppe ajal

	ei kulu- nudki	kuni 0,5 tundi	0,5-1 tundi	1-2 tundi	2-3 tundi	3-4 tundi	4-5 tundi	üle 5 tundi
Järgmise päeva õppetegevuste planeerimine	2.5%	10.1%	23.7%	32.3%	18.8%	7.4%	2.9%	2.4%
Ülesannete/õppematerjalide koostamine ja ülesseadmine	1.2%	4.9%	16.5%	32.1%	30.2%	9.9%	3.5%	1.8%
Otsesuhtlus - õppetöö läbiviimine õpilastega video/audio vahendusel	6.8%	5.6%	11.1%	18.6%	19.1%	17.2%	13.6%	7.9%
Õpilaste hindamine	2.5%	10.1%	23.7%	32.3%	18.8%	7.4%	2.9%	2.4%
Õpilastele tagasiside andmine	1.2%	10.2%	25.4%	32.5%	18.1%	7.3%	2.9%	2.5%
Koostöö kolleegidega	12.1%	36.6%	31.2%	14.8%	3.5%	1.1%	0.4%	0.3%
Suhtlus lapsevanematega	20.4%	41.0%	24.6%	10.1%	2.4%	0.8%	0.4%	0.3%
Kogemuste vahetus teise kooli õpetajatega	48.9%	30.2%	13.8%	5.1%	1.5%	0.3%	0.2%	0.2%
Uute vahendite/keskkondade tundmaõppimine	8.9%	25.3%	29.6%	20.9%	9.0%	3.3%	1.4%	1.6%

Ajakulu jaotus erinevate tegevuste lõikes ei ole sarnane. Mõned tegevused olid teistega võrreldes tunduvalt ajamahukamad, näiteks õpilastele tagasiside andmine oli õpetajatelt suhteliselt palju aega nõudev, samuti õppematerjalide koostamine ning järgmise päeva õppetegevuste

planeerimine. Kogemuste vahetus teise kooli õpetajatega ei võtnud üldse aega või kuni pool tundi päevas valdaval enamusel õpetajatest. Üle poolte õpetajatest hindas oma ajakulu lapsevanematega suhtlemisel väikeseks.

Lapsevanemad hindasid päevast ajakulu distantsõppe ajal teistsuguste väidete abil võrreldes õpilaste ja õpetajatega (tabel 32). Kõige rohkem võttis 4. klassi lapsevanematel aega lisamaterjalide otsimine, uute vahendite ja keskkondade tundmaõppimine ning laste toetamine iseseisvate ülesannete lahendamisel. Õpetajatega suhtlemisele kulus lapsevanemate hinnangul väga vähe aega, mis langeb kokku ka õpetajate antud hinnangutega.

Tabel 32. Lapsevanemate hinnangute jaotus distantsõppe ajal laste hinnangute jaotus ajakulule distantsõppe ajal

	ei kulugi	vähem kui tund	1-2 tundi	3-4 tundi	5-6 tundi	üle 7 tunni	ei tea
4. klassi lapsevanemad							
Lapse toetamine iseseisvate ülesannete lahendamisel	5.0%	32.0%	38.5%	17.8%	3.9%	1.3%	1.5%
Iseseisvate tööde sooritamine lapse eest	70.7%	15.0%	7.2%	2.0%	0.2%	0.3%	4.6%
Lisamaterjalide otsimine, et ise õpitavatest teemadest paremini aru saada	30.3%	45.3%	18.8%	2.7%	0.4%	0.1%	2.5%
Uute vahendite/keskkondade tundmaõppimine	18.1%	55.0%	18.1%	3.3%	0.3%	0.2%	5.1%
Lapse veenmine õppima asumiseks	35.3%	39.9%	15.3%	4.3%	1.2%	1.7%	2.2%
Suhtlus õpetajatega	44.7%	41.7%	4.0%	0.9%	0.1%	0.2%	8.3%
8. klassi lapsevanemad							
Lapse toetamine iseseisvate ülesannete lahendamisel	22.9%	43.7%	20.3%	7.0%	2.0%	1.1%	3.0%
Iseseisvate tööde sooritamine lapse eest	81.8%	8.8%	4.6%	1.5%	0.3%	0.2%	2.7%
Lisamaterjalide otsimine, et ise õpitavatest teemadest paremini aru saada	41.6%	34.7%	17.1%	3.0%	0.4%	0.2%	3.0%
Uute vahendite/keskkondade tundmaõppimine	56.0%	29.6%	8.6%	2.4%	0.1%	0.3%	3.0%
Lapse veenmine õppima asumiseks	45.9%	31.6%	13.0%	4.3%	0.9%	1.9%	2.4%
Suhtlus õpetajatega	58.7%	29.4%	3.4%	0.9%	0.1%	0.1%	7.4%

Et laste toetamine nõudis lapsevanematelt oluliselt rohkem aega võrreldes teiste tegevustega, on 4. klassi korral väga ootuspärane. Väikestel lastel ei ole veel piisavalt arenenud iseseisvust ja enesejuhtimise oskusi ning vajadus täiskasvanute toe järele on üsna suur. 39,6% vanematest on

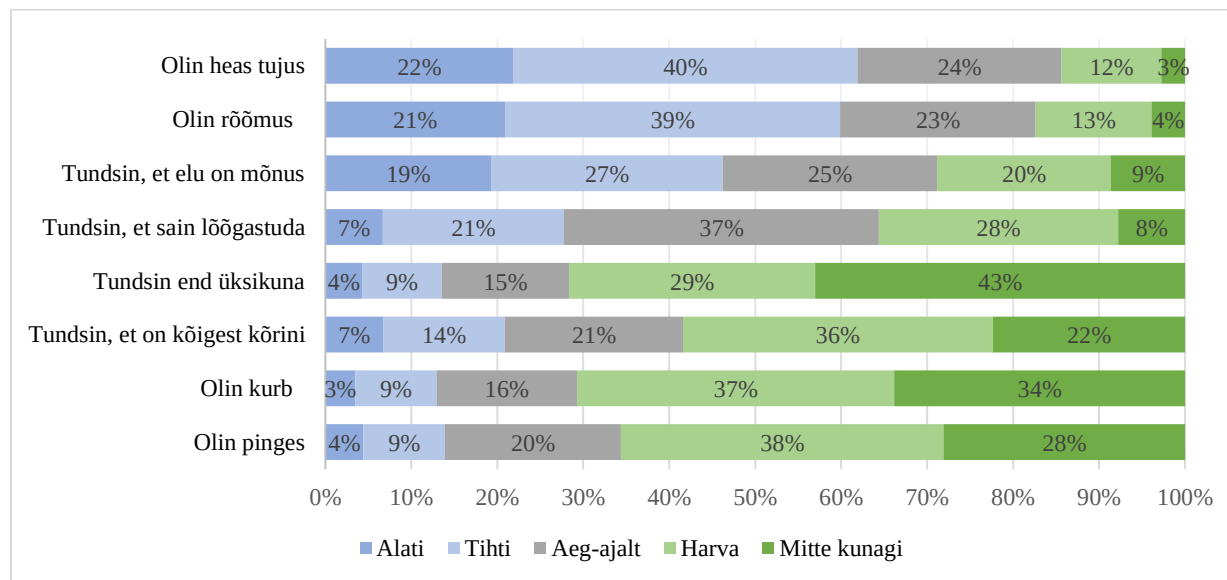
väitnud, et neil kulub päevas 1-2 tundi lapse toetamiseks ülesannete lahendamisel, mis tähendab peaaegu tervet tööpäeva nädala kohta.

Digiõppele kulunud aja jagunemine erinevate tegevuste vahel on kaheksanda klassi lapsevanemate puhul oluliselt teistsugune võrreldes neljanda klassi õpilaste lapsevanematega. Kui lisamaterjali otsimisele kulus mõlemas vanuseastmes praktiliselt sama palju aega, siis uute vahendite ja keskkondade tundmaõppimine ja lapse toetamine isaseisvate ülesannete lahendamisel võttis kaheksanda klassi õpilaste lapsevanematel oluliselt vähem aega.

Meeleolu koroonakriisi ajal

Grupeerides vastused küsimustele, mis käsitlesid õpilaste meeleolu ja suhtumist koroonakriisi ajal positiivsete (olin heas tujus, olin rõõmus jt) ja negatiivsete (olin kurb, olin pinges jt) väidete gruppideks, saab järeldada, et õpilaste hinnangud meeleolule ja suhtumisele on viimase õppeaasta kokkuvõttes olnud võrdlemisi heterogeensed.

Joonistele 14 kuni 17 on koondatud neljanda, kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi ning täiskasvanute gümnaasiumi õpilaste hinnangud oma meeleoludele ja emotsioonidele koroonakriisi ajal.

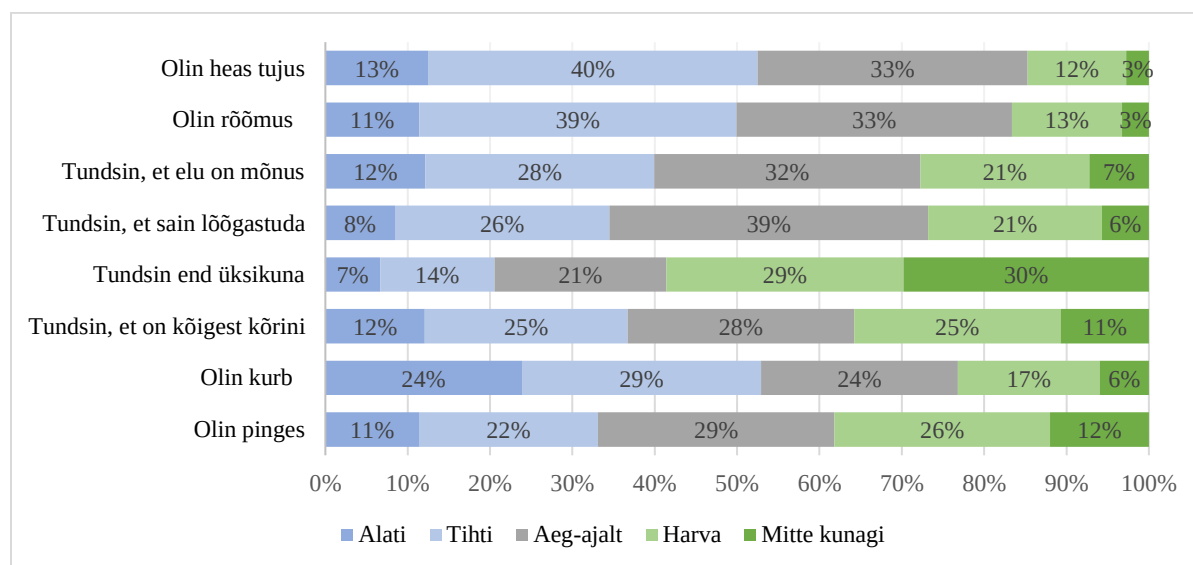

Joonis 14. Neljanda klassi õpilaste hinnangud meeleolule koroonakriisi ajal

Koroonakriisi ajal said kõige enam enda hinnangul lõõgastuda üheteistkümnenda ja kaheksanda klassi õpilased (33,5 % ja 34,5% vastajatest) ning vähem lõõgastuda täiskasvanute gümnaasiumi õppijad (25,4% vastajatest). Neljanda klassi õpilaste antud vastuste põhjal üle poole vastajatest

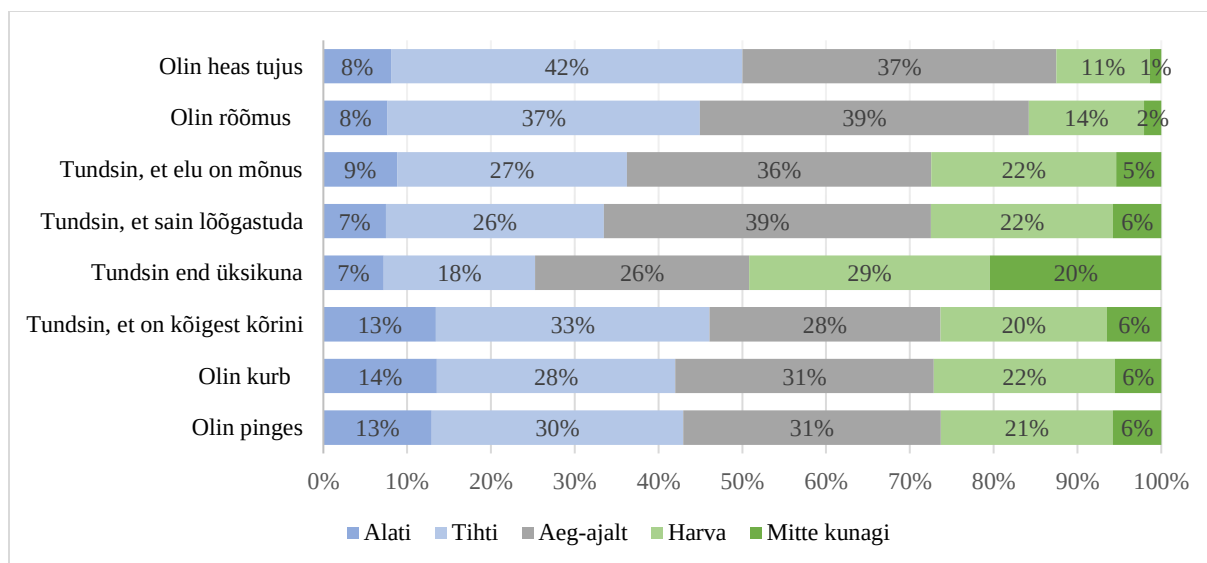
olid heas tujus ja rõõmsad alati või tihti Kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilastest olid enda hinnangul alati või tihti heas tujus samuti pooled vastajatest.

Suhteliselt üksmeelne on olnud erinevate vanusegruppide õpilaste hinnang väitele, et elu tundus nende arvates mõnus. Jättes kõrvale nn neutraalse hinnangu (aeg-ajalt) jäävad neljanda, kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi vastajate hulgas domineerima positiivsemad hinnangud. Kõige enam oli vastajaid neljanda klassi grupis, kes leiavad, et elu on mõnus – 46,2%, täiskasvanute gümnaasiumi õppijate hinnangud on pessimistlikumad ning ainult 32,0% vastajatest leiab, et elu on mõnus.

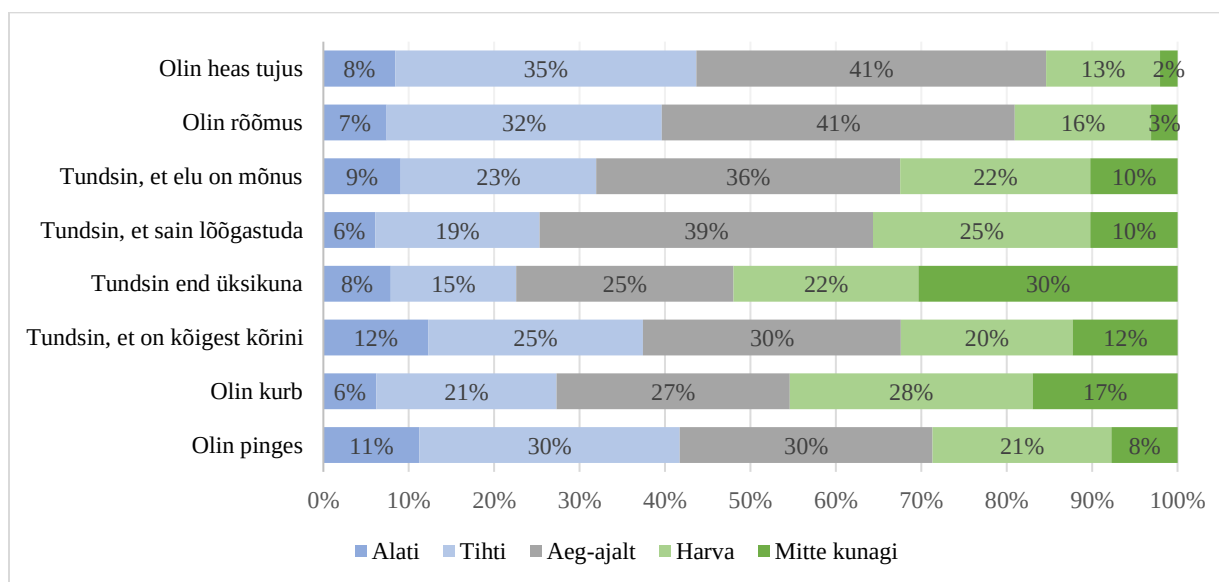
Joonis 15. Kaheksanda. klassi õpilaste hinnangud meeleolule koroonakriisi ajal

Negatiivseid emotsioone kirjeldavate väidete puhul on kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste hulgas neid, kes tunnetasid kurbust, pinget ja tüdimust alati või tihti, oluliselt enam võrreldes õpilaste osakaaluga, kes andsid samale küsimusele vastuseks harva või mitte kunagi. Nooremad vastajad on olnud kõige vähem pinges: peaaegu 2/3 õpilastest leidsid, et nad ei olnud üldse pinges või olid pinges harva.

Joonis 16. Üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnangud meeleolule koroonakriisi ajal

Täiskasvanute gümnaasiumi ja üheteistkümnenda klassi õpilaste puhul on nende õpilaste osakaalud, kes tunnetasid koroonakriisi ajal pinges olemist, nooremate õpilastega võrreldes oluliselt suuremad: 8. klassi õpilastest 33,1%, 11. klassi õpilastest 42,9% ning täiskasvanute gümnaasiumi õpilastest 41,7%. Negatiivsete emotsioonide ja tunnete küsimustele vastates on vanemad vastajad teatud määral pessimistlikumad. Nii näiteks leidis 46,1% üheteistkümnenda klassi õpilastest, et neil on „kõigest kõrini“ tihti või alati. Samas neljanda klassi õpilastest andis sama hinnangu ainult 20,9% vastajatest.

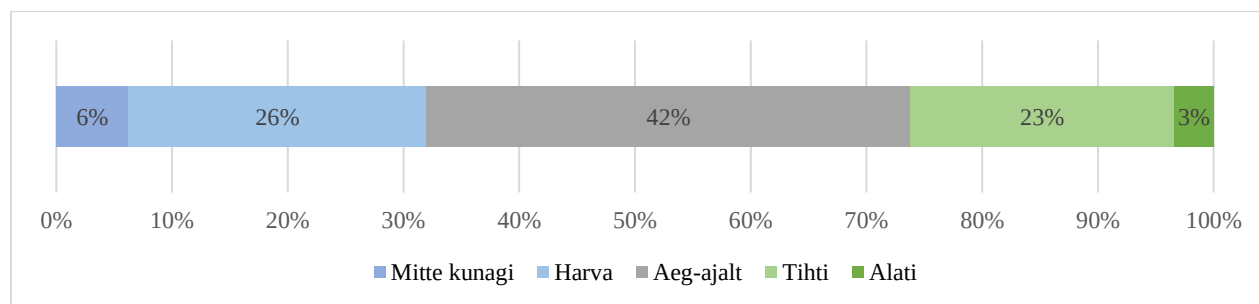

Joonis 17. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate hinnangud meeleolule koroonakriisi ajal

Selgelt joonistub teiste hulgas välja neljanda klassi õpilaste positiivsem hinnang: ainult 13,5% vastajatest leidis, et nad tundsid end üksikuna tihti või alati. Sarnane muster joonistub välja ka kurbusele antud hinnangute osas.

Täiskasvanute gümnaasiumi õppijatel lisandus paljudele vastajatest lisaks oma muutunud õppe- või töökorraldusele täiendava koormusena ka oma laste toetamine koroonakriisi ajal. Erivajadusega õpilaste osatähtsus on täiskasvanute gümnaasiumi õppurite hulgas suurem kui teistes gruppides, mis võib hinnanguid samuti mõjutada.

Õpetajatelt küsiti erinevaid stressi faktoreid kirjeldades, kas nad on viimasel ajal nimetatud stressi tunnuseid märganud (joonis 18). Õpetajate grupis on stressi kaardistatud pinge, rahutuse, närvilisuse, ärevuse ning samuti magamisraskuste kogemise kaudu. Suur osa õpetajatest (42,2%) annab oma stressi kogemusele neutraalse hinnangu (aeg-ajalt) ning äärmuslike hinnangute osakaalud jäävad suhteliselt väikeseks. Tihti või alati koges stressi 26,1% küsitluses osalenud õpetajatest ning harva või mitte kunagi praktiliselt kolmandik.

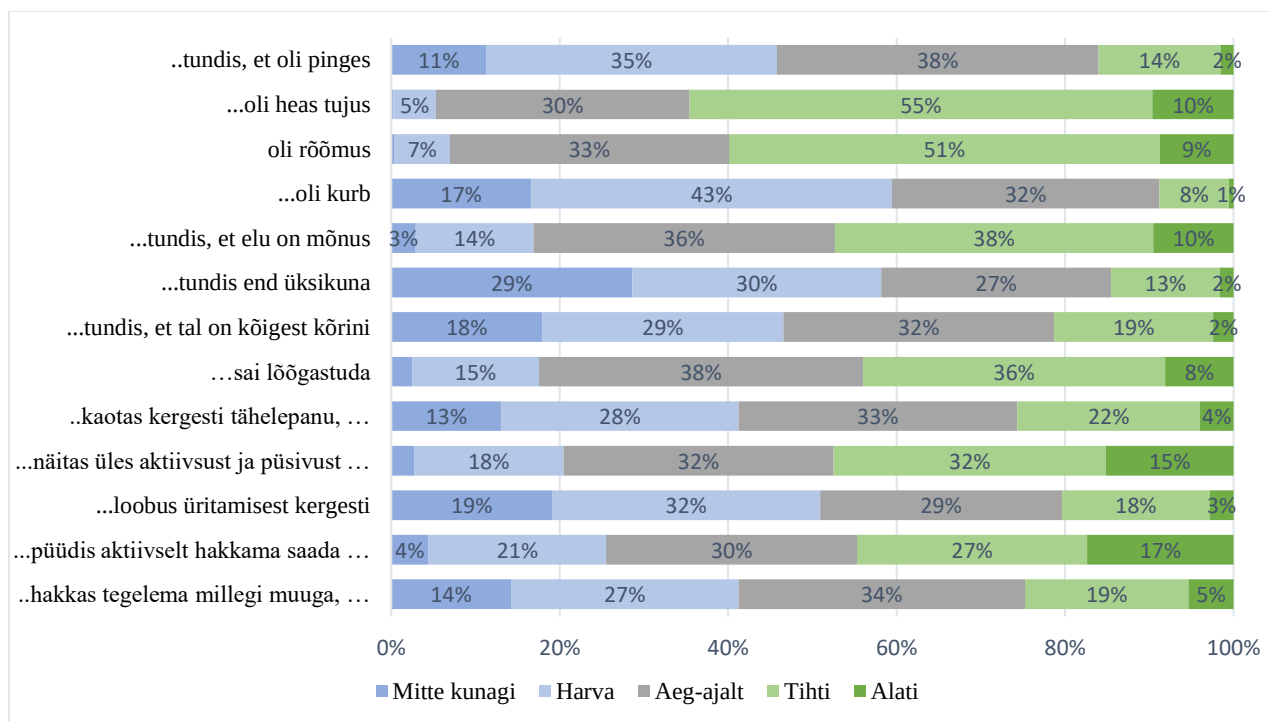

Joonis 18. Õpetajate stressi tajumisele antud hinnangute jaotus

Kuna neljanda ja kaheksanda klassi õpilased hindasid oma meeleolu koroonakriisi ajal suhteliselt erinevalt, siis sellest tulenevalt on võetud vaatluse alla ka lapsevanemate hinnangud oma lapse meeleolude kirjeldamiseks kahe laste vanusegrupi puhul eraldi (joonised 19 ja 20).

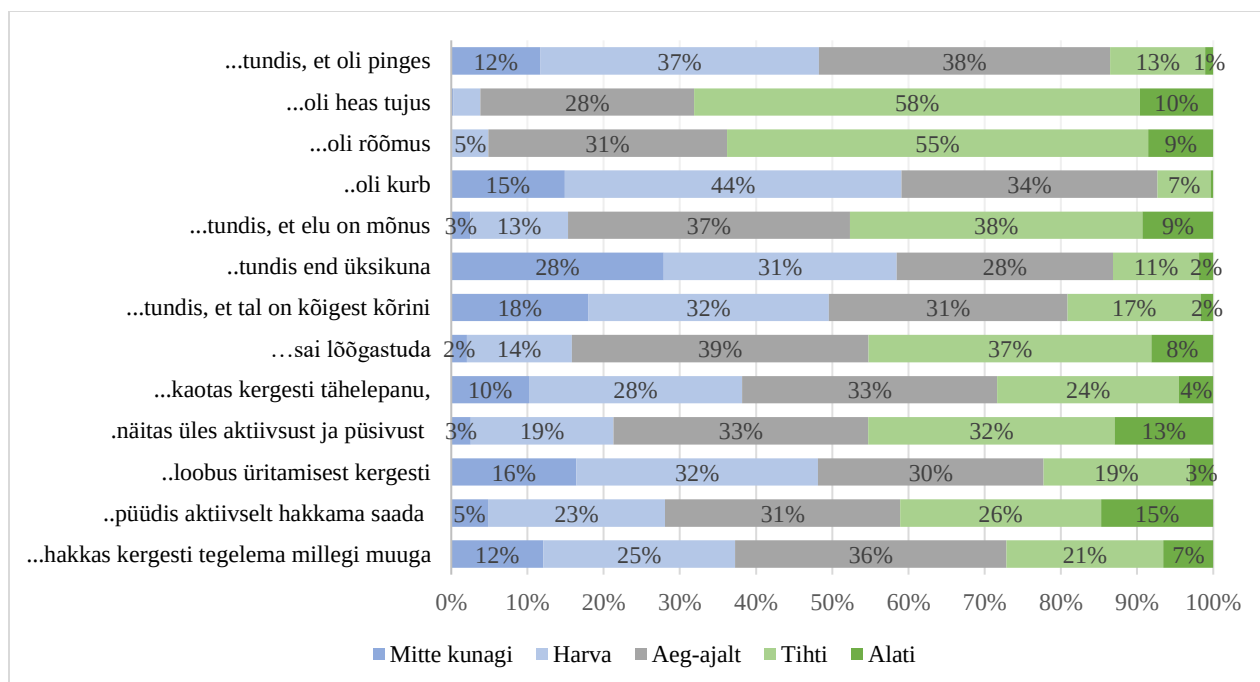
Lisaks hinnangutele laste meeleolude kohta paluti lapsevanematel hinnata ka lapse tegevusi koroonakriisi ajal. Nii esitati lapsevanematele küsimusi ka selle kohta, kas laps kaotas kergesti tähelepanu, kui tegevus või ülesanne ei sujunud, näitas üles aktiivsust ja püsivust tegevustes ja ülesannete lahendamisel jne.

Kui laste antud hinnangud oma meeleoludele erinevad vanusegruppide võrdluses suhteliselt palju, siis lapsevanemate hinnangute puhul ei joonistu välja nii suuri erinevusi.

Joonis 19. Lapsevanemate hinnangute jaotus oma 4. klassis õppiva lapse tegevuste ja meeleolude kirjeldamiseks koroonakriisi ajal

Lapsevanemate hinnangutest oma lapse meeleolule koroonakriisi ajal jääb domineerima pigem positiivne toon. Nii leiab ligikaudu 64% kaheksanda ja 60% neljanda klassi laste lapsevanematest, et laps oli tihti või alati rõõmus. Sarnane hinnang esitati ka selle kohta, et laps oli heas tujus (seda arvab ligikaudu 2/3 lapsevanematest). Samuti on lapsevanemate hinnangul suur hulk kaheksanda ja neljanda klassi lastest püüdnud aktiivselt hakkama saada ka raskete tegevuste ja ülesannetega. Lapsevanemate hinnangud on paljudel juhtudel laste poolt antud hinnangutest positiivsemad.

Joonis 20. Lapsevanemate hinnangute jaotus oma 8. klassis õppiva lapse tegevuste ja meeleolude kirjeldamiseks koroonakriisi ajal

Lapsevanemate hinnangul olid laste suurimad murekohad koroonakriisi ajal järgmised:

- 1) laps hakkas kergesti tegelema millegi muuga, kui tegevuses või ülesandes ilmnesid raskused;
- 2) loobus üritamisest kergesti
- 3) laps kaotas kergesti tähelepanu.

Eelpool toodud väite puhul andis keskmiselt iga viies lapsevanem hinnanguks „tihti“ ja iga kolmas vanem „aeg-ajalt“. Neid, kelle lastel mitte kunagi selliseid probleeme ei esinenud, oli ligikaudu 13-14%.

Laste meeleolu koroonakriisi ajal vanematele väga suurt muret ei tekitanud. Valdav enamus lapsevanemaid vastas, et lapsed said lõõgastuda ja lapsed tundsid, et elu on mõnus. Samas arvati ka, et lapsed tundsid end üksikuna ja veidi üle poole vanematest arvas, et lapsed olid aeg-ajalt, tihti või alati pinges. Mõnevõrra vastuolulised hinnangud on lapsevanemate poolt antud laste end kurva ja rõõmsana tundmise kohta.

Õpilaste meeleolu ja pinges oleku hinnangud seostuvad distantsõppe ajal ka erinevatele õppetegevustele kulunud ajaga (tabel 33). Analüüsitud on kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnanguid. Jagades õpilased kahte gruppi (õpilased, kes tunnetasid koroonakriisi ajal pinget alati ja tihti ning õpilased, kes tunnetasid pinges olekut harva või mitte kunagi), ilmneb suhteliselt selge käitumismuster. Õpilastel, kes olid vähem pinges, kulus iseseisvale ülesannete lahendamisele vähem aega. Sarnane jaotus ilmneb nii kaheksanda kui ka üheteistkümnenda klassi vastajate hulgas.

Tabel 33. 8. ja 11. klassi õpilaste ajakulu distantsõppe ajal sõltuvalt õpilaste pinge tunnetusest

		ei kulu- nudki	1-2 tundi	2-3 tundi	3-4 tundi	4-5 tundi	5-6 tundi	6-7 tundi	üle 7 tunni
8. klass									
tundides osalemine	pinges harva	2.9%	18.8%	22.3%	21.9%	16.6%	7.2%	7.2%	3.0%
	pinges sageli	2.0%	12.4%	19.1%	23.1%	18.2%	11.5%	8.7%	5.0%
ülesannete lahendamine	pinges harva	1.8%	33.9%	31.9%	16.7%	9.5%	3.5%	1.7%	1.0%
	pinges sageli	1.1%	18.3%	27.5%	22.9%	14.5%	8.1%	4.3%	3.2%
suhtlus klassi- kaaslastega	pinges harva	25.4%	52.4%	12.6%	3.5%	2.3%	1.6%	1.2%	1.2%
	pinges sageli	19.2%	52.8%	14.8%	6.7%	2.6%	1.4%	0.9%	1.5%
uute vahendite tundmaõppimine	pinges harva	66.8%	24.7%	4.5%	2.3%	0.6%	0.6%	0.2%	0.2%
	pinges sageli	60.1%	29.8%	4.8%	2.5%	1.4%	0.5%	0.4%	0.4%
11. klass									
tundides osalemine	pinges harva	7.1%	27.3%	22.4%	16.5%	12.2%	8.2%	4.9%	1.5%
	pinges sageli	5.6%	20.9%	20.5%	20.4%	13.6%	8.8%	7.3%	2.9%
ülesannete lahendamine	pinges harva	3.0%	41.8%	29.9%	14.6%	5.4%	3.0%	1.3%	1.0%
	pinges sageli	1.9%	22.3%	26.2%	21.6%	11.9%	7.3%	4.4%	4.5%
suhtlus klassi- kaaslastega	pinges harva	35.8%	46.9%	8.2%	4.1%	1.9%	0.9%	0.7%	1.5%
	pinges sageli	29.5%	46.2%	11.5%	4.7%	2.6%	1.7%	1.5%	2.5%
uute vahendite tundmaõppimine	pinges harva	59.5%	30.1%	5.8%	2.5%	1.0%	0.3%	0.3%	0.5%
	pinges sageli	55.0%	31.8%	5.9%	2.8%	1.8%	0.8%	0.8%	1.2%

Üheteistkümnenda klassi õpilased suhtlesid klassikaaslastega koolitööde teemal enam võrreldes kaheksanda klassi õpilastega, kuid mõlema vanusegrupi puhul kulus enam pinges olevatel õpilastel sellisele suhtlusele rohkem aega. Uute vahendite ja keskkondade tundmaõppimisele ei kulutanud harva pinges olnud üheteistkümnenda ja kaheksanda klassi õpilased aega vastavalt 66,8% ja 59,5% juhtudest.

Kuigi tundides osalemisele peaks ajakulu olema sarnane, siis selgub vastustest, et pinget tajunud õpilased kulutasid enda hinnangul oluliselt enam aega võrreldes oma eakaaslastega, kelle pinge tajumine oli väiksem. Kõige väiksema stressiallikana õpilaste jaoks distantsõppe ajal tundub vastuste jaotuse põhjal olevat uute vahendite ja keskkondade tundmaõppimine.

Võrreldes vastuseid küsimusele selle kohta, kas distantsõppe ajal oli raske õpitavast aru saada, ilmneb statistiliselt oluline erinevus ($p < 0,001$) kahe õpilasgrupi vahel. Need õpilased, kes olid pinges alati või tihti, tunnetasid oluliselt enam, et distantsõppe ajal oli õpitavast raske aru saada. Alati või tihti pinges olevate üheteistkümnenda klassi õpilaste keskmine hinnang väitele, et distantsõppe ajal oli raske õpitavast aru saada on 3,25 ja harva või mitte kunagi pinget tajunud õpilaste keskmine hinnang 2,42. Kaheksanda klassi õpilaste vastavad keskmised hinnangud on 3,20 ja 2,37 ning neljanda klassi õpilaste keskmised hinnangud antud väitele on 3,07 ja 2,29.

Võrreldes kooliga rahulolu, ilmneb seos distantsõppes raskuste tunnetamisel ja kooliga rahulolu vahel. Grupeerides õpilased vastavalt väitele „*distantsõppe ajal oli raske õpitavast aru saada*“ antud hinnangutele (nõustun täielikult ja ei nõustu), on kooliga rahulolu hinnangud oluliselt erinevad ($p < 0,05$). Ilmneb, et õpilased kes distantsõppe ajal olulisi raskusi ei tunnetanud annavad kõrgemad hinnangud kooliga rahulolule ja enamusele rahulolufaktoritest.

Kokkuvõte

2021. aasta rahuloluküsitlus võimaldab analüüsida rahulolu haridusega kõigis kolmes sihtgrupis (õpilased, õpetajad ja lapsevanemad). Rahulolu näol on tegemist mitmemõõtmelise nähtusega, mis sõltub nii koolikeskkonna teguritest kui ka indiviidide subjektiivsetest hinnangutest ja taustatunnustest. Subjektiivse kooliga rahulolu uurimine on oluline, et leida süsteemselt ja teadlikult erinevaid võimalusi laste ja noorte arengu toetamiseks. Kuigi täiskasvanuid võib pidada laste heaolu üle otsustamisel lastest kompetentsemateks, on mitmed uuringud näidanud, et täiskasvanud hindavad laste kogemusi ja soove lastest erinevalt (Reinomägi jt, 2014). Parema tervikpildi saamiseks on oluline arvestada paralleelselt nii laste kui ka täiskasvanute vaatenurka. Lisaks hetkeolukorra kaardistamisele on oluline analüüsida ka erinevate sihtgruppide rahuloluhinnangute dünaamikat ja arengutendentse. Rahuloluküsitluse kokkuvõttena on küsitluse käigus kogutud andmete analüüsi põhjal tehtud järeldused grupeeritud kolme sihtgrupi põhisealt.

Õpilaste küsitluse tulemused

- 2021. aastal läbiviidud üldhariduskoolide rahuloluküsitluse tulemused näitavad, et tervikuna on kõikide vanuseastmete õpilased kooliga rahulolule ja enamusele rahulolufaktoritest andnud suhteliselt positiivse hinnangu.
- 4. klassi õpilased hindavad kõrgelt rahulolu õpikeskkonna, kooli maine ja koduse keskkonnaga. Kuigi 8. klassi õpilased olid noorema vanusegrupiga võrreldes kriitilisemad, on selle vanusegrupi poolt kõrgelt hinnatud enesetõhusus, seotus ja kodune keskkond. 11. klassi õpilased hindavad kõrgelt rahulolu enesetõhususe, seotuse, kooli maine ja koduse keskkonnaga, kusjuures enesetõhususe keskmine hinnang on kaheksanda klassi õpilastega võrreldes kõrgem. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijad on rahulolevamad enesetõhususe, seotuse, õpikeskkonna, kooli maine ja koduse keskkonnaga.
- Kõigis neljas õpilaste grupis on madalalt hinnatud koostööine õpetamine ning kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnangul ka õppetöö mõtestatus.
- Vanusegruppide võrdluses on kooli ja erinevate faktoritega kõige rahulolevamad neljanda klassi õpilased ning kõige kriitilisemalt hindavad kaheksanda klassi õpilased. Saadud tulemused on kooskõlas varasemate aastate rahuloluküsitluse tulemustega.
- Aastal 2020 võrrelduna 2019. aasta küsitluse tulemustega ja 2021. aastal võrrelduna eelneva aastaga, neljanda ning kaheksanda klassi õpilaste kooliga rahulolu oluliselt ei muutunud, samas 11. klassi õpilaste kooliga rahulolu kasvas mõlemal aastal oluliselt. Võrreldes eelneva aastaga, täiskasvanute gümnaasiumi õpilaste kooliga rahulolu hinnang langes 2021. aasta küsitluste tulemustel.
- Motivatsiooni- ja faktoritest autonoomia ja enesetõhususe keskmine hinnang langes 2021. aastal kõikides õpilasgruppides. Koolisisestest faktoritest kasvasid 2021. aastal keskmised hinnangud õppedistsipliinile, toitlustusele ja õpikeskkonnale kaheksanda ning üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnangute põhjal. Alanes neljanda ning üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnang ennastjuhtivale õppimisele. Neljanda klassi õpilaste hinnangud

küünilisusele ja kurnatusele jäid eelneva aastaga võrreldes sisuliselt samaks. Kõrgemat küünilisuse ja kurnatuse taset tõid välja kaheksanda klassi õpilased. Täiskasvanute gümnaasiumi ja 11. klassi õpilased hindasid kõrgemalt ainult kurnatuse taset.

- Taustatunnuste lõikes grupeerituna on neljanda klassi tüdrukud poistest kooliga rahulolevamad ja tunnetavad vähem küünilisust. Kaheksandas ja üheteistkümnendas klassis hindavad poisid tüdrukutest kõrgemalt suuremat hulka rahulolufaktoritest.
- Erivajadusega õpilased hindavad praktiliselt kõiki rahulolufaktoreid madalamalt kõigis neljas õpilasgrupis.
- Perekonna materiaalsete võimaluste piiratus, mille tõttu lapsed ei saa teha oma eakaaslastega samu asju, seostub negatiivselt valdava enamuse õpilaste rahulolufaktoritele antud hinnangutega. Lapsevanemate haridustase mõjutab laste rahuloluhinnanguid väiksemal määral kui perekonna materiaalsed võimalused. Kõrgharidusega vanemate lapsed annavad mitmetele rahulolufaktoritele kõrgemad hinnangud. Statistiliselt oluline erinevus ilmneb rahulolufaktorite keskmistes hinnangutes eelkõige juhul, kui mõlemal lapsevanemal on kõrgharidus.
- Küsitlusele vene keeles vastanud õpilaste hinnangud rahulolufaktoritele on selgelt madalamad 11. klassi õpilaste grupis.
- Kõige tüüpilisemad koolikiusamise vormid neljanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnangul on norimine ja mõnitamine, neljanda klassi õpilaste arvates lisaks ka meelega haiget tegemine; kaheksanda klassi õpilaste hinnangul asjade lõhkumine ja äravõtmine. Koolikiusamisega kokku puutunud õpilased annavad praktiliselt kõikidele rahulolufaktoritele oluliselt madalama hinnangu.
Koolikiusamisega on kõige rohkem kokku puutunud neljanda klassi ja kõige vähem üheteistkümnenda klassi õpilased. Regressioonanalüüsi tulemusel saab järeldada, et Internetis solvamisel on kooliga rahulolu hinnangutele negatiivne mõju (8. ja 11. klassi õpilaste andmetel).
- Valdav osa 8. ja 11. klassi õpilastest hindavad arvuti rolli õppimises positiivselt. Õpilaste arvates oskavad õpetajad digimaterjale kasutada ning kasutatavad digitaalsed õppematerjalid on head.
Võrreldes 2018. aasta küsitluse tulemustega on paranenud digioskuste õpetamine koolis. Kasvas ka nende õpilaste osatähtsus, kes leidsid, et õpetajad suunavad neid parasjagu arvutit kasutama.
- Seoste analüüs näitab, et neljanda klassi grupis on kõige tugevam positiivne seos kooliga rahuloluga õpikeskkonnal ja seotusel; kõige tugevam negatiivne seos on kooliga rahulolul küünilisusega. Kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnangul toetab kooliga rahulolu kõige enam autonoomia ja õpikeskkond ning pärsib küünilisust. Muutuva õpikäsitluse rahulolufaktorite seosed kooliga rahuloluga on peaaegu sama tugevad kõigis kolmes vanusegrupis (välja arvatud koostöine õpetamine). Täiskasvanute gümnaasiumi õppurite kooliga rahulolu toetab kõige enam autonoomia, õpikeskkond, arengut toetav tagasiside ja individuaalne tunnustamine.

- Distantõppe ajal õpitavast arusaamise üle õpilased enamasti ei kurda. Üle poole küsitluses osalenud õpilastest tuli distantõppe ajal õppimisega iseseisvalt toime.
- Distantõppe ajal oli kõikides vanusegruppides õpilaste ajakulu uute vahendite ja keskkondade tundmaõppimisele ning koolitööde teemal klassikaaslastega suhtlemisele väike. *Online* tundides osalemine oli õpilaste hinnangul väga suure varieeruvusega. Neljanda klassi õpilaste hinnangud meeleolule koroonakriisi ajal olid suhteliselt positiivsed ning domineeris hea tuju ja rõõmus meel. Kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi õpilaste hinnangud meeleolule on tugevalt polariseerunud. Samal ajal kui praktiliselt pool küsitluses osalenud 8. klassi õpilastest oli alati või tihti heas tujus, väitis samuti üle poole vastajatest, et nad olid kurvad. Üheteistkümnenda klassi õpilaste puhul joonistub välja sarnane muster.

Õpetajate küsitluse tulemused

- Õpetajad on tervikuna oma tööga rahulolevad ning rahulolu ei ole eelmise küsitluse tulemustega võrreldes muutunud. Enamiku rahulolufaktorite puhul on õpetajate kõige levinumaks hinnanguks „4“ 5-palli skaalal. Kõige kõrgemalt on hinnatud 2021. aasta küsitluse tulemustel seotust kolleegidega ja kompetentsust.
- Täiesti erineva vastamismustriga on õpetajatel kolm faktorit, kus domineerivaks hindeks on „3“ ning levinud on ka hinded „2“ ja „1.“ Nendeks faktoriteks oli õpetajaameti maine, rahulolu koolipidaja ja rahastusega ning koostööne õpetamine. 2021. aastal sai kõige madalama keskmise hinnangu faktor „õpetajaameti maine“
- Võrreldes eelmise küsitlusega on kasvanud keskmised hinnangud rahulolule digivahenditega, võimalustele hariduslike erivajadustega õpilaste õpetamiseks, õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamisele ja õpetajaameti mainele. Keskmised hinnangud võrreldes eelmise küsitlusega on langenud juhipoolsele nõudlikkusele, koostöisele õpetamisele, õppijakesksele õpetamisele ja õppijate aktiivsuse toetamisele.
- Eesti keeles küsimustikule vastanud õpetajad hindavad oluliselt kõrgemalt autonoomiat, võrdset kohtlemist, rahulolu kooli ruumidega, füüsilist aktiivsust ja hariduse mainet. Vene keeles vastajate puhul on hinnangud oluliselt kõrgemad kompetentsusele, juhiga koostööle, HEV õpilaste õpetamisvõimalustele, rahulolule digivahenditega, juhipoolsele tagasisidele, koostöisele õpetamisele, individuaalsele tunnustamisele, õpioskuste toetamisele ja õppijakesksele õpetamisele.
- Meessoost õpetajad hindavad kõrgemalt autonoomiat, juhi nõudlikkust, koostööd juhiga ja juhi tagasisidet, võrdset kohtlemist, kooli ruume, digivahendeid, HEV õpilaste õpetamisvõimalusi, õpetajaameti mainet, kooli mainet ja hariduse mainet ning on ka rahulolevamad koolipidaja ja rahastusega.
- Kõrgemalt haritud ehk vähemalt magistrikraadiga õpetajad hindavad oma madalama haridustasemega kolleegidega võrreldes kõrgemalt oma kompetentsust ja õpilaste õpioskuste toetamist.
- Kõige rohkem toetab tööga rahulolu positiivne seos kooli maine, autonoomia, juhi poolse tagasisidestamise ja suhtega õpilastega.

- Tööga rahulolu on munitsipaalkoolis töötavatel õpetajatel võrreldes era- ja riigiomandis olevate koolide õpetajatega oluliselt madalam.
- Õpilaste poolt tulenev kiusamine mõjutab statistiliselt oluliselt ja negatiivselt kõiki rahulolufaktorite hinnanguid, samuti on oluliselt madalam õpilaste poolt kiusatud õpetajate tööga rahulolu. Teiste õpetajate või juhtkonna poolt tulenev kiusamine on kõige tugevama negatiivse mõjuga õpetajate tööga rahulolule.
- Enam kasutavad digivahendeid õppetöös nooremad, era- ja riigikoolis õpetavad ja vene koduleelega õpetajad.
- Digivahendite kasutamine õppetöös on muutunud populaarsemaks ning kasvanud on õpetajate osakaalud, kes erinevaid digilahendusi õppetöös kasutavad.
- Tüüpiliselt annavad õpetajad koroonakriisi ajal stressi tajumise kogemusele neutraalse hinnangu (aeg-ajalt) ning äärmuslike hinnangute osakaalud jäävad suhteliselt väikeseks. Tihti või alati koges stressi natukene üle neljandiku küsitluses osalenud õpetajatest ning harva või mitte kunagi praktiliselt kolmandik.

Lapsevanemate küsitluse tulemused

- Kõige kõrgemalt hindavad lapsevanemad 2021. küsitluse tulemustel suhteid klassijuhatajaga, infolevikut, lapse seotust kaasõppijatega ning kooli mainet. Madalamalt on lapsevanemad hinnanud rahulolu põhiharidusega ning liikumisvõimalusi koolis.
- Võrreldes eelmise küsitlusega (2018. aastal) on lapsevanemad rahulolevamad õpiabiga, kooli mainega, põhiharidusega ja liikumisvõimalustega koolis. Kõige enam on kahe küsitluse võrdluses tõusnud just hinnang liikumisvõimalustele koolis. Lapsevanemate hinnangud on langenud lapse rahulolu, lapse autonoomia, lapse enesetõhususe, kaasõppijatega seotuse, õpetajate- ning klassijuhatajaga suhete ning infoleviku osas.
- Emad hindavad lapse rahulolu kooliga isadest madalamalt, kõrgharidusega vanemad hindavad lapse rahulolu kooliga keskmiselt kõrgemalt. Eesti keelt kodus rääkivad ja materiaalselt paremini toime tulevad vanemad hindavad lapse rahulolu kooliga kõrgemalt.
- Lapsevanemate hinnangutest oma lapse meeleolule distantsõppe ajal jääb domineerima pigem positiivne toon. Lapsevanemate hinnangud on paljudel juhtudel laste poolt antud hinnangutest positiivsemad.

Kuigi rahuloluküsitluse tulemusel saab järeldada, et tervikuna on õpilased kooliga rahulolule ja enamusele rahulolufaktoritest andnud suhteliselt kõrge hinnangu, on valdkondi, millele täiendava tähelepanu osutamine tõstaks rahuloluhinnanguid veelgi: 1) koolikiusamise varane märkamine ja tõkestamine nii õpilaste kui ka õpetajate seas, 2) erivajadustega ja piiratud materiaalsete võimalustega peredest pärit õpilaste tõhusam kaasamine 3) koostöise õpetamise ning õppetöö mõtestatuse parendamine. Õpetajate tööga rahulolu on keskmisena kõrge, kuid sellele vaatamata aitaks õpetaja-ameti maine tõstmine ja väärtustamine muuta õpetaja-ametit atraktiivsemaks.

Kasutatud allikad

- Bandura, A. (1982) Self-efficacy mechanism in human agency.
<https://dradamvolungis.files.wordpress.com/2012/01/s2-bandura-1982-self-efficacy-mechanism-in-human-agency.pdf>
- Bandura, A. (1993). Perceived Self-Efficacy in Cognitive Development and Functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148.
- Boekaerts, M. (2002). Bringing about change in the classroom: Strengths and weaknesses of the self-regulated learning approach—EARLI Presidential Address. *Learning and Instruction*, 12, 589-604.
- Brown, B. (2010) The Impact of Self-Efficacy and Motivation Characteristics on the Academic Achievement of Upward Bound Participants. Dissertations. 390.
<https://aquila.usm.edu/dissertations/390>
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Steca, P., & Malone, P. S. (2006). Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. *Journal of School Psychology*, 44(6), 473-490.
- Crede, J., McElvany, N., Steinmayr, R., Wirthwein, L. (2015) Adolescents' academic achievement and life satisfaction: the role of parents' education. *Frontiers in psychology*, 6, 52
- Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R. E. (2002). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. In C.R. Snyder & S.J. Lopez (Ed.), *Handbook of Positive Psychology*. Oxford and New York : Oxford University Press.
- Gilman, R., Huebner, E., S. (2006) Characteristics of Adolescents Who Report Very High Life Satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 293-301
- Goddard, R., Goddard, Y., Eun Sook, K., & Miller, R. (2015). A theoretical and empirical analysis of the roles of instructional leadership, teacher collaboration, and collective efficacy beliefs in support of student learning. *American Journal of Education*, 121(4), 501-530
- Greenstone, M., Looney, A., Patashnik, J., Yu, M. (2013). Thirteen Economic Facts about Social Mobility and the Role of Education. The Hamilton Project
- Grinberg, I (2017) Õpilaste läbipõlemine – kas Eesti kooli pudelikael? Õpetajate Leht, 18. augustil 2017
- Haridus- ja Teadusministeerium (2020). Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035.
https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27

Haridus- ja Teadusministeerium (2019). Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2018./19. õppeaastal

Havik, M. (2020). Eesti kooliõpilaste vaimne tervis rahvusvahelises kontekstis. Eesti Arst 2020;99

Innove. (2018). Üldhariduskoolide 2018. aasta rahuloluküsitluste tulemused. Innove.
https://harno.ee/sites/default/files/documents/2021-05/yldhariduskoolide_rahulolukysitluste_tagasiside_aruanne_2018.pdf

Kikas, E., Jõgi, A-L., Palu, A., Mädamürk, K., Luptova, O. (2016). Põhikooli matemaatika lõpueksami taustauuringu tulemused. Aruanne.
<http://haridusinfo.innove.ee/UserFiles/%C3%9Cldharidus/Uuringud/Aruanne%209.klassi%20matemaatika%20%C3%B5pioskused.pdf>.

Kock, A., Sleegers P., Voeten, M. (2004). New Learning and the Classification of Learning Environments in Secondary Education, Review of Educational Research, Summer 2004, Vol. 74, No. 2, pp. 141–170

Kutsar, D., Kasearu, K. (2017). Do children like school – crowding in or out? An international comparison of children’s perspectives. Children and Youth Services Review, 80, pp. 140–148

Kutsar, D; Murakas, R.; Talves, K. (2015). Children’s Worlds National Report
EstoniaChildren's Worlds National Report. Estonia
www.isciweb.org/_Uploads/dbsAttachedFiles/Estonia_NationalReport_Final.pdf

Leppik, M. (2019). Rahulolu kutseharidusega 2017. aasta rahulolu-uuringu andmetel.
Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Lukk, M., Sammul, M., Tamm, A., Leijen, Ä., Adov, L., Aksen, M., Themas, A.
(2016). Kontseptsioon ja mõõtevahendid hindamaks rahulolu üld-, kutse- ja kõrgharidusega ning täiendusõppe võimalustega. Tartu: Tartu Ülikool.

Maslow (1943). A Theory of Human Motivation, Psychological Review, vol. 50, no 4, pp. 370-

Pirk, R ja Aidnik, M. Uuring: noorte kaasamine aitab suurendada nende rahulolu õppekeskkonnaga <https://entk.ee/uuring-noorte-kaasamine-aitab-suurendada-nende-rahulolu-oppekeskkonnaga/>

Postareff, L., Lindblom-Ylänne, S. (2007) Variation in teachers’ descriptions of teaching: Broadening the understanding of teaching in higher education, Learning and Instruction 2007:109-120

Pöder, K., Lauri, T., Veski, A. Does School Admission by Zoning Affect Educational Inequality? A Study of Family Background Effect in Estonia, Finland, and Sweden, Scandinavian Journal of Educational Reseach, Vol. 61, Nr. 6, 668–688; 2017

- Rees, G., Main, G. (Eds.) (2015). Children's views on their lives and well-being in 15 countries: An initial report on the Children's Worlds survey, 2013–14. York, UK
- Reinomägi, A., Sinisaar, H., Toros, K., Laes, T-L., Krusell, S., Ilves, K., Kutsar, D., Abel-Ollo, K., & Põder, K. (Toim). (2014). Lapse heaolu mõõtmise käsitus. Tallinn: Statistikaamet
- Romano, L. etc.(2021) Academic Resilience and Engagement in High School Students: The Mediating Role of Perceived Teacher Emotional Support March 2021 European Journal of Investigation in Health Psychology and Education. March 2021
- Rootalu, K. Kirjeldav Statistika. <https://samm.ut.ee/kirjeldav-statistika>
- Ryan, R. M., Deci, E. L. (2000). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. American Psychologist, 55, 68-78.
- Schunk, D. Self-efficacy, motivation, and performance Journal of Applied Sport Psychology Volume 7, 1995 - Issue 2
- Shahzad, K., & Naureen, S. (2017). Impact of Teacher Self-Efficacy on Secondary School Students' Academic Achievement. Journal of Education and Educational Development, 4(1), 48-72.
- Slabina, P (2017) „Õpikäsitus: teooriad, uurimused, mõõtmised”
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/55716/Opikasisitus_Kirjanduse_ylevaade_TLY.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Smit, K., Brabander, C., & Martens, R. (2014) Student-centred and teacher-centred learning environment in pre-vocational secondary education: Psychological needs, and motivation. Scandinavian Journal of Educational Research. Vol. 58, No. 6, 695–712
- Spector, P. (1997). Job Satisfaction: Application, Assessment, Causes, and Consequences; SAGE Publications, Inc.
- Tichenor, M., Tichenor, J. (2019). Collaboration in the Elementary School: What Do Teachers Think? Journal of Curriculum and Teaching, Vol. 8, No. 2; 2019
- Tikerperi, M-L. (2020). Otsides "müstilist miskit": millest koosneb kooli maine. Eesti Haridusteaduste Ajakiri = Estonian Journal of Education, November 2020
- Tire, G., Puksand, H., Tiit Lepmann, Imbi Henno, Kristina Lindemann, Karin Täht, Birgy Lorenz, Gerli Silm. PISA 2018 Eesti tulemused.
https://www.hm.ee/sites/default/files/pisa_2018-19_raportweb.pdf
- TÜ liikumislabor. <https://www.liikumakutsuvkool.ee/liikumakutsuvkool/>

Lisad

Lisa 1

Tabel 1. Neljanda klassi rahulolufaktorite mõõtmiseks kasutatud väited

Faktor	Väited, millega faktorit mõõdeti
Õpilaste kooliga rahulolu	
Kooliga rahulolu	Koolis on huvitav.
	Tunnen ennast koolis hästi.
	Enamasti lähen ma kooli hea meelega.
Õpilaste põhivajaduste rahuldatus	
Autonoomia	Tunnen, et saan koolis olla mina ise.
	Tunnen, et saan õppida nii nagu ise parimaks pean.
Seotus	Kaasõppijad hoolivad minust.
	Ma saan klassikaaslastega hästi läbi.
	Teised õpilased aitavad mind, kui seda vajan.
Õpilaste rahulolu koolikeskkonna erinevate aspektidega	
Õppedistsipliin	Minu klassis peetakse õppimist oluliseks.
	Minu klassis kuulatakse, kui õpetaja räägib.
Toitlustus	Olen rahul kooli sööklaga.
	Olen rahul koolitoiduga.
Õpikeskkond	Olen rahul õppematerjalidega (nt õpikud ja töövihikud), mida koolis kasutatakse.
	Olen rahul klassiruumidega.
Liikumisvõimalused koolis	Saan iga päev vähemalt mõnes vahetunnis õue minna.
	Tundides ei pea ma kogu aeg istuma, vaid saan vahepeal liikuda, nt rühmatööd tehes või ülesandeid lahendades.
	Õpetajad julgustavad meid vahetunnis aktiivselt liikuma.
Õpilaste hinnangud õppimisega seotud aspektidele	
Ennastjuhtiv õppimine	Ma oskan leida viisi, kuidas mind huvitavad asjad endale selgeks teha.
	Mulle meeldib välja mõelda, kuidas mõnda rasket ülesannet lahendada.
	Õppides kontrollin ise üle, kas ma olen asja korralikult selgeks saanud.
Küünilisus	Ma ei taha enam koolis õppida.
	Õppimine ei huvita mind enam.
	Tunnen, et õppimine on täiesti mõttetu.
Kurnatus	Koolimured ei lase mul tihti magama jääda.
	Tunnen, et olen koolitöödega üle koormatud.

Lisa 1 jätk

Tabel jätk

Õpilaste rahulolu kooliväliste aspektidega	
Kodune keskkond	Minu vanematel on aega, et minuga rääkida.
	Minu vanemad küsivad minu koolipäeva kohta.
Faktor	Väited, millega faktorit mõõdeti
Õpilaste hinnang kooli mainele	
Kooli maine	Olen uhke, et õpin just selles koolis.
	Soovitaksin oma kooli ka teistele õpilastele.
	Minu koolil on hea maine.
Muutuv õpikäsitus - õpilaste hinnangud aktiveerivate õppemeetodite kasutamisele koolis	
Arengut toetav tagasiside	Õpetajad selgitavad mulle, mida ma olen teinud hästi.
	Õpetajad selgitavad mulle, mida ma saaksin paremini teha.
Individuaalne tunnustamine	Õpetajad julgustavad õpilasi väljendama oma eriarvamusi ja neid selgitama.
	Õpetajad tunnustavad ka nende õpilaste osalemist ja püüdlikkust, kelle õpitulemused jäävad kesiseks.
Õppetöö mõtestatus	Õpetajad toovad igas tunnis näiteid elust.
	Uut teemat sisse juhatahes selgitab õpetaja kus ja milleks neid teadmisi kasutada saab.
	Õpetajatel on tavaks kirjeldada õpitava materjali seoseid igapäevaeluga.
Koostöine õpetamine	Teised õpetajad käivad meie tundides.
	Meil käivad tunde andmas ka lapsevanemad.

Lisa 1 jätk

Tabel 2. Kaheksanda ja üheteistkümnenda klassi rahulolufaktorite mõõtmiseks kasutatud väited

Faktor	Väited, millega faktorit mõõdeti
Õpilaste kooliga rahulolu	
Kooliga rahulolu	Koolis on huvitav.
	Tunnen ennast koolis hästi.
	Enamasti lähen ma kooli hea meelega.
Õpilaste põhivajaduste rahuldatus	
Autonoomia	Tunnen, et saan koolis olla mina ise.
	Tunnen, et saan õppida nii nagu ise parimaks pean.
Enesetõhusus	Ma tunnen, et saan koolis antavate ülesannetega hakkama.
	Olen kindel oma võimetes need õpingud lõpetada.
Seotus	Kaasõppijad hoolivad minust.
	Ma saan klassikaaslastega hästi läbi.
	Teised õpilased aitavad mind, kui seda vajan.
Õpilaste rahulolu koolikeskkonna erinevate aspektidega	
Õppedistsipliin	Minu klassis peetakse õppimist oluliseks.
	Minu klassis kuulatakse, kui õpetaja räägib.
Toitlustus	Olen rahul kooli sööklaga.
	Olen rahul koolitoiduga.
Õpikeskkond	Olen rahul tunniplaaniga.
	Olen rahul õppematerjalidega (nt õpikud ja töövihikud), mida koolis kasutatakse.
	Olen rahul klassiruumidega.
Liikumisvõimalused koolis	Saan iga päev vähemalt mõnes vahetunnis õue minna.
	Tundides ei pea ma kogu aeg istuma, vaid saan vahepeal liikuda, nt rühmatööd tehes või ülesandeid lahendades.
	Õpetajad julgustavad meid vahetunnis aktiivselt liikuma.
Õpilaste hinnangud õppimisega seotud aspektidele	
Ennastjuhtiv õppimine	Kui mõni asi mind tunnis huvitab, siis otsin selle kohta pärast lisainfot, et asjast rohkem teada saada.
	Kui mõni õpitav asi on mulle oluline, siis õpetajad aitavad mul sellega põhjalikumalt tegeleda.
Küünilisus	Ma ei taha enam koolis õppida.
	Tunnen, et olen kaotanud huvi õppimise vastu.
	Kahtlen pidevalt, kas mu õpingutel on mingit mõtet.
Kurnatus	Kooliga seotud probleemide tõttu magan öösel sageli halvasti.
	Tunnen, et olen koolitöödega üle koormatud.

Lisa 1 jätk

Tabel 2 jätk

Faktor	Väited, millega faktorit mõõdeti
Õpilaste rahulolu kooliväliste aspektidega	
Kodune keskkond	Minu vanematel on aega, et minuga rääkida.
	Minu vanemad küsivad minu koolipäeva kohta.
Õpilaste hinnang kooli mainele	
Kooli maine	Olen uhke, et õpin just selles koolis.
	Soovitaksin oma kooli ka teistele õpilastele.
	Minu koolil on hea maine.
Muutuv õpikäsitus - õpilaste hinnangud aktiveerivate õppemeetodite kasutamisele koolis	
Arengut toetav tagasiside	Õpetajad selgitavad mulle, mida ma olen teinud hästi.
	Õpetajad selgitavad mulle, mida ma saaksin paremini teha.
Individaalne tunnustamine	Õpetajad tunnustavad ka nende õpilaste osalemist ja püüdlikkust, kelle õpitulemused jäävad kesiseks.
	Õpetajad kiidavad nii parimaid õpilasi kui ka neid, kes parandasid oma varasemaid tulemusi.
Õppetöö mõtestatus	Õpetajad toovad igas tunnis näiteid elust.
	Uut teemat sisse juhatades selgitab õpetaja kus ja milleks neid teadmisi kasutada saab.
	Õpetajatel on tavaks kirjeldada õpitava materjali seoseid igapäevaeluga.
Koostöine õpetamine	Teised õpetajad käivad meie tundides.
	Meil käivad tunde andmas ka lapsevanemad.

Lisa 1 jätk

Tabel 3. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate rahulolufaktorite mõõtmiseks kasutatud väited

Faktor	Väited, millega faktorit mõõdeti
Õppijate kooliga rahulolu	
Kooliga rahulolu	Koolis on huvitav.
	Tunnen ennast koolis hästi.
	Enamasti lähen ma kooli hea meelega.
Õppijate põhivajaduste rahuldatus	
Autonoomia	Tunnen, et saan koolis olla mina ise.
	Tunnen, et saan õppida nii nagu ise parimaks pean.
Enesetõhusus	Ma tunnen, et saan koolis antavate ülesannetega hakkama.
	Olen kindel oma võimetes need õpingud lõpetada.
Seotus	Kaasõppijad hoolivad minust.
	Ma saan kaasõppijatega hästi läbi.
	Teised õppijad aitavad mind, kui seda vajan.
Õppijate rahulolu koolikeskkonna erinevate aspektidega	
Õppedistsipliin	Minu õpirühmas peetakse õppimist oluliseks.
	Tunnis kuulatakse, kui õpetaja räägib.
Õpikeskkond ja õppetöö korraldus	Olen rahul tunniplaani.
	Olen rahul õppematerjalidega (nt õpikud ja töövihikud), mida koolis kasutatakse.
	Olen rahul õpperuumidega.
	Olen rahul õppetöö toimumise aegade.
Õppijate hinnangud õppimisega seotud aspektidele	
Ennastjuhtiv õppimine	Kui mõni asi mind tunnis huvitab, siis otsin selle kohta pärast lisainfot, et asjast rohkem teada saada.
	Kui mõni õpitav asi on mulle oluline, siis õpetajad aitavad mul sellega põhjalikumalt tegeleda.
Küünilisus	Ma ei taha enam koolis õppida.
	Tunnen, et olen kaotanud huvi õppimise vastu.
	Kahtlen pidevalt, kas mu õpingutel on mingit mõtet.
Kurnatus	Kooliga seotud probleemide tõttu magan öösel sageli halvasti.
	Tunnen, et olen koolitöödega üle koormatud.
Õppijate rahulolu kooliväliste aspektidega	
Kodune keskkond	Minu lähedased on minu jaoks olemas.
	Minu lähedased väärtustavad seda, et ma õpin.
Õppijate hinnang kooli mainele	
Kooli maine	Olen uhke, et õpin just selles koolis.
	Soovitaksin oma kooli ka teistele õppijatele.
	Minu koolil on hea maine.

Lisa 1 jätk

Tabel 3 jätk

Faktor	Väited, millega faktorit mõõdeti
Muutuv õpikäsitus - õppijate hinnangud aktiveerivate õppemeetodite kasutamisele koolis	
Arengut toetav tagasiside	Õpetajad selgitavad mulle, mida ma olen teinud hästi.
	Õpetajad selgitavad mulle, mida ma saaksin paremini teha.
Individuaalne tunnustamine	Õpetajad tunnustavad ka nende õppijate osalemist ja püüdlikkust, kelle õpitulemused jäävad kesiseks.
	Õpetajad kiidavad nii parimaid õppijaid kui ka neid, kes parandasid oma varasemaid tulemusi.
Õppetöö mõtestatus	Õpetajad toovad igas tunnis näiteid elust.
	Uut teemat sisse juhatades selgitab õpetaja kus ja milleks neid teadmisi kasutada saab.
	Õpetajatel on tavaks kirjeldada õpitava materjali seoseid igapäevaeluga.
Koostöine õpetamine	Teised õpetajad käivad meie tundides.
	Meil käivad tunde andmas ka asjatundjad väljastpoolt kooli.

Lisa 1 jätk

Tabel 4. Õpetajate rahulolufaktorite mõõtmiseks kasutatud väited

Faktor	Väited, millega faktorit mõõdeti
Õpetajate tööga rahulolu	
Tööga rahulolu	Olen oma tööga rahul.
	Tunnen ennast tööl hästi.
Õpetajate põhivajaduste rahuldatus	
Autonoomia	Tunnen, et saan tööl olla mina ise.
	Tunnen, et saan teha tööd nii, nagu ma ise parimaks pean.
Enesetõhusus (kompetentsus)	Tunnen ennast tööl kompetentsena.
	Tunnen ennast õpetades enesekindlana.
	Minu ettevalmistus õpetaja tööks on piisav.
Seotus	Ma saan kolleegidega hästi läbi.
	Kolleegid aitavad mind, kui seda vajan.
Õpetajate rahulolu koolikeskkonna erinevate aspektidega	
Juht - tagasiside	Vahetu juht huvitub tagasiside saamisest.
	Vahetu juht tunnustab mind hea töö korral.
Juht - koostöö edendamine	Vahetu juht arendab töötajate seas meeskonnavaimu ja –hoiakuid.
	Vahetu juht edendab töötajate vahelist koostööd.
Juht - nõudlikkus	Vahetu juht ei rahuldu vähemaga kui parim.
	Vahetu juht nõuab ainult parimat sooritust.
Õpetajate suhted õpilastega	Õpilased suhtuvad minusse lugupidavalt.
	Ma saan õpilastega hästi läbi.
Rahulolu ruumidega	Olen rahul klassiruumidega.
	Olen rahul õpetajatele mõeldud töö- ja puhkeruumidega.
Rahulolu digivahenditega	Olen rahul digivahendite (arvutid, tahvelarvutid, robotikaseadmed jms) kasutamise võimalustega õppetöö läbiviimiseks.
	Olen rahul õppetöö läbiviimiseks kasutada olevate digiõppematerjalidega.
	Olen rahul õppetöö läbiviimiseks vajaliku interneti kiirusega koolis.
Võimalused hariduslike erivajadustega õpilaste õpetamiseks	Meie koolis pakutakse õpetajatele tuge hariduslike erivajadustega õpilaste õpetamiseks.
	Meie koolis on võimalused õpi- ja käitumisraskustega õpilaste õpetamiseks.
Õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamine	Julgustan õpilasi vahetunnis aktiivselt liikuma.
	On tavaline, et lasen õpilastel tunni ajal püsti tõusta, end sirutada ja veidi liikuda (nt teen sirutuspause, rühmatöid, mängulisi tegevusi).

Lisa 1 jätk
Tabel 4 jätk

Faktor	Väited, millega faktorit mõõdeti
Õpetajate rahulolu kooliväliste aspektidega	
Õpetajaameti maine	Olen rahul õpetajate kuvandiga meedias.
	Eestis väärtustatakse õpetajaid.
Hariduse maine ja ajakohasus	Üldhariduse maine Eestis on hea.
	Eestis antav üldharidus on ajakohane.
Rahulolu riikliku hariduskorraldusega	Olen rahul õppekava suundumuste ja arengutega.
	Olen rahul üldhariduse korraldusega Eestis.
Rahulolu koolipidaja ja rahastusega	Olen rahul üldharidusõppe rahastamisega Eestis.
	Olen rahul koolipidaja (riik, kohalik omavalitsus või eraettevõtja) toetusega koolile.
Õpetajate hinnang kooli mainele	
Kooli maine	Meie koolil on hea maine.
	Olen uhke, et töötan just selles koolis.
	Soovitaksin siin töötamist ka teistele õpetajatele.
Muutuv õpikäsitus	
Õppijate aktiivsuse toetamine	Panen erineva tasemega õpilasi koos ülesandeid lahendama.
	Suunan õpilasi ise teemakohast lisamaterjali otsima.
	Rühmatööd ja grupiarutelud on minu tundide tavapärane osa.
Õppijakeskne õpetamine	Uue teemaga alustades kontrollin testiga vm vormis, millised on kõigil õpilastel vajalikud eelteadmised.
	Lasen õpilastel valida ülesandeid, mis on neile jõukohased/huvipakkuvad.
	Kasutan harjutamisel nõrgemate ja tugevamate õpilaste jaoks erineva raskusega ülesandeid.
Õppetöö mõtestatus	Mul on tavaks kirjeldada õpitava materjali seoseid igapäevaeluga.
	Ma toon igas tunnis näiteid elust.
Õpioskuste toetamine	Õpetan tunnis, kuidas saab õppides asju paremini meelde jätta.
	Seletan õpilastele, kuidas planeerida oma õppimist väljaspool tunde.
	Selgitan tunnis õpilastele, kuidas õpikust või muust materjalist oluline info üles leida.
	Õpetan, milliste võtetega (nt skeemid, märksõnad) saaks materjali või ülesannet organiseerida ja endale arusaadavaks teha.
Koostöine õpetamine	Annan kolleegidele tagasisidet nende tundide kohta.
	Külasthan kolleegide tunde.
Individuaalne tunnustamine	Kiidan nii parimaid õpilasi kui ka neid, kes parandasid oma varasemaid tulemusi.
	Tunnustan õpilasi selle eest, et nad on varasemaga võrreldes juurde õppinud.
	Tunnustan ka nende õpilaste osalemist ja püüdlikkust, kelle õpitulemused jäävad kesiseks.

Lisa 1 jätk

Tabel 5. Lapsevanemate rahulolufaktorite mõõtmiseks kasutatud väited

Faktor	Väited, millega faktorit mõõdeti
Lapsevanemate hinnang lapse rahulolule kooliga	
Lapse rahulolu kooliga	Minu laps tunneb end koolis hästi.
	Minu laps tuleb enamasti koolist heatujulisena.
Lapsevanema hinnang lapse põhivajaduste rahuldatusele koolis	
Lapse autonoomia	Minu laps saab koolis toimuvas kaasa rääkida.
	Minu lapse koolis toetatakse lapse iseseisvust ja ise otsustamist.
	Minu laps saab koolis vabalt oma arvamusi ja ideid väljendada.
Lapse enesetõhusus	Minu laps näitab üles huvi õppimise vastu.
	Minu laps suhtub õppimisse tõsiselt.
Lapse seotus kaasõppijatega	Minu laps saab oma klassikaaslastega hästi läbi.
	Teised õpilased aitavad vajadusel minu last.
	Minu lapsel on klassikaaslaste seas sõpru.
Lapse suhe õpetajatega	Õpetajad hoolivad minu lapsest.
	Minu lapse ja tema õpetajate vahel on head suhted.
	Õpetajaid huvitab see, kuidas minu lapsel koolis läheb.
	Õpetajad arvestavad õppetöös minu lapse vajaduste ja eripäradega.
Lapsevanema ja kooli suhted	
Suhted klassijuhatajaga	Probleemide puhul saan alati klassijuhataja poole pöörduda.
	Lapsevanemana on mul kerge oma lapse klassijuhatajaga suhelda.
	Minu lapse klassijuhataja on minu jaoks vajadusel olemas.
Infolevik	Saan õpetajatelt tagasisidet oma lapse tegevuse ja arengu kohta.
	Saan koolis toimuva kohta infot (sh klassijuhatajalt, päevikust, koosolekult, e-päevikust, kooli kodulehelt).
	Saan infot oma lapse kodutööde ja hinnete kohta.

Lisa 1 jätk

Tabel 5 jätk

Faktor	Väited, millega faktorit mõõdeti
Lapsevanema rahulolu koolikeskkonna erinevate aspektidega	
Õpiabi	Minu laps saab vajadusel koolis järeleaitamistunde või konsultatsioone.
	Minu lapse koolis tegeletakse andekamate laste arendamisega.
	Õpi- või käitumisraskustega lapsed saavad minu lapse koolist abi.
Liikumisvõimalused koolis	Minu lapse koolis on loodud õpilastele võimalused vahetunnis liikuda – kasutada aulat/ võimlat/ õueala mängimiseks, tantsimiseks jms.
	Minu lapse koolis on aastaringsed õuevahetunnid tavapärased.
Lapsevanema rahulolu kooliväliste aspektidega	
Rahulolu põhiharidusega	Eestis antav põhiharidus on ajakohane.
	Olen rahul põhihariduse korraldusega Eestis.
Lapsevanema hinnang kooli mainele	
Kooli maine	Olen rahul, et minu laps õpib just selles koolis.
	Soovitaksin oma lapse kooli ka teistele.

Lisa 2

Tabel 1. Neljanda klassi õpilaste jaotused taustatunnuste lõikes

	vastajate arv	osakaal
poiss	5587	49,2%
tüdruk	5778	50,8%
kodune keel:		
vene keel	2223	19,56%
eesti keel	7609	66,95%
eesti ja mõni muu keel	728	6,41%
eesti ja vene keel	522	4,59%
vene ja mõni muu keel	144	1,27%
üks või mitu muud keelt	139	1,22%
õppekeel:		
eesti keel	8650	76,11%
eesti keel, vene keel, eesti (keelekümblus)	1156	10,17%
eesti keel, vene keel	948	8,34%
vene keel, eesti (keelekümblus)	271	2,38%
vene keel	191	1,68%
eesti keel, eesti (keelekümblus)	73	0,64%
eesti keel, inglise keel	56	0,49%
vene keel, viipekeel (vene keel)	10	0,09%
inglise keel	10	0,09%
perekonna materiaalsed võimalused:		
võimaldavad teha eakaaslastega samu asju	9664	86,09%
ei võimalda teha eakaaslastega samu asju	1562	13,91%
erivajaduse olemasolu:		
erivajadus on	550	4,84%
erivajadust ei ole	9163	80,62%
ei oska vastata	1620	14,25%
kokku	11365	

Lisa 2 jätk

Tabel 2. Kaheksanda klassi õpilaste jaotused taustatunnuste lõikes

	vastajate arv	osakaal
poiss	4566	48,3%
tüdruk	4898	51,7%
kodune keel:		
eesti keel	6460	68,3%
vene keel	1932	20,4%
eesti ja vene keel	414	4,4%
eesti ja mõni muu keel	446	4,7%
vene ja mõni muu keel	95	1,0%
üks või mitu muud keelt	113	1,2%
õppetöö keel:		
eesti	7446	78,7%
vene	1178	12,5%
eesti ja vene	715	7,6%
muu keel	121	1,3%
õpib keelekümbelusprogrammi alusel	2021	21,4%
vanemate haridus:		
ema haridus: põhiharidus	475	5,0%
ema haridus: keskharidus	1569	16,6%
ema haridus: kutseharidus	868	9,2%
ema haridus: kõrgharidus	3847	40,7%
ema haridus: ei tea/ei saa vastata	2639	27,9%
isa haridus: põhiharidus	578	6,1%
isa haridus: keskharidus	1598	16,9%
isa haridus: kutseharidus	1275	13,5%
isa haridus: kõrgharidus	2561	27,1%
isa haridus: ei tea/ei saa vastata	3386	35,8%
perekonna materiaalsed võimalused:		
võimaldavad teha eakaaslastega samu asju	8818	93,2%
ei võimalda teha eakaaslastega samu asju	559	5,9%
erivajaduse olemasolu:		
erivajadus on	549	5,8%
erivajadust ei ole	7842	82,9%
ei oska vastata	1028	10,9%
kokku	9460	

Lisa 2 jätk

Tabel 3. Üheteistkümnenda klassi õpilaste jaotused taustatunnuste lõikes

	vastajate arv	osakaal
poiss	2076	40,00%
tüdruk	3117	60,00%
kodune keel:		
eesti	3695	71,20%
vene	1054	20,30%
eesti ja vene	222	4,30%
eesti ja mõni muu keel	136	2,60%
vene ja mõni muu keel	56	1,10%
üks või mitu muud keelt	30	0,60%
õppetöö keel:		
eesti	4243	81,70%
vene	233	4,50%
eesti ja vene	685	13,20%
muu keel	32	0,60%
õpib keelekümbelusprogrammi alusel	825	15,90%
vanemate haridus:		
ema haridus: põhiharidus	244	4,70%
ema haridus: keskharidus	1111	21,40%
ema haridus: kutseharidus	779	15,00%
ema haridus: kõrgharidus	2589	49,90%
ema haridus: ei tea/ei saa vastata	455	8,80%
isa haridus: põhiharidus	305	5,90%
isa haridus: keskharidus	1031	19,90%
isa haridus: kutseharidus	1148	22,10%
isa haridus: kõrgharidus	1785	34,40%
isa haridus: ei tea/ei saa vastata	911	17,50%
perekonna materiaalsed võimalused:		
võimaldavad teha eakaaslastega samu asju	4906	94,50%
ei võimalda teha eakaaslastega samu asju	270	5,20%
erivajaduse olemasolu		
erivajadus on	291	5,60%
erivajadust ei ole	4464	86,00%
ei oska vastata	429	8,30%
kokku	5193	

Lisa 2 jätk

Tabel 4. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate jaotused taustatunnuste lõikes

	vastajate arv	osakaal
mees	257	27,40%
naine	680	72,60%
keskmine vanus	27 aastat	
kodune keel:		
eesti	686	73,20%
vene	131	14,00%
eesti ja vene	58	6,20%
eesti ja mõni muu keel	46	4,90%
vene ja mõni muu keel	7	0,70%
üks või mitu muud keel	9	1,00%
kooli õppekeel:		
eesti	501	53,50%
eesti keel, vene keel, eesti (keelekümblus)	24	2,60%
eesti ja vene	412	44,00%
töö:		
käib tööl (täiskoormusega)	253	27,20%
käib tööl (poole koormusega)	137	14,70%
käib tööl (vähem kui poole koormusega)	60	6,40%
ei käi tööl	481	51,70%
lapsed:		
on lapsed	257	27,70%
ei ole lapsi	671	72,30%
erivajadus on	170	18,10%
erivajadust ei ole	646	68,90%
ei oska vastata	121	12,90%
haridustee katkestamise põhjused:		
motivatsioonipuudus	480	51,20%
kohanemiskasvatused koolis	195	20,80%
tervisprobleemid	223	23,80%
rahalised raskused	150	16,00%
õpingud olid liiga rasked	140	14,90%
tööl käimine	253	27,00%
pere loomine	127	13,60%
Eestist lahkumine	55	5,90%
otsustas taas õppima tulla:		
et oma tööd paremini teha	104	11,10%
et parandada uue töö saamise võimalusi	412	44,00%
et vähendada töö kaotamise ohtu	89	9,50%
et saada uusi teadmisi ja oskusi	400	42,70%
et saada tunnistus	498	53,10%
et edasi õppida	639	68,20%
et kohata uusi inimesi	133	14,20%
kokku	937	

Lisa 2 jätk

Tabel 5. Õpetajate jaotused taustatunnuste lõikes 2021. aasta küsitluse tulemustel

	vastajate arv	osakaal
mees	1047	11,50%
naine	8043	88,50%
keskmine vanus	49,4 aastat	-
kodune keel		
eesti	6878	75,70%
vene	1657	18,20%
eesti ja vene	309	3,40%
eesti ja mõni muu keel	118	1,30%
vene ja mõni muu keel	75	0,80%
üks või mitu muud keelt	53	0,60%
õpetamise keel:		
eesti	6813	75,00%
vene	1123	12,40%
eesti ja vene	547	6,00%
muu keel	607	6,70%
õpetab keelekümblusprogrammi alusel	642	7,10%
klassiõpetaja	1357	14,90%
aineõpetaja	6353	69,90%
nii klassi- kui aineõpetaja	1380	15,20%
õppeaine:		
eesti keel ja kirjandus	1423	18,40%
matemaatika	1548	20,00%
soodusained (bioloogia, keemia, füüsika, geograafia)	1517	19,6%
sotsiaalsained (ajalugu, inimese- ja ühiskonnaõpetus)	1297	16,8%
võõrkeeled	1811	23,40%
tehnoloogia (tööõpetus, käsitöö ja kodundus)	753	9,70%
kunstiained	1106	14,30%
kehaline kasvatus	674	8,70%
muud ained	1194	13,10%

Lisa 2 jätk
Tabel 5 jätk

õpetatav klass:	vastajate arv	osakaal
1. klass	1186	15,30%
2.klass	1464	18,90%
3.klass	1782	23,00%
4.klass	2599	33,60%
5.klass	3794	49,10%
6.klass	4239	54,80%
7. klass	4410	57,00%
8.klass	4503	58,20%
9.klass	4284	55,40%
10.klass	2101	27,20%
11.klass	2081	26,90%
12.klass	1837	23,80%
tööstaaž ja haridustase:		
keskmine tööstaaž aastates	22,3	-
üldkeskharidus	212	2,30%
kutsekeskharidus	102	1,10%
kutseharidus keskhariduse baasil	192	2,10%
bakalaureus või sellega võrdsustatud haridus	1512	16,70%
magister või sellega võrdsustatud haridus	6978	77,00%
doktor või sellega võrdsustatud haridus	70	0,8%
töökoormus:		
osaline töökoormus alla 0,5	849	9,40%
osaline töökoormus 0,5-0,99	1890	20,80%
täiskoormus	4177	46,10%
üle täiskoormuse	2151	23,70%
kokku	9090	

Lisa 2 jätk

Tabel 6. Lapsevanemate jaotused taustatunnuste lõikes 2021. aasta küsitluse tulemustel

	vastajate arv	osakaal
mees	2486	9,80%
naine	22884	90,20%
vanus		
kuni 25	38	0,20%
26-35	5321	21,00%
36-45	14291	56,30%
46-55	5344	21,10%
Vanem kui 55	376	1,50%
kõrgeim lõpetatud haridustase:		
põhiharidus või vähem	1453	5,80%
üldkeskharidus	3376	13,40%
kutseharidus või keskeriharidus	7459	29,50%
kõrgharidus	12982	51,40%
kodune keel:		
eesti	17925	70,70%
vene	5706	22,50%
eesti ja vene	998	3,90%
eesti ja mõni muu keel	432	1,70%
vene ja mõni muu keeles	194	0,80%
üks või mitu muud keelt	115	0,50%
praegune põhitegevus:		
palgatöötaja	17631	69,70%
ettevõtja, tööandja	2429	9,60%
lapsehoolduspuhkusel	1667	6,60%
kodune	1618	6,40%
ei tööta ega õpi, otsin tööd	684	2,70%
ei tööta, õpi ega otsi tööd	59	0,20%
õpilane, üliõpilane, kraadiõppur	317	1,30%
pensionär, eelpensionil, töövõimetu	253	1,00%
ajateenistuses	6	<0,1%
teised	639	2,%%
kokku	25370	

Lisa 3

Tabel 1. Neljanda klassi õpilaste rahulolufaktorite kirjeldav statistika

	N	min	N min	max	N max	keskmine	st.hälve
Kooliga rahulolu	10063	1	187	5	1959	3,84	0,96
Autonoomia	10033	1	192	5	1647	3,72	0,97
Seotus	9211	1	88	5	1075	3,78	0,88
Distsipliin	9699	1	123	5	923	3,57	0,86
Toitlustus	10322	1	386	5	2607	3,76	1,09
Õpikeskkond	10176	1	98	5	3448	4,20	0,82
Liikumisvõimalused koolis	9507	1	263	5	606	3,26	1,03
Ennastjuhtiv õppimine	9726	1	69	5	579	3,53	0,81
Küünilisus	10260	1	4022	5	208	1,84	0,99
Kurnatus	10218	1	1631	5	378	2,46	1,09
Kodune keskkond	10294	1	69	5	4665	4,36	0,79
Kooli maine	8731	1	93	5	2869	4,19	0,85
Arengut toetav tagasiside	9692	1	70	5	2392	4,08	0,82
Individuaalne tunnustamine	8048	1	136	5	1058	3,64	0,91
Õppetöö mõtestatus	8128	1	102	5	497	3,46	0,86
Koostööine õpetamine	9580	1	1048	5	122	2,26	0,87

Märkus: N-vastajate arv, min – minimaalne hinnang, max – maksimaalne hinnang, N min – minimaalse hinnangu andnud vastajate arv, N max – maksimaalse hinnangu andnud vastajate arv

Lisa 3 jätk

Tabel 2. Kaheksanda klassi õpilaste rahulolufaktorite kirjeldav statistika

	N	min	N min	max	N max	keskmine	st.hälve
Kooliga rahulolu	8471	1	360	5	344	3,13	0,98
Autonoomia	8795	1	344	5	631	3,28	1,01
Enesetohusus	8913	1	79	5	1266	3,87	0,82
Seotus	8018	1	106	5	485	3,64	0,86
Distipliin	8431	1	159	5	214	3,19	0,82
Toitlustus	8538	1	596	5	1251	3,35	1,15
Õpikeskkond	8535	1	127	5	505	3,57	0,82
Liikumisvõimalused koolis	8507	1	323	5	147	2,86	0,95
Ennastjuhtiv õppimine	8327	1	234	5	252	3,04	0,90
Küünilisus	8772	1	688	5	482	2,80	1,13
Kurnatus	9121	1	302	5	740	3,11	1,05
Kodune keskkond	8493	1	135	5	2419	4,00	0,96
Kooli maine	7194	1	226	5	714	3,51	0,99
Arengut toetav tagasiside	8427	1	186	5	528	3,37	0,93
Individuaalne tunnustamine	8110	1	440	5	643	3,24	1,06
Õppetöö mõtestatus	8179	1	324	5	118	2,71	0,89
Koostöine õpetamine	8475	1	2516	5	42	1,76	0,76

Märkus: N-vastajate arv, min – minimaalne hinnang, max – maksimaalne hinnang, N min – minimaalse hinnangu andnud vastajate arv, N max – maksimaalse hinnangu andnud vastajate arv

Lisa 3 jätk

Tabel 3. Üheteistkümnenda klassi õpilaste rahulolufaktorite kirjeldav statistika

	N	min	N min	max	N max	keskmine	st.hälve
Kooliga rahulolu	4782	1	116	5	421	3,48	0,97
Autonoomia	5003	1	126	5	447	3,45	0,97
Enesetõhusus	5042	1	21	5	787	4,02	0,75
Seotus	4649	1	22	5	563	3,98	0,75
Õppedistsipliin	4784	1	26	5	370	3,64	0,78
Toitlustus	4649	1	210	5	954	3,65	1,09
Õpikeskkond	4799	1	24	5	369	3,76	0,76
Liikumisvõimalused koolis	4825	1	131	5	68	2,91	0,90
Ennastjuhtiv õppimine	4683	1	53	5	174	3,29	0,83
Küünilisus	5009	1	368	5	247	2,79	1,12
Kurnatus	5110	1	92	5	431	3,24	1,01
Kodune keskkond	4751	1	78	5	1394	4,02	0,97
Kooli maine	4456	1	66	5	953	3,88	0,97
Arengut toetav tagasiside	4868	1	106	5	226	3,27	0,91
Individuaalne tunnustamine	4612	1	327	5	264	3,07	1,06
Õppetöö mõtestatus	4764	1	158	5	45	2,73	0,86
Kostõine õpetamine	4797	1	2028	5	10	1,54	0,66

Märkus: N-vastajate arv, min – minimaalne hinnang, max – maksimaalne hinnang, N min – minimaalse hinnangu andnud vastajate arv, N max – maksimaalse hinnangu andnud vastajate arv

Lisa 3 jätk

Tabel 4. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate rahulolufaktorite kirjeldav statistika

	N	min	N min	max	N max	keskmine	st.hälve
Kooliga rahulolu	784	1	16	5	173	3,87	0,99
Autonoomia	837	1	11	5	163	3,75	0,98
Enesetõhusus	899	1	4	5	141	3,90	0,81
Seotus	631	1	12	5	86	3,82	0,91
Õppedistsipliin	711	1	5	5	99	3,93	0,78
Õpikeskkond	754	1	1	5	124	4,05	0,76
Ennastjuhtiv õppimine	778	1	8	5	71	3,64	0,84
Küünilisus	901	1	185	5	30	2,28	1,12
Kurnatus	902	1	76	5	29	2,63	1,02
Kodune keskkond	802	1	14	5	374	4,33	0,87
Kooli maine	696	1	9	5	213	4,12	0,90
Arengut toetav tagasiside	823	1	18	5	111	3,59	1,00
Individuaalne tunnustamine	664	1	34	5	100	3,48	1,08
Õppetöö mõtestatus	700	1	19	5	32	3,15	0,96
Koostöine õpetamine	648	1	201	5	2	1,97	0,90

Märkus: N-vastajate arv, min – minimaalne hinnang, max – maksimaalne hinnang, N min – minimaalse hinnangu andnud vastajate arv, N max – maksimaalse hinnangu andnud vastajate arv

Lisa 3 jätk

Tabel 5. Õpetajate rahulolufaktorite kirjeldav statistika

	N	min	N min	max	N max	keskmine	st.hälve
Tööga rahulolu	8720	1	20	5	3190	4,32	0,68
Autonoomia	8985	1	23	5	3834	4,37	0,72
Kompetentsus	8936	1	5	5	3258	4,47	0,57
Seotus kolleegidega	8923	1	7	5	4727	4,61	0,51
Juht - nõudlikkus	7716	1	130	5	963	3,66	0,92
Juht - koostöö	8841	1	107	5	3399	4,18	0,9
Juht - tagasiside	8639	1	69	5	2815	4,17	0,87
Suhted õpilastega	8579	1	6	5	3099	4,45	0,52
Rahulolu koolimaja ruumidega	8606	1	108	5	2407	3,95	0,96
Rahulolu digivahenditega	8317	1	17	5	1475	4,07	0,74
Võimalused HEV õpilaste õpetamiseks	8092	1	112	5	1732	3,8	0,95
Õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamine	8232	1	74	5	1841	3,94	0,89
Õpetajaameti maine	8271	1	631	5	182	2,72	0,94
Hariduse maine ja ajakohasus	8360	1	17	5	1359	3,96	0,76
Rahulolu riikliku hariduskorraldusega	8305	1	42	5	810	3,65	0,76
Rahulolu koolipidaja ja rahastusega	6967	1	270	5	272	3,06	0,94
Kooli maine	8218	1	22	5	2637	4,34	0,7
Koostöine õpetamine	7605	1	628	5	622	3,06	1,13
Individuaalne tunnustamine	8905	1	4	5	4100	4,62	0,46
Õpioskuste toetamine	8524	1	4	5	1757	4,33	0,57
Õppetöö mõtestatus	8885	1	7	5	3651	4,43	0,62
Õppijakeskne õpetamine	8678	1	12	5	514	3,71	0,72
Õppijate aktiivsuse toetamine	8603	1	3	5	1059	4,07	0,65

Märkus: N-vastajate arv, min – minimaalne hinnang, max – maksimaalne hinnang, N min – minimaalse hinnangu andnud vastajate arv, N max – maksimaalse hinnangu andnud vastajate arv

Lisa 3 jätk

Tabel 6. Lapsevanemate rahulolufaktorite kirjeldav statistika

	N	min	N min	max	N max	keskmine	st.hälve
Lapse rahulolu kooliga	23531	1	193	5	5278	3,98	0,84
Autonoomia	19966	1	189	5	2262	3,77	0,89
Enesetõhusus	25151	1	288	5	5522	3,84	0,94
Seotus	22022	1	68	5	4296	4,22	0,72
Suhted õpetajatega	20681	1	93	5	3992	3,98	0,87
Suhted klassijuhatajaga	24445	1	239	5	13230	4,45	0,83
Infolevik	25021	1	39	5	7246	4,23	0,76
Õpiabi	10064	1	42	5	1409	3,85	0,85
Liikumisvõimalused	19648	1	636	5	4742	3,69	1,15
Põhiharidus	21543	1	541	5	3332	3,67	0,94
Kooli maine	22358	1	309	5	9258	4,21	0,93

Märkus: N-vastajate arv, min – minimaalne hinnang, max – maksimaalne hinnang, N min – minimaalse hinnangu andnud vastajate arv, N max – maksimaalse hinnangu andnud vastajate arv

Lisa 4

Tabel 1. Kooliga rahulolu ja erinevate rahulolufaktorite seoseid kirjeldavad korrelatsioonikordajad õpilaste 2021. aasta küsitluse andmetel

	4. klass	8. klass	11. klass
Autonoomia	0,496***	0,554***	0,564***
Enesetõhusus		0,439***	0,449***
Seotus	0,530***	0,483***	0,480***
Distsipliin	0,414***	0,358***	0,285***
Toitlustus	0,425***	0,379***	0,323***
Õpikeskkond	0,602***	0,510***	0,468***
Liikumisvõimalused koolis	0,328***	0,306***	0,322***
Ennastjuhtiv õppimine	0,473***	0,348	0,338***
Küünilisus	-0,639***	-0,621***	-0,615***
Kurnatus	-0,453***	-0,448***	-0,396***
Kodune keskkond	0,452***	0,368***	0,268***
Kooli maine	0,750***	0,694***	0,679***
Arengut toetav tagasiside	0,440***	0,438***	0,431***
Individuaalne tunnustamine	0,444***	0,455***	0,434***
Õppetöö mõtestatus	0,421***	0,418***	0,413***
Koostöine õpetamine	0,085***	0,160***	0,109***

Märkus: Seosekordaja on statistiliselt oluline nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Lisa 4 jätk

Tabel 2. Kooliga rahulolu ja erinevate rahulolufaktorite seoseid kirjeldavad korrelatsioonikordajad täiskasvanute gümnaasiumi õppijate küsitluse andmetel

	kooliga rahulolu
Autonoomia	0,599***
Enesetõhusus	0,482***
Seotus	0,506***
Õppedistsipliin	0,311***
Õpikeskkond	0,606***
Ennastjuhtiv õppimine	0,507***
Küünilisus	-0,656***
Kurnatus	-0,387***
Kodune keskkond	0,378***
Kooli maine	0,744***
Arengut toetav tagasiside	0,510***
Individuaalne tunnustamine	0,507***
Õppetöö mõtestatus	0,486***
Koostöine õpetamine	0,145***

Märkus: Seosekordaja on statistiliselt oluline nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Lisa 4 jätk

Tabel 3. Tööga rahulolu ja erinevate rahulolufaktorite seoseid kirjeldavad korrelatsioonikordajad õpetajate küsitluse andmetel

Rahulolufaktor	tööga rahulolu
Autonoomia	0,571***
Enesetõhusus (kompetentsus)	0,388***
Seotus	0,383***
Juht - nõudlikkus	0,225***
Juht - koostöö edendamine	0,445***
Juht - tagasiside	0,452***
Õpetajate suhted õpilastega	0,492***
Rahulolu ruumidega	0,326***
Rahulolu digivahenditega	0,347***
Võimalused hariduslike erivajadustega õpilaste õpetamiseks	0,370***
Õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamine	0,233***
Õpetajaameti maine	0,261***
Hariduse maine ja ajakohasus	0,288***
Rahulolu riikliku hariduskorraldusega	0,308***
Rahulolu koolipidaja ja rahastusega	0,288***
Kooli maine	0,621***
Koostöine õpetamine	0,241***
Individuaalne tunnustamine	0,279***
Õpioskuste toetamine	0,255***
Õppetöö mõtestatus	0,198***
Õppijakeskne õpetamine	0,242***
Õppijate aktiivsuse toetamine	0,260***

Märkus: Seosekordaja on statistiliselt oluline nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Lisa 4 jätk

Tabel 4. Lapse rahulolu kooliga ja erinevate rahulolufaktorite seoseid kirjeldavad korrelatsioonikordajad 2021. aasta lapsevanemate küsitluse andmetel

	lapse rahulolu kooliga
Lapse autonoomia	0,628***
Lapse enesetõhusus	0,435***
Lapse seotus kaasõppijatega	0,600***
Lapse suhe õpetajatega	0,659***
Suhted klassijuhatajaga	0,421***
Infolevik	0,472***
Õpiabi	0,587***
Liikumisvõimalused koolis	0,333***
Rahulolu põhiharidusega	0,348***
Kooli maine	0,564***

Märkus: Seosekordaja on statistiliselt oluline nivool *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Tabel 1. Õpilaste rahulolufaktorite keskmised hinnangud ning hinnangute usalduspiirid ($\alpha = 0,05$)

	4. klass			8. klass			11. klass		
	keskmine	usaldus-intervalli alumine piir	usaldus-intervalli ülemine piir	keskmine	usaldus-intervalli alumine piir	usaldus-intervalli ülemine piir	keskmine	usaldus-intervalli alumine piir	usaldus-intervalli ülemine piir
Kooliga rahulolu	3.84	3.83	3.86	3.13	3.11	3.15	3.48	3.46	4.46
Autonoomia	3.72	3.70	3.74	3.28	3.26	3.30	3.45	3.42	4.41
Seotus	3.78	3.77	3.80	3.64	3.62	3.66	3.98	3.96	4.73
Enesetõhusus				3.87	3.86	3.89	4.02	4.00	4.77
Õppedistsipliin	3.58	3.56	3.59	3.19	3.17	3.20	3.64	3.62	4.42
Toitlustus	3.76	3.74	3.78	3.35	3.32	3.37	3.65	3.62	4.74
Õpikeskkond	4.20	4.19	4.22	3.57	3.56	3.59	3.76	3.74	4.52
Liikumisvõimalused koolis	3.26	3.24	3.28	2.86	2.84	2.88	2.91	2.89	3.81
Ennastjuhtiv õppimine	3.53	3.52	3.55	3.03	3.02	3.05	3.29	3.27	4.12
Küünilisus	1.84	1.83	1.86	2.80	2.78	2.82	2.79	2.76	3.90
Kurnatus	2.47	2.44	2.49	3.11	3.09	3.13	3.24	3.21	4.25
Kodune keskkond	4.36	4.35	4.38	4.00	3.98	4.02	4.01	3.99	4.98
Kooli maine	4.20	4.18	4.21	3.51	3.49	3.53	3.88	3.85	4.85
Arengut toetav tagasiside	4.08	4.06	4.09	3.37	3.35	3.39	3.27	3.25	4.19
Individuaalne tunnustamine	3.65	3.63	3.67	3.24	3.22	3.27	3.07	3.04	4.13
Õppetöö mõtestatus	3.46	3.44	3.48	2.71	2.69	2.73	2.73	2.71	3.60
Koostöine õpetamine	2.26	2.24	2.28	1.76	1.74	1.78	1.54	1.52	2.21

Lisa 5 jätk

Tabel 2. Täiskasvanute gümnaasiumi õppijate rahulolufaktorite keskmised hinnangud ning hinnangute usalduspiirid ($\alpha = 0,05$)

	keskmine	usaldusintervalli alumine piir	usaldusintervalli ülemine piir
Kooliga rahulolu	3.87	3.80	3.93
Autonoomia	3.75	3.69	3.82
Seotus	3.82	3.75	3.89
Enesetõhusus	3.90	3.84	3.95
Õppedistsipliin	3.93	3.87	3.99
Õpikeskkond	4.05	4.00	4.10
Ennastjuhtiv õppimine	3.64	3.58	3.70
Küünilisus	2.28	2.21	2.35
Kurnatus	2.63	2.56	2.69
Kodune keskkond	4.33	4.27	4.39
Kooli maine	4.12	4.05	4.18
Arengut toetav tagasiside	3.59	3.52	3.66
Individuaalne tunnustamine	3.48	3.40	3.57
Õppetöö mõtestatus	3.15	3.08	3.22
Koostöine õpetamine	1.97	1.90	2.04

Lisa 5 jätk

Tabel 3. Õpetajate rahulolufaktorite keskmised hinnangud ning hinnangute usalduspiirid ($\alpha = 0,05$)

	keskmine	usaldusintervalli alumine piir	usaldusintervalli ülemine piir
Rahulolu tööga	4.32	4.31	4.34
Autonoomia	4.37	4.35	4.38
Enesetõhusus (kompetentsus)	4.47	4.46	4.48
Seotus	4.61	4.60	4.62
Juht - nõudlikkus	3.66	3.64	3.69
Juht – koostöö edendamine	4.18	4.16	4.20
Juht - tagasiside	4.17	4.15	4.19
Õpetajate suhted õpilastega	4.45	4.44	4.46
Rahulolu ruumidega	3.95	3.93	3.97
Rahulolu digivahenditega	4.07	4.06	4.09
Võimalused HEV õpilaste õpetamiseks	3.80	3.78	3.82
Õpilaste füüsilise aktiivsuse toetamine	3.94	3.92	3.96
Õpetajaameti maine	2.72	2.70	2.74
Hariduse maine ja ajakohasus	3.96	3.95	3.98
Rahulolu riikliku hariduskorraldusega	3.65	3.63	3.66
Rahulolu koolipidaja ja rahastusega	3.06	3.03	3.08
Kooli maine	4.34	4.33	4.36
Koostöine õpetamine	3.06	3.03	3.09
Individuaalne tunnustamine	4.62	4.61	4.63
Õppija oskuste toetamine	4.33	4.31	4.34
Õppetöö mõtestatus	4.43	4.42	4.44
Õppijakeskne õpetamine	3.71	3.69	3.72
Õppijate aktiivsuse toetamine	4.07	4.06	4.08

Lisa 5 jätk

Tabel 4. Lapsevanemate rahulolufaktorite keskmised hinnangud ning hinnangute usalduspiirid ($\alpha = 0,05$)

	keskmine	usaldusintervalli alumine piir	usaldusintervalli ülemine piir
Lapse rahulolu kooliga	3.98	3.97	3.99
Lapse autonoomia	3.77	3.76	3.78
Lapse seotus kaasõppijatega	4.22	4.21	4.23
Lapse enesetõhusus	3.84	3.83	3.85
Lapse suhe õpetajatega	3.98	3.97	3.99
Suhted klassijuhatajaga	4.45	4.44	4.46
Infolevik	4.23	4.22	4.24
Õpiabi	3.85	3.83	3.86
Liikumisvõimalused koolis	3.69	3.68	3.71
Rahulolu põhiharidusega	3.67	3.66	3.68
Kooli maine	4.21	4.20	4.22

Tabel 1. Digitehnoloogia kasutamine õppetöös õpetajate 2021. aasta küsitluse tulemuste põhjal

	algkooli õpetajad (1.-4. klass)		põhikooli õpetajad (5.-9. klass)		gümnaasiumi õpetajad (10.-12. klass)	
	N = 3198		N = 6144		N= 2436	
	N	%	N	%	N	%
1. Õpilased on minu ülesandel teinud arvutiga kirjalikke töid (nt kirjutanud kirjandi, referaadi, arutluse)	2276	71%	4687	76%	2025	83%
2. Olen lasknud õpilastel teha oma töö tulemustest arvutiga slaidi- või videositluse	1635	51%	3555	58%	1663	68%
3. Õpilased on hinnanud oma õppimise tulemusi digikeskkonnas (nt blogis, e-portfoolios vm õpikeskkonnas)	578	18%	1184	19%	575	24%
4. Olen suunanud õpilasi otsima internetist infot (nt tekste, pilte, skeeme, videoid)	2857	89%	5584	91%	2206	91%
5. Olen andnud õpilastele tunnis või kodutööna digikeskkonnas lahendatavaid ainealaseid ülesandeid	2612	82%	5181	84%	2037	84%
6. Olen teinud õpilastele arvutis tunnikontrolli või kontrolltöö	1706	53%	3785	62%	1652	68%
7. Õpilased on pidanud minu tundides või kodutööna joonistama skeeme või graafikuid, looma või töötleva pilte, heli või videoid	1081	33%	2312	38%	1123	46%
8. Olen lasknud õpilastel teha rühmatööd digikeskkonnas (nt õpi- või suhtlemiskeskonnas)	859	27%	1857	30%	988	41%
9. Olen digikeskkonnas (nt õpi- või suhtlemiskeskonnas) andnud õpilastele nõuandeid õppimiseks	2028	63%	4142	67%	1719	71%
10. Kasutan õpilastele hinnete, kodutööde ja sõnumite edastamiseks kooli infosüsteemi (nt eKool, Stuudium)	3072	96%	5934	97%	2344	96%